

8

මූල්‍ය අංශයේ කාර්යසාධනය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

8.1 සමස්ත නිරීක්ෂණ

කොවිඩ්-19 වසංගතය විසින් ඇති කරන ලද අභියෝගාත්මක දේශීය හා ගෝලීය වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් මධ්‍යයේ වුව ද 2020 වසර තුළදී ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය පද්ධතිය ස්ථාවරව පැවතුණි. පවත්නා වසංගත තත්ත්වය හා පළාත් හෝ රට පුරා පැවති ආර්ථික සහ සමාජයීය කටයුතු සීමා කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වූ අභියෝගාත්මක ආර්ථික පරිසරය හේතුවෙන් ව්‍යාපාරික කටයුතුවලට විශාල වශයෙන් බාධා ඇති වුව ද, බැංකු අංශයේ ණය හා අත්තිකාරම්, ආයෝජන සහ තැන්පතු පදනම මධ්‍යස්ථ වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළේය. කෙසේවෙතත්, ණයවල ගුණාත්මකභාවය පිරිහීම, රටේ ස්වෛරීත්ව ශ්‍රේණිගත කිරීම පහත වැටීම සහ කොවිඩ්-19 වසංගත තත්ත්වය හේතුවෙන් විදේශ විනිමය ලැබීම් අඩු වීම බැංකු අංශයේ මෙහෙයුම් කෙරෙහි පීඩනයක් ඇති කළේය. ආර්ථිකයේ අභිනතර තත්ත්වයන්ට මුහුණ දුන් අංශ නැවත යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමේ වැදගත්කම හඳුනාගත් මහ බැංකුව, වසංගතයෙන් පීඩාවට පත් වූ ව්‍යාපාරිකයින්ට සහ පුද්ගලයන්ට සහාය දක්වීමට බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවලට නම්‍යශීලීභාවයක් ලබා දීම සඳහා පෙර නොවූ ලෙස සුවිශේෂ නියාමන ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ක්‍රියාත්මක කළේය. වසංගත තත්ත්වය හේතුවෙන් ඇතිවූ බාධා සහ දුර්වල මූල්‍ය සමාගම් කිහිපයකට අදාළව මහජන විශ්වාසය අඩුවීම නිසා වසර තුළ දී වත්කම් පදනම, ණය සහ තැන්පතු පහත වැටීම මෙන්ම, අක්‍රීය ණය වැඩි වීම සහ ලාභදායීත්වය පහත වැටීම මගින් පිළිබිඹු වූ ලෙස බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශය මන්දගාමී කාර්යසාධනයක් වාර්තා කළේය. බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වල මූල්‍ය තත්ත්වය තවදුරටත් පිරිහීම වළක්වා ගැනීම, එම අංශයෙහි ස්ථාවරත්වය පවත්වා ගැනීම සහ තැන්පත්කරුවන්ගේ අයිතීන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය අංශයේ ඒකාබද්ධ කිරීමේ ප්‍රධාන සැලැස්ම ද ඇතුළුව නියාමන ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ආරම්භ කරන ලදී. මූල්‍ය පද්ධතියේ අනෙකුත් අංශ මිශ්‍ර කාර්යසාධනයක් වාර්තා කළේය. මේ අතර, කොවිඩ්-19 වසංගත කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී මූල්‍ය පද්ධතියට අවශ්‍ය සහයෝගය ලබාදීම සහ ආර්ථික කටයුතුවලට පහසුකම් සැලසීම පිළිබඳ විශේෂයෙන් සලකා බලමින්, 2020 වසර තුළ දී මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ලිහිල් කිරීමේ විවිධ ක්‍රියාමාර්ග හදුන්වා දෙමින්, මහ බැංකුව විසින් මුදල් වෙළඳපොළ තුළ ද්‍රවශීලතාව ද පවත්වා ගැනීම සහතික කරන ලදී. අත්‍යවශ්‍ය නොවන ආනයන සහ තෝරාගත් විදේශ විනිමය ගෙවීම් සඳහා තාවකාලික සීමා පැනවීම, විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ වැඩි දියුණු වීම සහ අපනයන ආදායම යථා තත්ත්වයට පත්වීම නිසා 2020 වසරේ මාර්තු හා අප්‍රේල් මාසවල විනිමය අනුපාතයට ඇතිවූ පීඩනයෙහි අඩු වීමක් නිරීක්ෂණය කළද, විදේශ විනිමය ලැබීම් අඩු මට්ටමක පැවතිමත්, ආනයනවලට සහ විදේශ විනිමය ගෙවීම් සඳහා පනවන ලද සීමා ක්‍රමයෙන් ලිහිල් වීමත් සමඟ විනිමය අනුපාතය මත යළිත් වරක් පීඩනකාරී තත්ත්වයක් ඇතිවිය. ගෝලීය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන විසින් අඛණ්ඩව ස්වෛරීත්ව ශ්‍රේණිගත කිරීම් පහත හෙලීම මගින් මෙම තත්ත්වය තවදුරටත් උග්‍ර විය. කෙසේ වුව ද, මහ බැංකුව විසින් ගනු ලැබූ ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාමාර්ග සහ විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ වෙත කරන ලද මධ්‍යස්ථ මැදිහත්වීම් හේතුවෙන් විනිමය අනුපාතය 2020 වසරේ අවසානය වන විට රුපියල් 185ක් පමණ විය. කොවිඩ්-19 වසංගතය පැතිර යෑමත් සමඟ කොළඹ ව්‍යාපාර වස්තු හුවමාරුවේ දක්නට ලැබූ සැලකිය යුතු පසුබෑම යථා තත්ත්වයට පත්වෙමින් සමස්ත මිල දර්ශකය වාර්තාගත වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළේ ය. විදේශීය ආයෝජන පිටත ගලායෑම් අඛණ්ඩව සිදු වුව ද, අඩු පොලී අනුපාත වාතාවරණයක් තුළ දේශීය ආයෝජකයින් කොටස් ආයෝජන වෙත යොමුවීම වෙළඳපොළ යථා තත්ත්වයට පත් වීමට උපකාරී විය. මේ අතර, කොවිඩ්-19 වසංගතය මධ්‍යයේ වුව ද, රට තුළ බාධාවලින් තොරව ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති සේවාවන් පවත්වා ගැනීමට මහ බැංකුව කටයුතු කළේ ය.

8.1 සංඛ්‍යා සටහන
මූල්‍ය අංශයේ සමස්ත වත්කම්

	2019 (අ)		2020 (ආ)	
	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය
බැංකු අංශය	14,442.1	72.0	17,087.9	72.5
මහ බැංකුව	1,919.4	9.6	2,421.6	10.3
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු	10,944.0	54.5	12,828.8	54.4
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	1,578.7	7.9	1,837.5	7.8
තැන්පතු බාර ගන්නා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන	1,553.2	7.7	1,637.6	6.9
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්	1,390.8	6.9	1,367.9	5.8
සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු (ඇ)	161.7	0.8	268.9	1.1
සකසුරුවම් හා ණය ගනුදෙනු සමුපකාර සමිති	0.8	0.0	0.8	0.0
විශේෂිත මූල්‍ය ආයතන	286.7	1.4	415.3	1.8
විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්	41.9	0.2	33.7	0.1
බලපත්‍රලාභී ක්‍ෂුද්‍රමූල්‍ය සමාගම්	5.8	0.0	6.8	0.0
ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්	77.5	0.4	87.2	0.4
කොටස් තැරැව්කරුවන් (ඈ)	9.7	0.0	17.1	0.1
ඒකක භාර / ඒකක භාර කළමනාකරණ සමාගම් (ඈ)	113.8	0.6	190.5	0.8
වෙළඳපොළ අතරමැදියන් (ඈ)	18.4	0.1	60.1	0.3
ව්‍යවසාය ප්‍රාග්ධන සමාගම්	19.5	0.1	19.9	0.1
ගිවිසුම්ගත ඉතිරිකිරීම් ආයතන	3,787.5	18.9	4,429.8	18.8
රක්ෂණ සමාගම්	689.6	3.4	790.1	3.4
සේවක අර්ථසාධක අරමුදල	2,540.4	12.7	2,824.3	12.0
සේවා නියුක්තයන්ගේ භාර අරමුදල	343.3	1.7	380.4	1.6
අනුමත විග්‍රාම සහ අර්ථසාධක අරමුදල් (ඉ)	149.1	0.7	364.9	1.5
රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල	63.7	0.3	70.1	0.3
එකතුව	20,069.6	100.0	23,570.6	100.0

(අ) සංශෝධිත මූල්‍යයන්: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	
(ආ) තාවකාලික සමුපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව	
(ඇ) දත්ත නොමැතිකම හේතුවෙන්, වත්කම් පදනම තක්සේරු කිරීමට 2020 වසරේ තුන්වන කාර්තුවේ දත්ත යොදාගෙන ඇත.	සමුපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව විග්‍රාම වැටුප් දෙපාර්තමේන්තුව සේවා නියුක්තයන්ගේ භාර අරමුදල් මණ්ඩලය ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ නියාමන කොමිෂන් සභාව
(ඈ) ආයෝජන කළමනාකරුවන්, ආන්තික සැපයුම්කරුවන්, ප්‍රාග්ධන සහ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන ඇතුළත් වන අතර 2020 තනතුරු කාර්තුවේ දත්ත නොමැතිකම හේතුවෙන්, 2020 වසරේ වත්කම් පදනම තක්සේරු කිරීමට 2020 වසරේ තුන්වන කාර්තුවේ වර්ධනය යොදාගෙන ඇත.	සේස මහා සංගමය ශ්‍රී ලංකා සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිෂන් සභාව ශ්‍රී ලංකා ඒකක භාර සංගමය ව්‍යවසාය ප්‍රාග්ධන සමාගම්
(ඉ) දත්ත නොමැතිකම හේතුවෙන් අනුමත විග්‍රාම සහ අර්ථසාධක අරමුදල්වල 2019 වසර සඳහා වත්කම් පදනම පෙර වසරේ වත්කම් පදනමට සමාන ලෙස ගන්නා ලදී.	

8.2 බැංකු අංශයේ කාර්යසාධනය

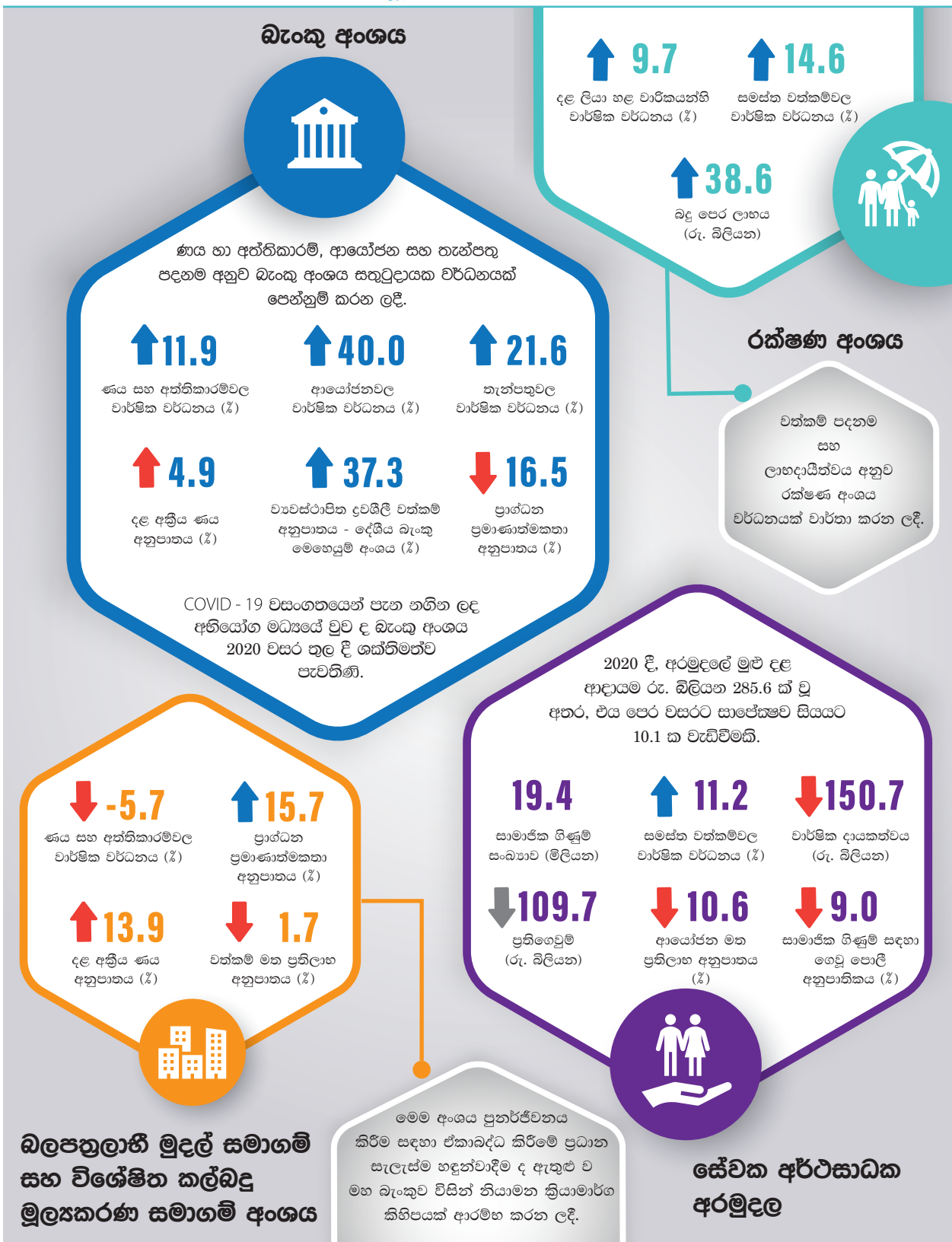
කොවිඩ්-19 වසංගතයෙන් පැන නැගුණු අභියෝගවලට ඔරොත්තු දෙමින් බැංකු අංශය, 2019 වසරට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී සැලකිය යුතු වේගයකින් අඛණ්ඩව ප්‍රසාරණය විය. බැංකු අංශයට අභියෝගවලට සාර්ථකව මුහුණ පෑමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූයේ පසුගිය වසර කිහිපය තුළ සවිමත් කරන ලද ප්‍රාග්ධනය සහ ද්‍රවශීලතා ස්චාරකක්ෂකයන්ය. කොවිඩ්-19 වසංගතයේ බලපෑම සමනය කිරීම සඳහා, වසංගතයේ බලපෑමට ලක්වූ ව්‍යාපාරවලට හා පුද්ගලයන්ට සහාය වීම පිණිස බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට අවශ්‍ය නම්‍යශීලීභාවය ලබාදීමට මහ බැංකුව සුවිශේෂී නියාමන ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් හඳුන්වා දුන්නේ ය.

බැංකු අංශය, මූල්‍ය අංශයේ මූලිකත්වය දරන අතර 2020 වසර අවසන් වන විට මූල්‍ය අංශයේ සමස්ත වත්කම් වලින් සියයට 72.5ක් බැංකු අංශය සතුවිය. පළාත් වශයෙන් හෝ සමස්ත රටකුල අඛණ්ඩව පැවතුන කොවිඩ්-19 වසංගතය සහ සමාජීය සහ ආර්ථික කටයුතු සීමා කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අභියෝගාත්මක ආර්ථික වාතාවරණයක් මධ්‍යයේ වුව ද 2019 වසරට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ බැංකු අංශයේ ණය වර්ධනයක් පෙන්නුම් කෙරිණි. බැංකු අංශයේ අරමුදල් සැපයීමේ ප්‍රධාන ප්‍රභවය වූයේ තැන්පතු ය. මේ අතර, වසංගතය හේතුවෙන් විදේශ විනිමය ගලාඒම් සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවීම සහ ශ්‍රී ලංකාවේ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම පහළ යෑම හේතුවෙන් 2020 වසරේ දී විදේශ මුදල් ණය ගැනීම් වල කැපී පෙනෙන අඩුවීමක් දක්නට ලැබුණි. පොලී අනුපාත හා විදේශ විනිමය අනුපාත විචලනයන් හේතුවෙන් පොලී නොවන ආදායමේ කැපී පෙනෙන වැඩිවීම, පොලී නොවන වියදම් අඩුවීම සහ බදු ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම් හේතුවෙන් බැංකු අංශයේ ලාභදයීත්වය පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව වැඩිදියුණු විය.

ව්‍යාපාර පුළුල් කිරීම: බැංකු අංශය 2020 වසර අවසන් වන විට බැංකු 30කින් සමන්විත විය. එනම් විදේශීය බැංකු ශාඛා 11 ද ඇතුළත්ව බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 24ක්, සහ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු 6ක් වශයෙනි. 2020 වසර තුළදී ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක වීම සඳහා ICICI බැංකු සමාගමට සහ ඇක්සිස් බැංකු සමාගමට නිකුත් කළ බැංකු බලපත්‍ර, ඔවුන්ගේ ප්‍රධාන කාර්යාල විසින් ගනු ලැබූ තීරණ මත පදනම්ව 2019 වසරේ ආරම්භ කරන ලද වසා දැමීමේ ක්‍රියාපටිපාටිය අවසන් වීමත් සමඟ අවලංගු කළේය. බැංකු අංශය, බැංකු සේවා වැඩිදියුණු කිරීම සහ බැංකු ජාලය පුළුල් කිරීම මගින් ආර්ථික වර්ධනයට සහ මූල්‍ය

8.1 රූප සටහන
මූල්‍ය අංශයේ කාර්යසාධනය

8.2 සංඛ්‍යා සටහන

බැංකු, බැංකු ශාඛා සහ අනෙකුත් බැංකු ඒකක ව්‍යාප්තිය

වර්ගීකරණය	2019	2020
	අවසානයට අවසානයට (අ) (ආ)	අවසානයට අවසානයට (අ) (ආ)
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු		
i. මුළු බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සංඛ්‍යාව	26	24
දේශීය බැංකු	13	13
විදේශීය බැංකු	13	11
ii. මුළු බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු ඒකක සංඛ්‍යාව	6,690	6,703
ශාඛා (අ) (ආ)	2,907	2,916
දේශීය බැංකු	2,842	2,854
විදේශීය බැංකු	50	47
ශිෂ්‍ය ඉතුරුම් ඒකක	3,783	3,787
iii. ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර	5,393	5,744
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු		
i. මුළු බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සංඛ්‍යාව	6	6
ජාතික මට්ටමේ ඉතිරි කිරීමේ බැංකු	1	1
නිවාස ණය ආයතන	2	2
අනෙකුත් බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	3	3
ii. මුළු බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු ඒකක සංඛ්‍යාව	700	703
ශාඛා (අ) (ආ)	700	703
ජාතික මට්ටමේ ඉතිරි කිරීමේ බැංකු	262	265
නිවාස ණය ආයතන	64	64
අනෙකුත් බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	374	374
iii. ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර	401	432
මුළු බැංකු ශාඛා සහ අනෙකුත් බැංකු ඒකක සංඛ්‍යාව	7,390	7,406
මුළු ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර සංඛ්‍යාව	5,794	6,176

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
 (ආ) තාවකාලික
 (ඇ) ශිෂ්‍ය ඉතුරුම් ඒකක හැර සියලුම බැංකු ඒකක

අන්තර්ගතභාවය ප්‍රවර්ධනයට අඛණ්ඩව සහාය විය. 2020 වසරේ දී කොවිඩ්-19 පැතිරීම වැළැක්වීම සඳහා ඇදිරිනීතිය සහ සමාජීය හා ආර්ථික කටයුතු සීමා කිරීම හේතුවෙන් බැංකුවලට ප්‍රවේශ වීම සීමා වීමත් සමඟ බොහෝ බැංකු, මූල්‍ය කටයුතු පහසු කිරීම සඳහා තාක්ෂණය පදනම් කරගත් සේවාවන් හඳුන්වා දුන්නේ ය.

වත්කම්: බැංකු අංශයේ වත්කම් පදනම 2020 වසරේදී රුපියල් ට්‍රිලියන 2.1කින් වර්ධනය වූ අතර, 2020 වසර අවසානය වන විට ට්‍රිලියන 14.6ක අගයක් ගන්නා ලදී. එය 2019 වසර වන විට වාර්තා වූ සියයට 6.2ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව සියයට 17.1ක වර්ධනයකි. අඛණ්ඩව පැවති වසංගත තත්වයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අභියෝගාත්මක ආර්ථික හා ව්‍යාපාරික පරිසරයක දී වුව ද, ආයෝජන හා ණය වර්ධනය වත්කම් වර්ධනයට දායක විය. ණය හා අන්තිකාරම් වල වර්ධනය 2019 වසරේ දී සියයට 5.6ක සිට 2020 වසරේ දී සියයට 11.9ක් දක්වා වර්ධනය විය. 2020 වසරේ දී ණය කළඹේ වැඩිවීමෙන් සියයට 83ක් සඳහා දායක වූයේ රුපියල් ණය වල වැඩි

වීමයි. ණය වැඩිවීම ආර්ථිකයේ ප්‍රධාන අංශ හරහා විවිධාංගීකරණය විය. ණය වර්ග වශයෙන් ගත් කළ 2020 වසරේදී නැවත සැලසුම් කළ ණය (සියයට 38.0), නිවාස ණය (සියයට 18.0) සහ කාලීන ණය (සියයට 14.1) 2020 වසරේ දී ඉහළ වර්ධන අනුපාත වාර්තා කළ ප්‍රධාන ණය වර්ග වේ. මේ අතර ආයෝජනවල වර්ධනය වසර තුළ ණයවල සිදු වූ වර්ධනය ඉක්මවමින් 2019 වසර අවසන් වන විට සියයට 12.2ක සිට 2020 වසර අවසන් වන විට සියයට 40.0ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් පිළිවෙලින් රුපියල් බිලියන 804.7කින් සහ රුපියල් බිලියන 55.9කින් වැඩි වීම සහ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර රුපියල් බිලියන 73.3කින් අඩුවීමත් සමඟ කල්පිරීම තෙක් රඳවා ගන්නා ආයෝජන කළඹ 2020 වසරේ දී සියයට 41.8කින් වර්ධනය විය. වෙළඳ කළඹ සියයට 32.4කින් වර්ධනය වූ අතර එයට මූලිකවම භාණ්ඩාගාර බිල්පත්, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සහ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කරවල ආයෝජන පිළිවෙලින් රුපියල් බිලියන 78.8ක්, රුපියල් බිලියන 68.3ක් සහ රුපියල් බිලියන 35.5කින් වැඩිවීම බලපෑවේ ය.

වගකීම්: අරමුදල් සැපයීමේ ප්‍රධාන ප්‍රභවය ලෙස තැන්පතු අඛණ්ඩව පැවතුණු අතර, ණය ගැනීම් දෙවන ප්‍රභවය විය. 2019 වසර වන විට සියයට 66.5 සිට 2020 වසර අවසන් වන විට සියයට 63.0ක් දක්වා සමස්ත තැන්පතුවලට කාලීන තැන්පතුවල දායකත්වයෙහි අඩුවීමක් දැකිය හැකි වූ අතර, වසර තුළදී වූ තැන්පතු වැඩිවීමෙන් සියයට 47.0කට කාලීන තැන්පතු දායක විය. මේ අතර, 2020 වසර අවසන් වන විට

8.3 සංඛ්‍යා සටහන

බැංකු අංශයේ වත්කම් සහ වගකීම් සංයුතිය

අයිතමය	2019 (අ)		2020 (ආ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය	2019 (අ)	2020 (ආ)
වත්කම්						
ණය සහ අන්තිකාරම්	8,122.4	64.9	9,091.7	62.0	5.6	11.9
ආයෝජන	2,996.7	23.9	4,195.8	28.6	12.2	40.0
වෙනත් (ඇ)	1,403.6	11.2	1,378.8	9.4	-1.8	-1.8
වගකීම්						
තැන්පතු	9,162.3	73.2	11,140.9	76.0	7.9	21.6
ණය ගැනුම්	1,679.4	13.4	1,692.2	11.5	-4.8	0.8
ප්‍රාග්ධන අරමුදල්	1,129.9	9.0	1,254.2	8.6	9.7	11.0
වෙනත්	551.1	4.4	578.9	3.9	8.5	5.0
මුළු වත්කම්/වගකීම්	12,522.7	100	14,666.3	100	6.2	17.1

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
 (ආ) තාවකාලික
 (ඇ) මුදල් හා බැංකු ශේෂයන්, ස්ථාපනයන්, ප්‍රති විකුණුම් ගිවිසුම් සහ ස්ථාවර වත්කම් ඇතුළත් වේ.

8.4 සංඛ්‍යා සටහන
බැංකු අංශයේ තැන්පතු සංයුතිය

අයිතමය	2019 (අ)		2020 (ආ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය	2019 (අ)	2020 (ආ)
ඉල්ලුම් තැන්පතු	528.8	5.8	693.7	6.2	-2.8	31.2
ඉතුරුම් තැන්පතු	2,344.1	25.6	3,153.2	28.3	8.0	34.5
ස්ථාවර තැන්පතු	6,092.5	66.5	7,022.1	63.0	9.5	15.3
වෙනත් තැන්පතු	196.9	2.1	271.9	2.4	-7.5	38.1
මුළු තැන්පතු	9,162.3	100.0	11,140.9	100.0	7.9	21.6

(අ) සංශෝධිත (ආ) තාවකාලික මූලාශ්‍ර: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

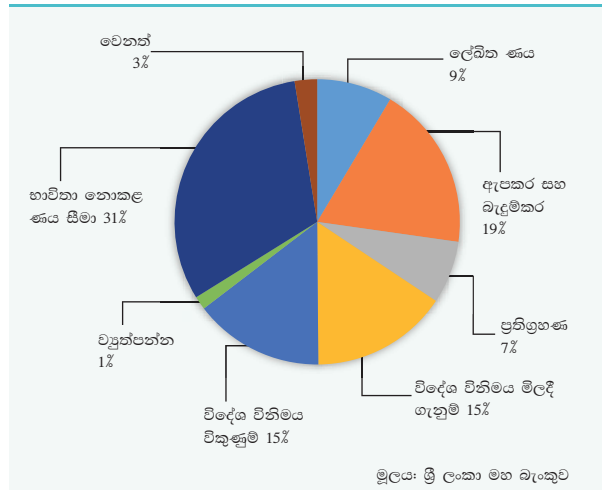
සමස්ත තැන්පතුවලින් ඉතුරුම් තැන්පතු සහ කාලීන තැන්පතු පිළිවෙලින් සියයට 28.3ක් සහ සියයට 6.2ක් විය. ඒ අනුව ජංගම හා ඉතුරුම් ගිණුම් අනුපාතය 2019 වසරේ පැවති සියයට 31.4 සිට 2020 වසරේදී සියයට 34.5ක් දක්වා ඉහළ ගියේ ය. බැංකු අංශයේ මුළු ණය ගැනීම් 2019 වසරේ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 84.0ක (එනම් සියයට 4.8ක් වූ සාමාන්‍යමත වර්ධනය) පහත වැටීමට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 12.8ක (එනම් සියයට 0.8) වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළේය. මෙම වැඩිවීමට හේතු වී ඇත්තේ 2020 වසරේ දී සියයට 14.3ක (රුපියල් බිලියන 99.4ක) වර්ධනයක් වාර්තා වූ රුපියල් ණය ගැනීම් වන අතර 2020 වසරේ දී ස්වෛරීත්ව ශ්‍රේණිගත කිරීම් පහත

8.5 සංඛ්‍යා සටහන
බැංකු අංශයේ ණය සහ අත්තිකාරම් සංයුතිය (2020 අවසානයට)

අංශය	වටිනාකම රුපියල් බිලියන (අ)	මුළු ණයෙන් ප්‍රතිශතයක් ලෙස %	අක්‍රීය ණය අනුපාතිකය %
පරිභෝජන	1,664.2	18.3	4.3
ඉදිකිරීම්	1,481.9	16.3	6.4
තොග හා සිල්ලර වෙළඳාම	1,126.8	12.4	7.4
නිෂ්පාදන	860.9	9.5	8.7
යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය	815.6	9.0	1.8
කෘෂිකර්ම, වන සම්පත් හා ධීවර	697.9	7.7	6.9
මුදල් අමාත්‍යාංශයට ණය දීම්	603.4	6.6	-
සෞඛ්‍ය, සමාජ සේවා හා සහාය සේවාවන්	376.7	4.1	2.8
විදේශ අංශය සඳහා ණය දීම්	365.5	4.0	2.0
මූල්‍ය සේවාවන්	338.2	3.7	1.2
සංචාරක	331.2	3.6	6.8
ප්‍රවාහනය හා ගබඩා කිරීම	200.6	2.2	3.9
වෘත්තීය, විද්‍යාත්මක සහ කාර්මික කටයුතු	115.2	1.3	3.1
තොරතුරු තාක්ෂණ සහ සන්නිවේදන සේවාවන්	53.0	0.6	5.0
අධ්‍යාපන	48.1	0.5	3.3
කලා, විනෝදය සහ විනෝදාත්මක	12.3	0.1	6.4
මුළු ණය	9,091.7	100.0	4.9

(අ) තාවකාලික මූලාශ්‍ර: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

8.2 රූප සටහන
බැංකු අංශයේ ශේෂ පත්‍ර නොවන අයිතම (2020 අවසානයට)

වැටීමත් සමඟ විදේශ විනිමය ණය ගැනීම් සියයට 11.1කින් (ඇමෙරිකානු ඩොලර් මිලියන 603.1) අඩු වී ඇත.

ශේෂපත්‍ර නොවන නිරාවරණ: අභියෝගාත්මක ව්‍යාපාරික වාතාවරණයක් තිබියදීත්, ශේෂ පත්‍ර නොවන නිරාවරණ 2019 වසරේ පැවති සියයට 5.3ක සාමාන්‍යමත වර්ධනයට (රුපියල් බිලියන 233.5ක අඩුවීම) සාපේක්ෂව, 2020 වසරේ සියයට 16.1ක වර්ධනයක් (රුපියල් බිලියන 675.2) පෙන්නුම් කළේය. මෙයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූයේ 2020 වසර තුළදී භාවිතා නොකළ ණය සීමා (රුපියල් බිලියන 279.9), විදේශ විනිමය නිරාවරණ (රුපියල් බිලියන 278.3) සහ ඇපකර සහ බැඳුම්කර (රුපියල් බිලියන 66.8) ඉහළ යෑම වේ.

බැංකු අංශයේ අවදානම්

ණය අවදානම: කොවිඩ්-19 වසංගතයෙන් ණයගැතියන් මුහුණදුන් දුෂ්කරතා සැලකිල්ලට ගනිමින් ආර්ථිකයේ විවිධ කොටස් සඳහා ණය සහන හඳුන්වාදුන් අතර, කොවිඩ්-19 වසංගතයෙන් පීඩාවට පත්වූ අංශ නැවත යථා තත්වයට පත්වීමට යන කාලය සලකා බලා අදාළ සහන කාලයන් දීර්ඝ කරන ලදී. සහන කාලසීමාව තුළ දී අක්‍රීය කාණ්ඩ සඳහා ණය වර්ගීකරණය අත්හිටුවා ඇති අතර, ණය සහන අත්හිටුවීමෙන් පසු සාමාන්‍ය වර්ගීකරණ නීති ක්‍රියාත්මක විය. සහන කාලය තුළදී ණය පහසුකම් වර්ගීකරණය අත්හිටුවා තිබුණද, 2019 වසරේ අක්‍රීය ණය වැඩිවීම රුපියල් බිලියන 118.5ට සාපේක්ෂව 2020 වසරේදී එය රුපියල් බිලියන 66.4කින් ඉහළ ගොස් ඇති අතර

විශේෂ සටහන 7

බැංකුකරණයේ නව යුගයක් : හරිතබවින් හා ඉන් ඔබ්බට

හඳුන්වාදීම

මූල්‍ය සේවා ව්‍යාපාර කටයුතු සිදුකිරීමේදී හා අදාළ තීරණ ගැනීමේදී පාරිසරික, සමාජීය හා යහපාලන උපමානයන් ආයතනයට, ගනුදෙනුකරුවන්ට හා සමස්ථ සමාජයට දීර්ඝකාලීන ප්‍රතිලාභ හිමිවන පරිදි යොදාගැනීම තිරසාර මූල්‍යනය ලෙස පුළුල්ව අර්ථ දැක්විය හැකිය. කෙසේනමුත් තිරසාර මූල්‍යනය යනු කුමක්දැයි යන්නට ගෝලීය වශයෙන් පිළිගත් ඒකීය නිර්වචනයක් නොමැත.

හරිත මූල්‍යනය තිරසාර මූල්‍යනයේ අංගයක් වේ. හරිත මූල්‍යනය වශයෙන් පොදුවේ අදහස් කරනුයේ කාලගුණ විපර්යාස ආශ්‍රිත අභියෝග හා කාබන් විමෝචනය අඩු ආර්ථිකයක් කරා ගමන් කිරීමේදී මුහුණපාන අභියෝග ජයගැනීමට මූල්‍ය ප්‍රවාහයන් යොමු කිරීමයි. ආර්ථික සහයෝගිතාවය සහ වර්ධනය සඳහා වන සංවිධානයෙහි (OECD) නිර්වචනයට අනුව හරිත මූල්‍යනය යනු පරිසර දූෂණය හා හරිතාගාර වායු විමෝචනය අවම කර ගනිමින් මෙන්ම ස්වභාවික සම්පත් භාවිතයේදී සිදුවන නාස්තිය අවම කරමින් සහ කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නංවමින් ආර්ථික වර්ධනය ළඟාකර ගැනීම වේ.

අද වන විට ජනගහන වර්ධනය, පාරිසරික හානිය, කාලගුණික වෙනස්කම්, දුප්පත්කම සහ අසමානාත්මතාවය යනාදියේ බලපෑම හේතුකොට ගෙන තිරසාර මූල්‍යන පරිචයන් බැංකුකරණයේ අනාගතය බවට පත්වෙමින් පවතී. තිරසාර සංවර්ධනයේ වැදගත්කම හඳුනාගත් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය ඊට සම්බන්ධ අභියෝග වලට මුහුණ දීමට සියලු රටවල සහය ඇතිව පෘථිවිය ආරක්ෂා කිරීම හා සෞභාග්‍යය ප්‍රවර්ධනය ඉලක්ක කරගනිමින් තිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක හඳුන්වා දෙන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ තිරසාර මූල්‍යන ගමන්මග සහ පෙර දැක්ම

මූල්‍ය අංශයේ බොහෝ සම්බන්ධිත පාර්ශව විසින් ශ්‍රී ලංකාව තුළ තිරසාර මූල්‍යනයේ කටයුතු ඇරඹීමේ ඇති වැදගත්කම සාකච්ඡාවට බඳුන්කොට ඇත. 2016 වසරේදී නැගීගෙන එන වෙළඳපොළවල බැංකු වත්කම් වලින් 86%ක් නියෝජනය කරන අන්තර්ජාතික මූල්‍ය සංස්ථාවට (IFC) අනුබද්ධිත තිරසාර බැංකුකරණ ජාලයට (SBN) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සම්බන්ධ වන ලදී.

2017 වසරේදී අදාළ රාජ්‍ය නියෝජිත ආයතන, බැංකු අංශය හා මූල්‍ය අංශය කෙරෙහි සම්බන්ධිත පාර්ශව සමගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් තිරසාර මූල්‍යනය පරිචයන් ප්‍රවර්ධනයට හා පහසුකම් සැපයීමට ශ්‍රී ලංකා තිරසාර මූල්‍යන පෙර දැක්මක් (Road Map) ගොඩනැංවීම ආරම්භ කරන ලදී. මූල්‍ය අංශය සඳහා වන එම තිරසාර

මූල්‍යන පෙර දැක්ම ගොඩනැංවීමේදී සියළු ඇල්මැති පාර්ශව ඒකරාශී කරගනිමින් පහසුකම් සැපයීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව තිරසාර මූල්‍යනය සඳහා වන මාර්ගෝපදේශ (Steering) කමිටුවක් පත් කරන ලදී.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහන (UNDP) හා ජෛව විවිධත්ව මූල්‍ය ඇරඹුම (BIOFIN) ලබාදුන් මූල්‍ය අනුග්‍රහයෙන් සහ අන්තර්ජාතික මූල්‍ය සංස්ථාවේ තාක්ෂණික සහය ලබාගනිමින් 2019 ජූනි මස, තිරසාර මූල්‍යන පෙර දැක්ම ප්‍රසිද්ධියට පත්කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා බැංකු සංගමය (ඇපයෙන් සීමිත) (SLBA), මූල්‍යකරුවන්ගේ ආයතනය, ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ නියාමන කොමිසම සහ විනිමය හා සුරැකුම්පත් කොමිසම වැනි ඇල්මැති පාර්ශවයන්ගේ සහභාගිත්වයෙන් මෙම පෙර දැක්ම සකස් කරන ලදී.

මූල්‍ය නියාමකයන් හා මූල්‍ය ආයතන අනුග්‍රහය දක්වන ව්‍යාපෘති වල පාරිසරික සමාජීය සහ යහපාලන අවදානම් කාර්යක්ෂමතාව කළමනාකරණය සඳහා මෙම පෙර දැක්ම පුළුල් නියාමනයන් ලබාදෙන අතරම හරිත, කාලගුණ හිතකාමී සහ සමාජීයව යහපත් ව්‍යාපාර වලට අනභිත ලබාදීම ප්‍රවර්ධනය කරයි. මෙමගින් තිරසාර මූල්‍යනයට බැංකු සහ මූල්‍ය ආයතන, ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළ සහ රක්ෂණ ක්ෂේත්‍රය මගින් ලබාදෙන දායකත්වය ඉහළ නැංවීම මෙන්ම දැඩි ආතති තත්වයන්ට මුහුණ දිය හැකි තිරසාර හරිත ආර්ථිකයක් ගොඩනැංවීම අපේක්ෂා කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකා බැංකු සංගමය විසින් ශ්‍රී ලංකා තිරසාර බැංකුකරණ මුල්පිරුම (Sri Lanka Sustainable Banking Initiative) 2015 ජූලි මසදී ආරම්භ කරන ලදී. එහි අරමුණ වූයේ ශ්‍රී ලංකාවේ තිරසාර ආර්ථික වර්ධනයට පහසුකම් සැපයිය හැකි වගකීම් සහගත බැංකු පරිචයන් පිළිබඳ හඳුන්වා දීම සහ ඒ පිළිබඳ දැනුවත්භාවය ඉහළ නැංවීමයි. මෙහි ආරම්භයෙන් පසු තිරසාර බැංකුකරණය පිළිබඳ සුක්ෂමව හඳුනාගත් ප්‍රතිපත්ති 11ක් ශ්‍රී ලංකා තිරසාර බැංකුකරණ මුල්පිරුම මගින් එළි දක්වා ඇත. මෙම ප්‍රතිපත්ති මෙයට සහභාගි වන බැංකු වල සාමාජිකත්වයෙන් යුතු කමිටුවකින් ගොඩනංවන ලද අතර ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු අංශය විසින් වඩා තිරසාර දේශීය ආර්ථික වර්ධනයක් ලඟා කරගැනීමට පහසුකම් සැපයීමට තම ව්‍යාපාර කටයුතු සිදුකළ යුතු ආකාරය විස්තර කෙරේ.

තම ජාතික අවශ්‍යතා හා ප්‍රමුඛතාවන්ට ගැළපෙන පරිදි තිරසාර මූල්‍යනය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට සෑම රටක්ම තමාට අනන්‍ය වූ ක්‍රියාමාර්ග යොදා ගනිමින් පවතී. බංගලාදේශය, බ්‍රසීලය, චීනය, ඉන්දුනීසියාව, මොරොක්කෝව, නයිජීරියාව සහ වියට්නාමය වැනි රටවල මූල්‍ය නියාමකයන් සිය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග තුළින් තිරසාර මූල්‍යනය ප්‍රවර්ධනයට මූලිකත්වය ගෙන ඇත. අනෙක්

අතට ගත් කළ කොලොම්බියාව, ඉක්වදෝරය, කෙන්යාව, මෙක්සිකෝව, මොන්ගෝලියාව, දකුණු අප්‍රිකාව හා තුර්කිය වැනි රටවල බැංකු සංගම් ස්වේච්ඡාවෙන්ම කර්මාන්ත අභිමුඛව තිරසාර සංවර්ධන ප්‍රවර්ධන ක්‍රියාමාර්ග ආරම්භ කොට ඇත. කෙසේවෙතත් ශ්‍රී ලංකා බැංකු සංගමය විසින් ශ්‍රී ලංකා තිරසාර බැංකුකරණ මුල්පිරුම ආරම්භ කිරීම හා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සම්බන්ධිත පාර්ශව වල සහයෝග යෙන් තිරසාර මූල්‍යන පෙර දැක්ම බිහිකිරීම හරහා ඉහත ප්‍රවේශයන් දෙකෙහි සංකලනයක් ගොඩනැගෙමින් ශ්‍රී ලංකාවට සුවිශේෂ අවස්ථාවක් හිමි වී ඇත.

මේ වන විටත් ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ බලපත්‍රලාභී බැංකු තිරසාර බැංකුකරණ කටයුතු ආරම්භ කර ඇති අතර තිරසාර මූල්‍යන බැංකු ඒකක පිහිටුවා පුනර්ජනනීය බලශක්තිය, ව්‍යවසායකත්ව සංවර්ධනය, පරිසර සංරක්ෂණය සහ කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීම කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමුකොට ඇත. මේ වන විට දශකයකට ආසන්න කාලයක් පුරාවට තම තිරසාරභාවය පිළිබඳව බොහෝ බලපත්‍රලාභී බැංකු සිය වාර්ෂික වාර්තා වල ගෝලීය වාර්තාකරණ මුල්පිරුම් (GRI) මාර්ගෝපදේශ යටතේ වාර්තා කරයි. තවදුරටත් ගත් කළ ශ්‍රී ලංකා බැංකු සංගමය හා බැංකු විදු පියස විසින් බැංකු අංශයේ තිරසාර මූල්‍යනය පිළිබඳ දැනුවත්භාවය සහ හැකියාවන් වර්ධනය පිළිබඳ විවිධ වැඩසටහන් දියත් කොට ඇති අතර ශ්‍රී ලංකා තිරසාර බැංකුකරණ මුල්පිරුම තිරසාර මූල්‍යනය පිළිබඳ විද්‍යුත් ඉගෙනුම් පද්ධතියක් දියත් කොට ඇත.

බැංකු නියාමනයන් සහ තිරසාර මූල්‍යනය

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මේ වන විට අදාළ සම්බන්ධිත පාර්ශවයන්ගේ සහය ඇතිව තිරසාර මූල්‍යන පෙර දැක්මෙහි ඇතුළත් ඉලක්ක සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම ක්‍රියාවට නංවමින් සිටියි.

බොහෝ තිරසාර හා හරිත මූල්‍යන පියවරයන් විසින් හඳුනාගත් ගැටළුවක් වනුයේ තිරසාර මූල්‍යනය සඳහා පොදුවේ පිළිගත් නිර්වචනයක්, වර්ගීකරණයක් සහ තිරසාර මූල්‍යනයේ බලපෑම සැසඳිය හැකි දර්ශක හා ක්‍රියාපටිපාටීන් වල අවශ්‍යතාවයයි. තිරසාර මූල්‍යන වර්ගීකරණයක් (Taxonomy) යනු පාරිසරිකව සහ සාමාජීය වශයෙන් තිරසාර ආර්ථික කටයුතු හඳුනාගනු ලබන ලැයිස්තු ගත ක්‍රමවේදයක් වේ.

පෙර දැක්මෙහි සඳහන් පියවරයන් ක්‍රියාවට නැංවීමේදී අදාළ වන වර්ගීකරණ රාමුවක් ඇති කිරීමේ අවශ්‍යතාව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය අංශය තිරසාර මූල්‍යනය කිරීමට යොමු කිරීමේදී හඳුනාගෙන ඇත. මේ වන විට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් වර්ගීකරණ රාමුවක් ගොඩ නගමින් රටෙහි මූල්‍ය අංශයට දේශගුණික වෙනස්වීම් අවම කිරීමෙහි හා අනුවර්තනය වීමෙහිලා ප්‍රමුඛ කාර්යයක් ඉටුකරන ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්/ අංශයන් වර්ගීකරණයට කටයුතු කරමින් සිටී.

මූල්‍ය නියාමකයන් සඳහා තිරසාර මූල්‍යනයට අදාළව පවතින නියාමක මෙවලම් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- පරිසර දූෂණය ඉහළ හා අධික ලෙස කාබන් නිකුත් කරන කටයුතු සඳහා ණය ලබාදීමේ සීමා පැනවීම
- හරිත මූල්‍යන මගපෙන්වීම් හා ක්‍රියා පටිපාටි
- කාලගුණය ආශ්‍රිත ආතති පරීක්ෂණ
- කාලගුණ හා හරිත මූල්‍යන අවදානම් වලට අදාළ හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා
- හරිත ණය ප්‍රතිපත්ති උපකරණ නියම කිරීම
- හරිතභාවය මත පදනම්ව වෙනස් වන සංචිත අවශ්‍යතා

ඉදිරියේදී ඇති වන වෙළඳපොළ ප්‍රවණතා සහ අවශ්‍යතා සැලකිල්ලට ගනිමින් තිරසාර මූල්‍යන පෙර දැක්ම ප්‍රකාරව සුදුසු උපකරණ භාවිතා කරමින් තිරසාර මූල්‍යනය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අපේක්ෂා කරයි. ඒ අනුව නිසි සුපරීක්ෂණ ඇගයීම් වලට පසුව හරිත මූල්‍ය මාර්ගෝපදේශයන් හා ක්‍රියාපටිපාටි වැනි උපකරණ හඳුන්වා දීම පිළිබඳව ඉදිරියේදී සලකා බලනු ඇත.

වත්කම් වල අවදානමේ තීව්‍රතාවය තීරණය කිරීමේදී මේ වන විට ලොව පුරා නියාමකයන් වත්කම් වල හරිත බව හෝ දුඹුරු බව (Green or brown nature) සෘජුවම සැලකිල්ලට නොගනී. ඇතැම් මහ බැංකු හා නියාමකයන් තම නියාමන අපේක්ෂාවන් හා සන්නිවේදනයන් අලුත් කරගනිමින් කාලගුණය ආශ්‍රිත අවදානම් තම නියාමන රාමුවට ඇතුළත් කොට ගෙන ඇත.

ඉදිරියේදී බැංකු වලට බාසල් ප්‍රාග්ධන රාමුවේ අදියර දෙක (Pillar 2) යටතේ සුපරීක්ෂණ නියාමන ආතති පරීක්ෂණ තත්වයන් සඳහා පාරිසරික තිරසාර හා තිරසාර නොවන කටයුතු සඳහා ණය සැපයීමේදී මූල්‍ය ස්ථායීතාවයට වන බලපෑම ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අවස්ථාවන් ඇතුළත් කිරීමට ශක්‍යතාවය සලකා බැලිය හැකිය.

අභියෝග

මේ වන විට ගෝලීයව ඒකීය තිරසාර මූල්‍යන වර්ගීකරණයක් ක්‍රියාත්මක නොවේ. මෙමගින් ආර්ථික, සමාජයීය හා යහපාලන උපමානයන්, තිරසාර මූල්‍යනය ඇගයීමෙහිලා යොදා ගැනීමේදී නොගැළපීම් සහගත හා සංසන්දනය කළ නොහැකි තත්වයකට මග පාදා ඇත.

තිරසාර මූල්‍යනය පිළිබඳ ප්‍රවීණත්වය හා හැකියාවන් මද බව නියාමකයන් ඇතුළු සියළු සම්බන්ධිත පාර්ශව වලට බාධකයක් වනු ඇත. විශේෂයෙන්ම නව හරිත නිෂ්පාදන සහ තාක්ෂණයන් වේගවත්ව විකාශනය වනු ඇති අතර ඒවායේ ශක්‍යතාව තක්සේරු කිරීමට ප්‍රවීණත්වය හා පළපුරුද්ද අවශ්‍ය වනු ඇත. එම නිසා තිරසාර මූල්‍යන පියවර සාර්ථකව ක්‍රියාවට නැංවීමට හැකියාවන් ඉහළ

නැංවීමේ ප්‍රයත්නයන් හා තාක්ෂණික මගපෙන්වීම වඩාත් ඉහළින් වනු ඇත.

ණය ලබා දීමේදී හා අවදානම් කළමනාකරණයේදී පදනම් කරගන්නා තිරසාර මූල්‍යන තොරතුරු වල පවත්නා අසමමිතික බව තිරසාර මූල්‍යනය ප්‍රවර්ධනයට බාධා එල්ල කළ හැකිය. කාලීන තිරසාර මූල්‍යන අවශ්‍යතා සපුරාලීමට තොරතුරු පද්ධති හා තොරතුරු ප්‍රවාහයන් දියුණු විය යුතු වේ.

අනාගතයේදී අවදානම් කළමනාකරණ රාමුවට ආර්ථික, සමාජයීය හා යහපාලනමය අවදානම් අන්තර්ගත කරමින් සමස්ථයක් ලෙස අවදානම් කළමනාකරණය කිරීමට මූල්‍ය ආයතන කටයුතු කරනු ඇතැයි අපේක්ෂිතය. ඒ අනුව සියළු සම්බන්ධිත පාර්ශවයන්ට තිරසාර මූල්‍යන පියවරයන්හි ශක්තිමත්භාවය උදෙසා ශ්‍රී ලංකාවට සුදුසු නිරවද්‍ය සංකලනයක් සොයා ගැනීම අභියෝගාත්මක වනු ඇත.

ඉදිරි ගමන්මග

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ පෙර දැක්ම මගින් තිරසාර මූල්‍යන ක්‍රියාවට නැංවීමට අදාළව උපාය මාර්ගික ක්‍රියාදාමයන් සමූහයක් නිර්ණය කෙරුණු අතර අදාළ සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් සමග එක්ව කෙටි, මධ්‍යම හා දීර්ඝ කාලීනව ක්‍රියාත්මක කිරීමට ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක්ද විස්තරාත්මකව ඉදිරිපත් කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව 2021 අග වන විටදී සම්බන්ධිත පාර්ශව සමග එක්ව තිරසාර මූල්‍යන වර්ගීකරණයක් නිකුත් කිරීමට අපේක්ෂිතය. මූල්‍ය

සැලකිය යුතු කාලයක් සඳහා පැවති අභියෝගාත්මක ව්‍යාපාරික පරිසරය හේතුවෙන් 2020 වසර අවසානය වන විට දළ අක්‍රීය ණය අනුපාතය සියයට 4.9ක් දක්වා ඉහළ යන ලදී. කෙසේ වෙතත්, ඉහළ ප්‍රතිපාදන අවශ්‍යවන කාණ්ඩවලට අක්‍රීය ණය වර්ගීකරණය වීම හේතු කොට ගෙන ශුද්ධ අක්‍රීය ණය අනුපාතය අඩුවී ඇත. එසේ වුව ද, සැබෑ අක්‍රීය ණය තත්ත්වය පිළිබිඹු වන්නේ ආර්ථිකයේ ඇතැම් අංශ සඳහා තවමත් බල පැවැත්වෙන තාවකාලික සහන කාලය අවසන් වීමෙන් පසුව වේ. 2020 වසරේ කාලය තුළ මුළු අක්‍රීය ණය සඳහා වෙන් කිරීම් රුපියල් බිලියන 74.9කින් වැඩි වූ අතර, එයින් නිශ්චිත වෙන් කිරීම් සියයට 93.5කි. අක්‍රීය ණය අනුපාතය වර්ධනය වුව ද, වෙන් කිරීම් ඉහළ යෑමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නිශ්චිත හා සමස්ත වෙන් කිරීම් අනුපාත ඉහළ යන ලදී.

ණයවලින් සියයට 73.1ක් ප්‍රධාන වශයෙන් ආර්ථික අංශ 6ක් වෙත කේන්ද්‍රනය වී තිබුණද, බැංකු විසින් ආර්ථිකයේ විවිධ අංශ අතර තම ව්‍යාපාර කටයුතු විවිධාංගීකරණය කර තිබුණි. ප්‍රධාන අංශ

ආයතන හා අනෙකුත් ආයතන විසින් තිරසාර බව පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක තොරතුරු වාර්තා කිරීම සඳහා ආර්ථික, සමාජීය සහ යහපාලන පැතිකඩ සැලකිල්ලට ගත යුතු වේ.

කොවිඩ්19 වසංගතයත් සමග පැන නැගී ආර්ථික කම්පනය ගෝලීය ආර්ථිකය නැවත ශක්තිමත් කිරීමේ අවශ්‍යතාව ඉස්මතු කරයි. ඒ අනුව තිරසාරව ආර්ථිකයන් යළි නගා සිටුවීමට ගෝලීය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් අවධානය යොමු කරනු ඇත. ඒ අනුව කලාප හා රටවල් අතර තිරසාර මූල්‍යන පියවරයන් උදෙසා සූදානම් සහගත බව වැඩිදියුණු කිරීම හා තහවුරු කිරීමට ඒකාබද්ධ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග අවශ්‍ය වේ. ඒ අනුව නව පසු වසංගත බැංකුකරණ යුගය තුළ සමාජයීය, ආර්ථික හා පරිසරාත්මක ඉලක්ක මුදුන් පමුණුවා ගනු වස් තිරසාර මූල්‍යනය අත්‍යවශ්‍ය උපකාරයක් වනු නොඅනුමානය.

පරිශීලක

- ශ්‍රී ලංකා තිරසාර මූල්‍යන පෙර දැක්ම (<https://www.cbsl.gov.lk/en/roadmap-for-sustainable-finance-in-sri-lanka-2019>)
- තිරසාර බැංකුකරණ ජාලයේ වෙබ් අඩවිය (https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/company-resources/sustainable-finance/sbn)
- තිරසාර බැංකුකරණ මුල් පිරුමේ වෙබ් අඩවිය (<https://sustainablebanking.lk/>)

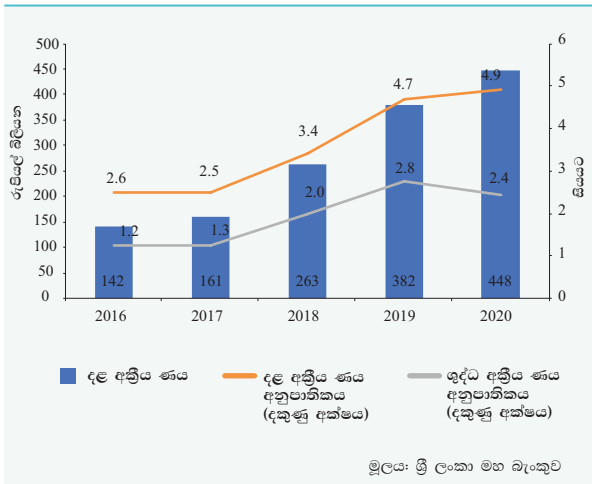
අතරින් නිෂ්පාදන, තොග හා සිල්ලර වෙළඳාම, කෘෂිකර්මාන්තය, වන වගාව හා ධීවර, සංචාරක සහ ඉදිකිරීම් යන අංශයන්හි අක්‍රීය ණය අනුපාතය, 2020 වසර අවසන් වන විට පැවති සමස්ත බැංකු අංශයේ අක්‍රීය ණය සාමාන්‍ය අනුපාතය වන සියයට 4.9ට වඩා ඉහළ අගයක් වාර්තා කරන ලදී. 2020 වසරේ දී අක්‍රීය ණය අනුපාත ඉහළ ගියද, අහිතකර බලපෑම් අවශෝෂණය කර ගැනීම සඳහා ප්‍රමාණවත් ප්‍රතිපාදන හා ප්‍රාග්ධන ස්චාරකෂකයන් සහිතව බැංකු අංශය ක්‍රියාත්මක වන බැවින් එය තවමත් කළමනාකරණය කළ හැකි මට්ටමක පවතී.

වෙළෙඳපොළ අවදානම

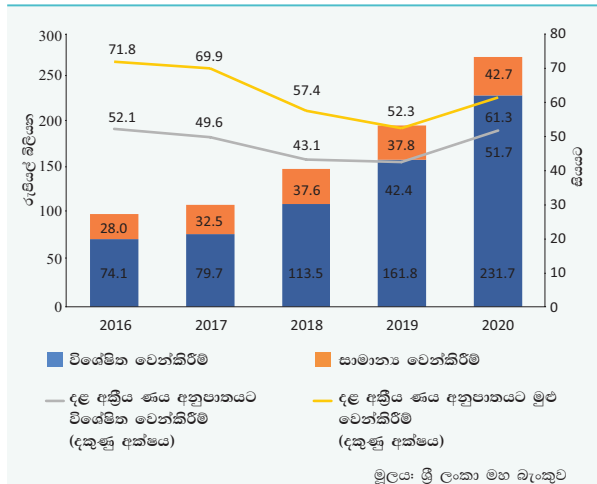
පොලී අනුපාතය: පොලී අනුපාත පිළිබඳ සංවේදීතා අනුපාතය (පොලී දරණ වත්කම්, මාස 12ට අඩු කල්පිරීම් සහිත පොලී දරණ වගකීම්වල අනුපාතයක් ලෙස) 2019 වසර අවසන් වන විට පැවති සියයට 76.5ක අගයේ සිට 2020 වසර අවසන් වන විට සියයට 74.9ක් දක්වා අඩු වීම මගින් 2019 වසරට

8.3 රූප සටහන
බැංකු අංශයේ අක්‍රීය ණය

8.4 රූප සටහන
බැංකු අංශයේ අක්‍රීය ණය සඳහා වෙන් කිරීම්

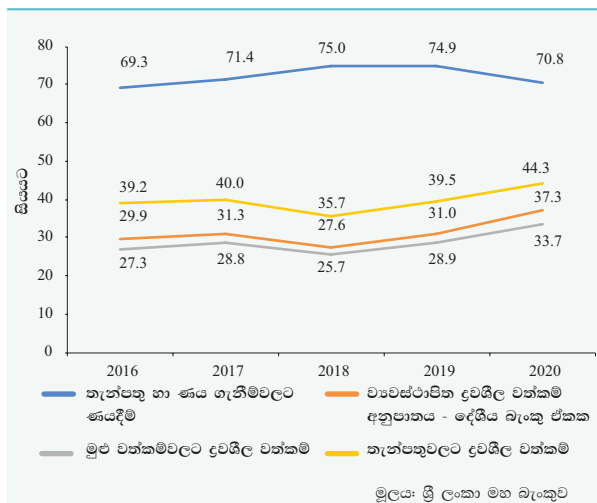
සාපේක්ෂව 2020 වසරේදී පොළී අනුපාත අවදානමට නිරාවරණය ඉහළ ගියේය. 2020 වසරේ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවලට අදාළ ප්‍රාග්ධන ලාභය රුපියල් බිලියන 12.2ක් වූ අතර, එය 2019 වසරේදී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 3.4ට වඩා ඉහළ අගයකි. පොළී අනුපාත පහත වැටීම හා 2019 වසරට සාපේක්ෂව 2020 වසර තුළ බැංකු අංශය වැඩියෙන් රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනය කිරීම මෙයට හේතු විය.

කොටස් මිල: 2020 වසර තුළ දී කොටස් මිල විචලනය වීම මගින් බැංකු මත ඇතිවන අවදානම අවම මට්ටමක පැවතිණි. 2020 වසර අවසන් වන විට වෙළඳාම් කිරීමේ අරමුණින් පවත්වා ගන්නා ආයෝජන කළඹේ කොටස් වෙළඳපොළ ආයෝජනවල වටිනාකම රුපියල් බිලියන 11.7ක් වූ අතර, එය වෙළඳම් කිරීමේ අරමුණින් පවත්වා ගන්නා ලද ආයෝජන වලින් සියයට 1.5ක් ද, මුළු වත්කම් වලින් සියයට 0.1ක් ද නියෝජනය කරන ලදී.

විනිමය අනුපාතය: විදේශ මුදලින් රැස් කරන ලද වත්කම්වලට සාපේක්ෂව විදේශ මුදලින් රැස් කරන ලද වගකීම් වැඩිවීම නිසා, ශුද්ධ විදේශ විනිමය නිරාවරණය 2019 වසරේ පැවති එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 90.3ක අතිරික්ත විදේශ විනිමය නිරාවරණයට සාපේක්ෂව 2020 වසර අවසානයේ එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 30.0ක හිඟ විදේශ විනිමය නිරාවරණයක් වාර්තා කරන ලදී. ශුද්ධ විදේශ විනිමය නිරාවරණ, ශේෂ පත්‍රයේ වූ මුළු විදේශ වත්කම් වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස 2019 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 1.1ට සාපේක්ෂව 2020 වසර අවසානය වන විට සියයට 0.3ක් දක්වා පහත වැටුණි. 2020 වසරේදී විදේශ මුදලින්

රැස් කරන ලද ශේෂ පත්‍ර වත්කම් වර්ධනය වීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූයේ අනෙක් බැංකුවල තැන්පත් කිරීම් හා ආයෝජනවල සිදු වූ වැඩිවීම වන අතර, විදේශ මුදලින් රැස් කරන ලද ශේෂ පත්‍ර නොවන වත්කම් වර්ධනයට ඉදිරි මිලදී ගැනීම් හා අනෙකුත් ව්‍යුත්පන්න උපකරණවල වැඩිවීම බලපාන ලදී. විදේශ මුදලින් රැස් කරන ලද ශේෂ පත්‍ර වගකීම්වල වූ වර්ධනයට ගනුදෙනුකරුවන්ගේ තැන්පතු වැඩිවීම හේතු වූ අතර විදේශ මුදලින් රැස්කරන ලද ශේෂ පත්‍ර නොවන වගකීම් වර්ධනය වූයේ ඉදිරි විකුණුම් වල වූ වැඩිවීම තුළිනි. බැංකු අංශය 2019 වසරේදී රුපියල් බිලියන 14.2ක ශුද්ධ විදේශ මුදල් ප්‍රත්‍යාග්‍රහණ ලාභයක් වාර්තා කළ අතර 2020 වසරට අදාළ ප්‍රත්‍යාග්‍රහණ ලාභය වූයේ රුපියල් බිලියන 16.5කි.

8.5 රූප සටහන
බැංකු අංශයේ ද්‍රවශීලතා අනුපාත

8.6 සංඛ්‍යා සටහන
බැංකු අංශයේ ද්‍රවශීල වත්කම්වල සංයුතිය

අයිතමය	2019 (අ)		2020 (ආ)		වෙනස (රු. බිලියන)	
	රු. බිලියන	ප්‍රතිශතය	රු. බිලියන	ප්‍රතිශතය	2019 (අ)	2020 (ආ)
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	871.2	24.1	1,111.8	22.5	186.2	240.6
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර	1,203.4	33.2	1,685.3	34.1	262.1	481.8
ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර	569.7	15.7	638.7	12.9	26.7	69.1
මුදල්	196.9	5.4	203.1	4.1	13.0	6.2
ඒකමණ මුදල්	168.8	4.7	337.7	6.8	48.0	168.9
විදේශ බැංකු ගිණුම්වල ශේෂයන්	427.5	11.8	471.3	9.5	41.4	43.8
වෙනත්	183.8	5.1	490.5	9.9	7.9	306.7
ද්‍රවශීල වත්කම්වල එකතුව	3,621.2	100.0	4,938.3	100.0	585.3	1,317.1

(අ) සංශෝධිත
(ආ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ද්‍රවශීලතා අවදානම: ද්‍රවශීල වත්කම්වලට වැඩි වශයෙන් බැංකු අංශයේ අරමුදල් ගලා යෑම හේතුවෙන් බැංකු අංශයේ ප්‍රමාණවත් ද්‍රවශීලතාවක් පවත්වාගෙන යෑමට හැකි විය. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල දේශීය මෙහෙයුම් අංශයන්ට හා බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවලට අදාළ අවම ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාතය සියයට 20කට ඉහළින් පවත්වා ගත යුතු වේ. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල දේශීය මෙහෙයුම් අංශවල ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාතය 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මාසයේදී පැවති සියයට 31.0 සිට 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මාසයේදී සියයට 37.3ක් දක්වා වැඩි විය. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල අක්වෙරළ බැංකු අංශවල මෙම අනුපාත එම කාලය තුළදී සියයට 47.1 සිට සියයට 43.2ක් දක්වා අඩු විය. 2020 වසර තුළදී ආයෝජනයන්හි වූ ඉහළ වර්ධනය හේතුවෙන් තැන්පතු හා ණය ගැනීම්වලට ණය දීම් අනුපාතය පහළ ගිය අතර මුළු වත්කම්වලට ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාතය හා තැන්පතුවලට ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාතය ඉහළ ගියේය.

2020 වසර අවසාන වන විට බැංකු අංශයේ රුපියල් සහ සියලු මුදල් ඒකක සඳහා අදාළ ද්‍රවශීල ආවරණ අනුපාත, පිළිවෙළින් සියයට 255.9ක් හා සියයට 202.1ක් වශයෙන් පැවතුන අතර, ඒවා 2021 ජුනි අවසානය වන තෙක් පවත්වා ගතයුතු අවම නියාමන අවශ්‍යතාවය වන සියයට 90ට වඩා ඉහළ අගයක පැවතුණි. මීට අමතරව, 2019 වසරේදී හඳුන්වාදුන් ශුද්ධ ස්ථාවර අරමුදල් අනුපාතය (Net Stable Funding Ratio) 140.7ක්ව පැවතුනු අතර, මෙම අනුපාතයද 2021 ජුනි අවසානය දක්වා පවත්වාගෙන යා යුතු වූ සියයට 90ක අගයට වඩා ඉහළ අගයක් වේ. 2020 වසර අවසානයේදී මුළු ද්‍රවශීල වත්කම් රුපියල් ට්‍රිලියන 4.9ක් වූ අතර එයින් සියයට 69.6ක්ම රාජ්‍ය

සුරැකුම්පත්වල කර තිබූ ආයෝජන විය. මීට අමතරව, බැංකු අංශයේ “මාස 12ට අඩු” යන පරිණත කාලයට අදාළ සමුච්චිත පරිණත පරතරය, සමුච්චිත වගකීම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගත් විට, එය 2019 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව 2020 වසර අවසානය වන විට පුළුල් වී ඇත්තේ පොලී අනුපාත පහළ යෑමේ නැඹුරුවක් දක්වන අවස්ථාවක වත්කම්වලට සාපේක්ෂව වගකීම් අඩු පොලී අනුපාතයකට අලුත් වීම් සැලකිල්ලට ගෙන කෙටි කාලයේදී වත්කම් හා වගකීම් වඩා යහපත් ලෙස කළමනාකරණය කළ බැවිනි. තෙසේ නමුත්, පරිණත පරතරය අනවශ්‍ය ලෙස පුළුල් වීම ද්‍රවශීලතා අවදානමකට හේතුවිය හැකිය.

ලාභදයීත්වය: පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව 2020 වසරේදී පොලී වියදමේ සංකෝචනය (සියයට 6.0) හා සසඳන විට බැංකු අංශයේ පොලී ආදායම අඩු අනුපාතයකින් (සියයට 4.2) පහත වැටී තිබුණද ශුද්ධ

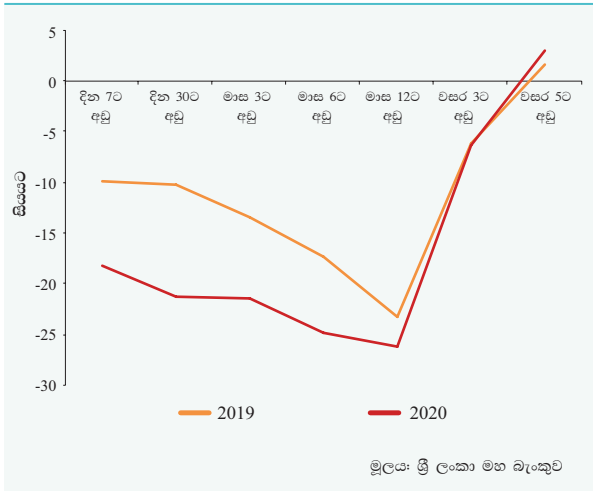
8.7 සංඛ්‍යා සටහන
බැංකු අංශයේ ලාභදයීත්වය

අයිතමය	2019 (අ)		2020 (ආ)	
	වටිනාකම (රු. බිලියන)	සාමාන්‍ය වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස	වටිනාකම (රු. බිලියන)	සාමාන්‍ය වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස
ශුද්ධ පොලී ආදායම	431.1	3.6	427.4	3.1
පොලී ආදායම	1,212.0	10.1	1,161.4	8.5
පොලී වියදම	780.8	6.5	734.0	5.4
පොලී නොවන ආදායම	132.3	1.1	142.1	1.0
විදේශීය හුවමාරු ආදායම	26.7	0.2	31.7	0.2
පොලී නොවන වියදම	264.7	2.2	252.6	1.9
සේවක පිරිවැය	126.5	1.1	128.0	0.9
අක්‍රීය ණය මත වෙන් කිරීම්	60.9	0.5	83.5	0.6
බඳු පෙර ලාභය (එකතු කළ අගය මත බඳු අඩු කළ පසු)	173.0	1.4	190.0	1.4
බඳු පසු ලාභය	111.7	0.9	136.0	1.0

(අ) සංශෝධිත
(ආ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

8.6 රූප සටහන
සමුච්චිත පරිණාත කාලය බැංකු අංශයේ සමුච්චිත වගකීම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස

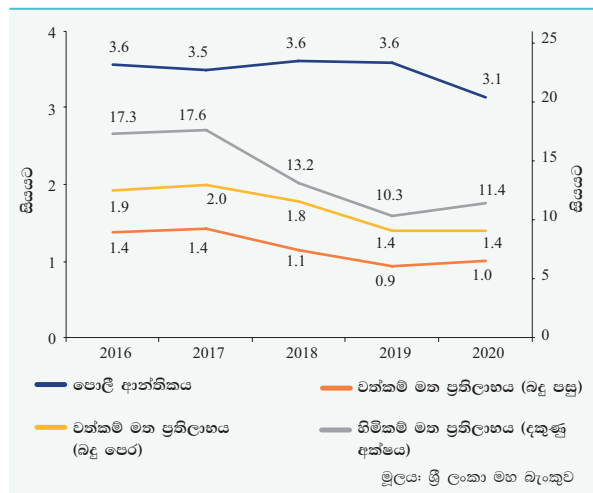
පොලී ආදායම පහත වැටී ඇත්තේ සුළු වශයෙනි (සියයට 0.9). එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් බැංකු අංශයේ ශුද්ධ පොලී ආන්තිකය 2019 වසර අවසානයේදී පැවති සියයට 3.6 සිට 2020 වසර අවසානයේ සියයට 3.1ක් දක්වා අඩු විය. පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව ශුද්ධ පොලී ආදායම රුපියල් බිලියන 3.8කින් අඩු වූ අතර, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වලින් ලද ප්‍රාග්ධන ලාභ සහ එ. ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියල අවප්‍රමාණය වීම නිසා වාර්තා වූ ඉහළ ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය හේතුවෙන් පොලී නොවන ආදායම රුපියල් බිලියන 9.8කින් වැඩි විය. 2019 වසරට සාපේක්ෂව 2020 වසර තුළදී පරිශ්‍ර, උපකරණ හා ආයතනික වියදම් රුපියල් බිලියන 7.7කින් අඩු වීම නිසා පොලී නොවන

වියදම් රුපියල් බිලියන 12.1කින් අඩු විය. මේ අතර අක්‍රීය ණය සඳහා ලාභයෙන් වෙන්කිරීම් රුපියල් බිලියන 22.6කින් වැඩිවිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පෙර වසරට සාපේක්ෂව රුපියල් බිලියන 18.2ක වැඩි විමක් සමගින් 2020 වසරේදී බදු පෙර ලාභය රුපියල් බිලියන 190.0ක් ලෙස වාර්තා විය.

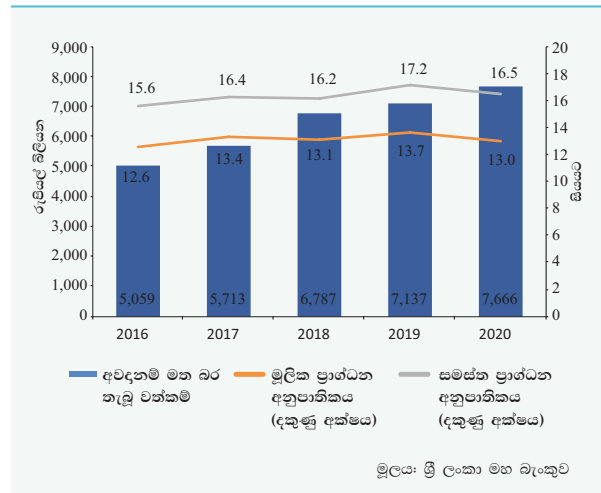
2020/21 තක්සේරු වසරේ සිට ක්‍රියාත්මක වන බදු ප්‍රතිපත්ති වල වෙනස්කම් හේතුවෙන් බැංකු අංශයේ බදු පසු ලාභය පෙර වසරට සාපේක්ෂව සියයට 21.7ක වැඩි විමක් සහිතව 2020 වසරේදී රුපියල් බිලියන 136.0ක් විය. මෙම ලාභයෙහි වැඩි වීම බැංකු අංශයේ වත්කම් වල වැඩි වීම සමඟ සමපාත වන අතර එය වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ බදු පෙර අනුපාතය 2019 වසර හා 2020 වසර අවසානයේදී සියයට 1.4 මට්ටමේ නොවෙනස්ව පැවතිණි. මේ අතර හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ බදු පසු අනුපාතය එම අනුරූප කාලය තුළදී සියයට 10.3 සිට සියයට 11.4ක් දක්වා වර්ධනය විය. මෙහෙයුම් පිරිවැය අඩුවීම හේතුවෙන් කාර්යක්ෂමතා අනුපාතය 2019 වසරේ දී වූ සියයට 52.6ක අගයක සිට 2020 වසරේ දී සියයට 51.8ක් දක්වා සාධනීය වෙනසක් වාර්තා කළේය.

ප්‍රාග්ධනය: බැංකු අංශය 2020 වසරට අදාළ ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූල විය. කොවිඩ්-19 වසංගත තත්ත්වය නිසා බැංකු අංශය විසින් මුහුණ පෑමට යෙදුණු අපහසුතා සැලකිල්ලට ගනිමින් දේශීය වශයෙන් පද්ධතිමය වැදගත්කමක් ඇති බැංකු හා දේශීය වශයෙන් පද්ධතිමය වැදගත්කමක් නොමැති බැංකුවලට ප්‍රාග්ධන සංරක්ෂණ ස්චාරක්ෂක (Capital Conservation Buffer) පිළිවෙලින් පදනම් ලකුණු

8.7 රූප සටහන
බැංකු අංශයේ මාසික ප්‍රතිලාභයේ දර්ශක

8.8 රූප සටහන
බැංකු අංශයේ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතාව

විශේෂ සටහන 8

කොවිඩ් - 19 ව්‍යාප්තියේ “නව සාමාන්‍යය” තුළ බැංකු අධීක්ෂණය සහ නියාමනය

හැඳින්වීම

කොවිඩ් - 19 ව්‍යාප්තියේ ආර්ථික බලපෑම

2019 අවසානයේදී මතු වූ කොවිඩ් 19 ගෝලීය සෞඛ්‍ය අර්බුදය හේතුවෙන් ඇති වූ සමාජීය සහ ආර්ථික ප්‍රතිවිපාක මගහරවා ගැනීම සඳහා නොයෙකුත් රටවල් නව උපායමාර්ග සහ ආර්ථික ක්‍රියාමාර්ග හඳුන්වා දෙන ලදී. කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තියත් සමගම ගත් සංවරණ සීමා පැනවීම නිසා දේශ සීමා අතර මිනිසුන්ගේ සහ භාණ්ඩවල සංචරණය සීමා වූ අතර ලොව පුරා ආර්ථික සහ වෙළඳ කටයුතු අඩාල වූ අතර සෘජු විදේශ ආයෝජන සහ ප්‍රේෂණවල අඩු වීම නිසා නැගී එන රටවල ආර්ථිකයන්ටද අහිතකර ලෙස බලපාන ලදී. එබැවින්, කොවිඩ්19 වෛරස් ආසාදන ලොව පුරා තව තවත් වාර්තා වෙමින් එය තවදුරටත් පැතිරයාමේ අවදානම තුළ ගෝලීය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය (GDP) සීඝ්‍ර ලෙස පහත වැටීම නිසා ආර්ථිකයන් යථා තත්වයට පත්වීම අපේක්ෂිතයන්ට වඩා මන්දගාමී විය හැක. මෙවැනි පසුබිමක කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තියේ අවිනිශ්චිතතාව සහ දීර්ඝ ස්වභාවය අනුව බැංකු ඇතුළු පුද්ගලයින් සහ ව්‍යාපාරික ආයතන තම ව්‍යාපාර මෙහෙයුම් ‘නව සාමාන්‍යයට’ (new normal) අනුවර්තනය කළ යුතු වේ.

බැංකු අංශයට ඇති බලපෑම

කොවිඩ් 19 ව්‍යාප්තිය හේතුවෙන් ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ආදායම් සහ ඉපැයීමේ ධාරිතාවන් අහිතකර ලෙස බලපෑමට ලක්වී ඇති නිසා ඔවුන්ට තම ණය ආපසු ගෙවීම අසීරු වී ඇත. එලෙසම, ඇතැම් ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ණය ආපසු ගෙවීමේ හැකියාව දිගු කාලීනව පිරිහීමට ලක්විය හැකි නිසා බැංකු අංශයේ ණය ගුණාත්මකභාවය, ආර්ථිකය යථා තත්වයට පත්වීමේ ස්වභාවය හා වේගය මත රඳා පවතී. එබැවින්, කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තිය මගින්, බැංකු වල ණය වර්ගීකරණය, අපේක්ෂිත ණය හානි (expected credit losses), ප්‍රතිපාදන (provisioning), ණය අවදානම් බර තැබීම (credit risk weightings) සහ ප්‍රාග්ධනය කෙරෙහි ඇති කරන බලපෑම කක්ෂේරු කිරීම අපහසු වී ඇත.

රජයන් සහ නියාමන බලධාරීන් විසින් බැංකු වෙත ණය ගැනුම්කරුවන්ට ණය ගෙවීම් කල් දැමීම සහ ණය සහන ලබා දීම අනිවාර්ය කිරීම හෝ දිරි ගැන්වීම නිසා පොලී සහ මූලික මුදල් ආපසු ගෙවීම ප්‍රමාදවීම හේතුවෙන් බැංකුවල මුදල් ප්‍රවාහ සහ ද්‍රවශීලතා තත්ත්වයන් කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම් ඇති විය හැක. එබැවින්, අඩු ආදායම් ප්‍රවාහ සහ ඉහළ අලාභ බැංකුවල ලාභදායීත්වයට අහිතකර ලෙස බලපානු ඇති අතර ප්‍රාග්ධන අනුපාත ද අඩු කරනු ඇත.

ඩිජිටල් බැංකු මාධ්‍ය සහ සේවාවලට පාරිභෝගිකයින් මාරු වීම සමඟ විවිධ වංචනික පාර්ශවයන් විසින් වංචා, අපරාධ සහ නීති විරෝධී ක්‍රියාවන් සඳහා අවස්ථා හඳුනා ගැනීම මගින් පාරිභෝගිකයන් මූල්‍ය අපරාධ හෝ විෂමාවාරයේ ගොදුරු බවට පත්වීම නිසා බැංකුවලට නීතිමය අවදානම් ඇති කළ හැකිය. බැංකු ඇතුළු බොහෝ ආයතන ‘නව සාමාන්‍යය’ තුළ නිවසේ සිට වැඩ කිරීම, දුරස්ථ වැඩ පිළිවෙලවල්, වැඩ මුර (duty shifts), නමගිලී රාජකාරි කාලයන් (flexible hours) වැනි නමගිලී වැඩ පිළිවෙලවල් වෙත යොමු වී ඇත. කෙසේවෙතත්, නිවසේ සිට වැඩ කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග මගින් තොරතුරු හා දත්ත සුරක්ෂිතතාව, අභ්‍යන්තර හා බාහිර වංචා, සයිබර් පහරදීම්, අභ්‍යන්තර ජාලගත ධාරිතාව (internal network capacity), මුදල් විශුද්ධීකරණය (AML) සහ ඔබේ ගනුදෙනුකරු දැනගැනීමේ (KYC) අවශ්‍යතා වැනි පාලන යාන්ත්‍රණ කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම් ඇති කළ හැක.

“නව සාමාන්‍යයට” ගැලපෙන පරිදි ක්‍රියාත්මක කර ඇති නියාමන පියවරයන්

බැංකු අංශයේ ආරක්ෂාව හා ස්ථායීතාව තහවුරු කරමින් කොවිඩ් 19 ව්‍යාප්තිය නිසා පීඩාවට පත් වූ පුද්ගලයන්ට සහ ව්‍යාපාරවලට සහාය වීම සඳහා බැංකුවලට පහසුකම් සැලසීම සඳහා ලොව පුරා නියාමන හා අධීක්ෂණ බලධාරීන් විවිධ වූ නියාමන ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කර ඇත. ආර්ථිකයට ණය සැපයීම පහසු කිරීම සඳහා ලොව නියාමන හා අධීක්ෂණ ආයතන කිහිපයක් විසින් අනුගමනය කරනු ලබන නියාමන ක්‍රියාමාර්ග පහත වගුවේ දක්වා ඇත.

සංඛ්‍යා සටහන ව.ස. 8.1

නියාමන හා අධීක්ෂණ ආයතනයන් විසින් අනුගමනය කරනු ලබන නියාමන ක්‍රියාමාර්ග

රට	රජයේ ඇපකර	ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා	වත්කම් වර්ගීකරණය	අපේක්ෂිත ණය හානි සඳහා වෙන් කිරීම්	ලාභාංශ සහ වෙනත් ගෙවීම්
ශීස්ට්‍රේලියාව	ඔව්	සංරක්ෂක භාවිතා කිරීමට දිරිගැන්වීම	නව මග පෙන්වීම්	-	සීමා කිරීමට අපේක්ෂිතයි
කැනඩාව	ඔව්	දේශීය ස්ථායීතා සංරක්ෂක පහළ දැමීම, සංරක්ෂක භාවිතා කිරීමට දිරිගැන්වීම	නව මග පෙන්වීම්	නව මග පෙන්වීම්, සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන හඳුන්වාදීම නව මග පෙන්වීම්	වැඩි වීම් නැවැත්වීමට අපේක්ෂිතයි
යුරෝපානු සංගමය	ඔව්*	ආර්ථික චක්‍රයට ප්‍රතිවිරුද්ධව ගොඩ නැගිය යුතු ප්‍රාග්ධන ස්වාරක්ෂකය [Countercyclical Capital Buffer (CCyB)] මුදා හැරීම සහ සංරක්ෂක භාවිතා කිරීමට දිරිගැන්වීම	නව මග පෙන්වීම්	නව මග පෙන්වීම්	සීමා කිරීමට අපේක්ෂිතයි
ඉන්දියාව	ඔව්	ප්‍රාග්ධන සංරක්ෂණ ස්වාරක්ෂකයේ (Capital Conservation Buffer) අවසාන ඉහළ දැමීම කල් දැමීම	නව මග පෙන්වීම්	-	සීමා කිරීමට අපේක්ෂිතයි
ජපානය	ඔව්	සංරක්ෂක භාවිතා කිරීමට දිරිගැන්වීම	ඇතැම් ණය සඳහා අවදානම් බර තැබීම වෙනස් කිරීම	-	-
මැලේසියාව	ඔව්	සංරක්ෂක භාවිතා කිරීමට දිරිගැන්වීම	ආපසු ගෙවීමේ ආධාර වැඩසටහන්වලට අදාළ වන ප්‍රාග්ධන සහ ගිණුම්කරණ නීති අර්ථ නිරූපණයන් පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීම	නව මග පෙන්වීම්	-
තායිලන්තය	ඔව්	-	ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ වර්ගීකරණය පිළිබඳ රෙගුලාසි ලිහිල් කිරීම	ණය හානි ප්‍රතිපාදන නීති ලිහිල් කිරීම	සීමා කිරීමට අපේක්ෂිතයි
එක්සත් රාජධානිය	ඔව්	ආර්ථික චක්‍රයට ප්‍රතිවිරුද්ධව ගොඩ නැගිය යුතු ප්‍රාග්ධන ස්වාරක්ෂකය (CCyB) මුදා හැරීම සහ සංරක්ෂක භාවිතා කිරීමට දිරිගැන්වීම	නව මග පෙන්වීම්	නව මග පෙන්වීම්	සීමා කිරීමට අපේක්ෂිතයි
එක්සත් ජනපදය	ඔව්	සංරක්ෂක භාවිතා කිරීමට දිරිගැන්වීම සහ අතිරේක කෝලන අනුපාතය වෙනස් කිරීම	නව මග පෙන්වීම්, සීමිත ණය අර්ථ දැක්වීම	කල් දැමීම් සඳහා විකල්ප ලබා දීම, සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන දීර්ඝ කිරීම	විවක්ෂණශීලී තීරණ අපේක්ෂා කිරීම, ස්වයංක්‍රීය සීමාවන් සුමට කිරීම

(*) සමහර රටවල් වල කොන්දේසි වෙනස් වේ

මූලාශ්‍ර: එල්එස්අයි සංකීර්ණ: කොවිඩ් 19 වසංගතයට නියාමන ප්‍රතිචාර, මලයාසියාවේ මහ බැංකුව (Bank Negara Malaysia), තායිලන්ත මහ බැංකුව (Bank of Thailand) සහ ඉන්දියානු සංචිත බැංකුවේ (Reserve Bank of India) වෙබ් අඩවි

බලපෑමට ලක්වූ ණය ගැනුම්කරුවන්ට සහන සැලසීම සඳහා ණය ඇපකර යෝජනා ක්‍රම (Credit guarantee schemes) ඇතුළු ණය තාවකාලික අත්හිටුවීම් නියාමකයින් විසින් හඳුන්වා දී ඇත. මෙම ක්‍රියාමාර්ග මඟින් බැංකු හා ණය ගැනුම්කරුවන්ට ප්‍රයෝජනවත් වන අයුරින් ණය පහසුකම් නැවත සකස් කිරීමට හෝ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමට ඉඩ ලබා දී ඇති අතර, එමඟින් මුදල් ප්‍රවාහ දුෂ්කරතා ඇති ණය ගැතියන්ගේ ණය පැහැර හැරීම් අවම කොට ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාර කටයුතු යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමට සිදුවනු ඇත. ඒ අනුව ලොව පුරා විවිධ නියාමන ආයතන විසින් ණය නැවත වර්ගීකරණය සඳහා කොන්දේසි පිළිබඳව වඩා නම්‍යශීලී අර්ථකථන ලබා දීමෙන් බැංකු වල වත්කම් වල ගුණාත්මකභාවය තක්සේරු කිරීමට මග පෙන්වීමක් ලබා දී ඇත.

බාසල් III රාමුව වැනි ගෝලීය ප්‍රමිතීන් වල ඇති ආර්ථිකය යහපත් කාලවලදී රැස් කර ඇති සංරක්ෂක, එනම් ආර්ථික වක්‍රයට ප්‍රතිවිරුද්ධව ගොඩ නැගිය යුතු ප්‍රාග්ධන ස්චාරකෂකය (CCyB) සහ ප්‍රාග්ධන සංරක්ෂණ ස්චාරකෂකය (Capital Conservation Buffer) පහතට දැමීමට ඇති නම්‍යශීලීභාවය, නියාමකයින් විසින්, බැංකුවලට අදාළ අවම නියාමන අවශ්‍යතා උල්ලංඝනය නොවන සේ කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තිය නිසා ඇතිවූ පාඩු අවශෝෂණය කර ගනිමින් ණය වර්ධනයට අවකාශය නිර්මාණය කිරීමට සහ මූර්ත ආර්ථික කටයුතු සඳහා ප්‍රධාන බැංකු පහසුකම් සැපයීමට භාවිතා කර ඇත. තවද, බැංකු වලට ද්‍රවශීලතාවය සැපයීම සඳහා බාසල් III රාමුව යටතේ මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුකූලව ද්‍රවශීලතා සංරක්ෂක එනම් ද්‍රවශීලතා ආවරණ අනුපාතය (Liquidity Coverage Ratio) සහ ශුද්ධ ස්ථායී අරමුදල් අනුපාතය (Net Stable Funding Ratio) 100% ට වඩා පහත දැමීමටද පියවර ගෙන ඇත.

බැංකුවල ප්‍රාග්ධන මට්ටම් සුරැකීමට සහ බැංකුවලට ආර්ථික කටයුතු සඳහා සහාය වීම සඳහා නම්‍යශීලී බවක් ලබා දීමට බොහෝ නියාමන ආයතන විසින් ප්‍රාග්ධන බෙදාහැරීම් සහ බැංකුවල අභිමතය පරිදි ගෙවීම් සඳහා තාවකාලික සීමාවන් පනවා ඇත. තවද, ඇතැම් නියාමකයින් විසින් බැංකුවල නියාමන හා අනුකූලතා ලිහිල් කිරීම සඳහා ඇතැම් නියාමන ප්‍රමිතීන් සහ / හෝ සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන එනම් බාසල් III ක්‍රියාත්මක කිරීම, ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සහ ගිණුම්කරණ නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම කල් දමා ඇත.

අධීක්ෂණ ධාරිතාව: “නව සාමාන්‍ය” හි අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලි සහ ක්‍රියා පටිපාටි

කොවිඩ් 19 ව්‍යාප්තිය නිසා බැංකු අංශයේ අවදානම් වැඩිවීම, එමඟින් ඇති වූ සංවරණ සීමා කිරීම් සහ සමාජ දුරස්ථභාවය පවත්වා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය හේතුවෙන් අධීක්ෂණ ධාරිතාවයට ඇතිවූ බලපෑම් සමඟ එතැන් අධීක්ෂණය සහ බැංකු කළමනාකාරිත්වය සමඟ මුහුණට මුහුණලා රැස්වීම් පැවැත්වීම සීමා කර ඇත. එබැවින් මෙම සීමාවන්ට පිළියම් යෙදීම සඳහා වඩාත් තීව්‍ර අඛණ්ඩ

අධීක්ෂණය සහ සෝදිසි කිරීම වැනි විකල්ප ක්‍රම අනුගමනය කර ඇත. ඒ අනුව, දැනට පවතින දත්ත ලබා ගැනීමේ/ ආකෘති යාවත්කාලීන කරමින් වඩාත් විස්තරාත්මක දත්ත වැඩි වාර ගණනකින් වාර්තා කිරීම හා අඛණ්ඩ අධීක්ෂණ අවශ්‍යතා සඳහා සහාය වීමට අවශ්‍යතා මත තොරතුරු වාර්තා කිරීමේ ආකෘති වැඩි දියුණු කිරීමද බැංකු විසින් කළ යුතු වේ. තවද, වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය, ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත් බව, ද්‍රවශීලතා ව්‍යුහය සහ බැංකුවල මෙහෙයුම් කටයුතු වල ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව වැනි කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තිය නිසා මතුවන අවදානම් මත ඇති වූ අධීක්ෂණ ප්‍රමුඛතා අඛණ්ඩව නැවත තක්සේරු කිරීමට නියාමකයින් විසින් පියවර ගෙන තිබේ. මෙමඟින් බැංකුවල ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව සහතික කිරීම සඳහා ආරක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග සහ ස්චාරකෂක වල ප්‍රමාණවත් බව තහවුරු කිරීම සිදුවේ. කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තියෙන් පසු එක් එක් බැංකුවල මෙන්ම බැංකු අංශයේම ණය ලබා දීම්, ද්‍රවශීලතා මට්ටම්, ප්‍රාග්ධනය සහ නුබුන්වත් බවට ඇති බලපෑම් විවිධ අවස්ථා පරාසවල තක්සේරු කිරීමට අධීක්ෂණ බලධාරීන් විසින් ආතති පරීක්ෂණ (Stress Testing) සිදු කරනු ලැබේ. තවද, අවශ්‍ය නම් ඉක්මණින් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ප්‍රතිසාධන විකල්ප හඳුනා ගැනීම උදෙසා අර්බුද කළමනාකරණයට අත්‍යවශ්‍ය මෙවලම් වන ප්‍රතිසාධන සැලසුම් (Recovery Plans) සමාලෝචනය කර ශක්තිමත් කිරීමට නියාමකයින් විසින් බැංකුවලට නියම කර ඇත.

සංවරණ සීමා හේතුවෙන් එතැන් අධීක්ෂණය සීමා කර ඇති හෙයින්, අවශ්‍ය තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා අතථ්‍ය සන්නිවේදන ක්‍රම (Virtual Communication Modes) හරහා අදාළ බැංකු වල කළමනාකාරිත්වය හා නිලධාරීන් සමඟ සන්නිවේදනය පවත්වාගෙන යාමට නියාමන බලධාරීන් පියවර ගෙන තිබේ. තවද, නියාමන ආයතන විසින් ‘නව සාමාන්‍යය’ තුළ සමාජ දුරස්ථ අවශ්‍යතා පිළිපැදීමේ අවශ්‍යතාවය සැලකිල්ලට ගනිමින් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය, ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකාරිත්වය සහ බැංකු කාර්ය මණ්ඩලය සමඟ පුද්ගල රැස්වීම්වලට වඩා අතථ්‍ය (Virtual) රැස්වීම් පැවැත්වීමට යොමු වී තිබේ.

කොවිඩ් - 19 ව්‍යාප්තිය හමුවේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අනුගමනය කරන ලද නියාමන හා අධීක්ෂණ පියවර

නියාමන ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම

කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තිය නිසා සංවරණ සීමා පැවති කාල සීමාව තුළ අභිතකර ලෙස පීඩාවට පත් වූ ව්‍යාපාරිකයින්ට සහ පුද්ගලයන්ට ඇතිවූ දුෂ්කරතා මඟහරවා ගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ණය සහන කාලයක් ලබා දීම, සහනදායී පොලී අනුපාත යටතේ ණය පහසුකම්

සැපයීම සහ ණය ඇපකර යෝජනා ක්‍රම යන විවිධ සහන ක්‍රියාමාර්ග සපයන ලදී. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී බැංකු මගින් ආර්ථිකයට ණය ප්‍රවාහ සැපයීම පහසු කිරීම සඳහා නමගිලි බවක් ලබා දීමට දේශීය වශයෙන් පද්ධතිමය වැදගත්කමක් සහිත බැංකු (Domestic Systemically Important Banks) සහ එසේ නොවන බැංකු ආර්ථිකය යහපත් කාලවලදී ගොඩනැගූ ප්‍රාග්ධන සංරක්ෂණ ස්ථාරක්ෂකයන් පහත දැමීමට අවසර ලබා දීම, අක්‍රීය ණය වර්ගීකරණය ලිහිල් කිරීමට ඉඩ දීම, කොන්දේසි වලට යටත්ව රුපියල්වලින් විදේශ මුදල් ණය අයකර ගැනීමට අවසර දීම, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා වැඩි දියුණු කිරීම 2020 අග සිට 2022 අවසානය දක්වා කල් දැමීම, ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාතය (Statutory Liquid Assets Ratio) ගණනය කිරීම සඳහා කොන්දේසි වලට යටත්ව ඇතැම් වත්කම් ද්‍රවශීල වත්කම් ලෙස සැලකීමට අවසර දීම වැනි සුවිශේෂී නියාමන ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.

තවද වැඩිදියුණු කරන ලද සුපරීක්ෂණය සහ නිරන්තර වාර්තාකරණයට යටත්ව, බලපත්‍රලාභී බැංකු වල ද්‍රවශීලතා ආවරණ අනුපාතය සහ ශුද්ධ ස්ථායී අරමුදල් අනුපාතය සඳහා වන අවම අගය 2020 ජූනි 30 දක්වා කාලයක් සඳහා 90% දක්වා අඩු කරන ලදී. හදිසි ණය සහ අන්තිකාරම් රාමුව යටතේ පිළිගත හැකි ඇපකර සහ ද්‍රවශීලතා පුරෝකථනයන් මත පදනම්ව අවශ්‍ය නම් බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතාවයන් රුපියල්වලින් ලබා ගැනීමට අවසර දෙන ලදී. සුදුසු ද්‍රවශීලතා මට්ටමක් පවත්වා ගැනීම සහ බැංකු විසින් මුදල් ප්‍රවාහයන් දුරදර්ශීව කළමනාකරණය කිරීම සහතික කිරීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකුවල අභිමතය පරිදි සිදු කරන ගෙවීම් තාවකාලිකව සීමා කරමින් බැංකු පනත් විධාන නිකුත් කරන ලදී. තවද, ප්‍රාග්ධන වියදම් දැරීමේදී විවක්ෂණශීලීව කටයුතු කිරීමටත්, අත්‍යවශ්‍ය නොවන වියදම් දැරීමෙන් හැකි තාක් වැළකී සිටින ලෙසටත් බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට දන්වන ලදී. ඒ අනුව, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් මෙම ලිහිල් කිරීම් තම ගනුදෙනුකරුවන්ට හා ආර්ථිකයට සහයෝගය දැක්වීමේ අරමුණින් ලබා ගනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර, එමගින් ලැබෙන ප්‍රතිලාභවලින්, බැංකු අංශයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාවද වර්ධනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තියේ බලපෑම හේතුවෙන් විනිමය අනුපාතය හා මූල්‍ය වෙලඳපොලවල ඇති ආතතිය ලිහිල් කිරීම සඳහා අපනයන ආදායමෙන් අපනයන ණය පහසුකම් පියවා ගත හැකි උපරිම කාල සීමාව නැවත කළ දින සිට දින 180 දක්වා දීර්ඝ කිරීම සහ අදාළ බැංකු විසින් ඇතැම් අත්‍යවශ්‍ය නොවන ආනයන හා විදේශ මුදල් ආයෝජන සීමා කිරීමට පියවර ගන්නා ලෙස දැනුම් දෙමින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බැංකු පනත් විධාන නිකුත් කරන ලදී.

පුවත්පත් නිවේදන නිකුත් කිරීම, කොවිඩ්19 සහන ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ තොරතුරු සැපයීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා

මහ බැංකු වෙබ් අඩවියේ විශේෂිත වෙබ් පිටුවක් පිහිටුවීම සහ මහජනයා සඳහා අතරා අධ්‍යාපන සම්මන්ත්‍රණ (Virtual Educational Seminars) පැවැත්වීම වැනි විවිධ ක්‍රියාමාර්ග තුළින් කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තිය අතරතුරදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අනුගමනය කරන ලද නියාමන ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳව මහජනයා දැනුවත් කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් පියවර ගන්නා ලදී. තවද, කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තිය තුළදී බැංකු ක්‍රියාකාරකම් ආරක්ෂිතව හා ඩිජිටල් මාධ්‍යය ඔස්සේ ලබා ගැනීම පිළිබඳව මහජනතාව දැනුවත් කරන රූපමය පෝස්ටරයක් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වෙබ් අඩවියේ සහ සමාජ මාධ්‍යවල ප්‍රදර්ශනය කරන ලද අතර එය බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙතද ලබා දෙන ලදී. මෙම පෝස්ටරය මගින් වංචා සම්බන්ධයෙන් සුපරීක්ෂාකාරී වීමටද සාමාන්‍ය ජනතාවගේ අවධානය යොමු කරන ලදී.

වහන් හා අඛණ්ඩ අධීක්ෂණයට අදාළව අනුගමනය කල අධීක්ෂණ පියවර

කොවිඩ්19 ව්‍යාප්තිය ආරම්භයේ මුල් අවදියෙන් පසු බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත අධීක්ෂණ ගැටළු විසඳීම සඳහා ලබා දුන් කාල නියමයන් නැවත සකස් කරන ලදී. ඒ අනුව 2020 මැයි 31 වන විට විසඳිය යුතු අධීක්ෂණ ගැටළුවල බරපතලකම අනුව එම ගැටළු විසඳීම සඳහා කාලය දීර්ඝ කරන ලදී. තවද, ව්‍යවස්ථාපිත වාර්තාකරණයන් (Statutory Returns) බැංකු අධීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට ඉදිරිපත් කිරීමේ කාලය සති දෙකකින් දීර්ඝ කළ අතර කාර්තුමය මූල්‍ය ප්‍රකාශන ප්‍රකාශයට පත් කිරීම මාසයකින් දීර්ඝ කරන ලදී.

සංවරණ සීමා පැවති කාල සීමාව තුළ, බලපත්‍රලාභී බැංකුවල එතැන් පරීක්ෂණ තාවකාලිකව නවතා දමා, විද්‍යුත් තැපෑලෙන් සහ වෙනත් විද්‍යුත් මාධ්‍යයන් හරහා සුරක්ෂිතව (මුරපදයෙන් ආරක්ෂිත) ලබාගත් තොරතුරු මත පදනම්ව දුරස්ථ පදනමින් බලපත්‍රලාභී බැංකුවල පරීක්ෂණ සිදු කරන ලදී. මෙම කාල සීමාවේදී බැංකු වෙතින් නිරන්තර තොරතුරු හා වාර්තා ලබා ගැනීම තුළින් බැංකු වල සුරක්ෂිත බව හා ශක්තිමත් බව තහවුරු කිරීම සඳහා අඛණ්ඩ අධීක්ෂණය තවදුරටත් ශක්තිමත් කරන ලදී.

බැංකු වල පෙර අධීක්ෂණ අවශ්‍යතා නිවැරදි කිරීමේ තත්වය, අභ්‍යන්තර පාලනයන්, වසංගතයට ප්‍රතිචාර වශයෙන් බැංකුව විසින් ගනු ලැබූ ක්‍රියාමාර්ග වල ස්වභාවය, ප්‍රමාණය සහ එහි බලපෑම පිළිබඳ අභ්‍යන්තර ඇගයීම් පිළිබඳ විස්තර සමාලෝචනය කිරීම වෙතද අවධානය යොමු කරමින් ඇදිරි නීතිය ඉවත් කිරීමෙන් පසුව එතැන් පරීක්ෂණ නැවත ආරම්භ කරන ලදී. බැංකු අධීක්ෂණ නිලධාරීන්ට බලධාරීන් විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද සෞඛ්‍ය මාර්ගෝපදේශ දැඩි ලෙස පිළිපැදීමටත්, ඉදිරිපෙල බැංකු සේවකයින් සමඟ මුහුණට මුහුණ ලා සිදු කරන ක්‍රියාකාරකම් සීමා කිරීමටත් උපදෙස් දෙන ලදී. සෞඛ්‍ය මාර්ගෝපදේශ පිළිපැදීමට සහ කොවිඩ්19 වෛරසය වැළඳීමේ හැකියාව

අවම කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සැලකිල්ලට ගනිමින් බැංකු කළමනාකාරිත්වය, විගණකවරුන් වැනි අය සමඟ මුහුණට මුහුණලා රැස්වීම් පවත්වනවාට වඩා අනවශ්‍ය රැස්වීම් පැවැත්වීමට ද පියවර ගන්නා ලදී.

ඉදිරි ගමන

කොවිඩ්-19 ව්‍යාප්තියේ නිසා ඇතිවූ මෙහෙයුම් බාධක හා අවදානම් ඉහළ යාම් වලට අනුවර්තනය වීමට අධීක්ෂණ හා නියාමන අධිකාරීන් මෙන්ම බැංකු අංශයට සිදු විය. ඒ අනුව නියාමන බලධාරීන් විසින් බැංකු වල පූර්ව අනතුරු ඇඟවීමේ රාමු (early warning frameworks) අධීක්ෂණය කරමින් බරපතල අඩුපාඩු හඳුනාගෙන ඒවාට පිළියම් යෙදීමත් අවදානම් තක්සේරු කිරීම මත පදනම්ව නිශ්චිත බැංකු සඳහා අධීක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග අවශ්‍යද යන්න තීරණය කිරීමත් අවශ්‍ය වේ. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බැංකු අංශයේ සුරක්ෂිතතාව සහ ශක්තිමත් බව සහතික කිරීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකුවල ද්‍රවශීලතාවය හා ප්‍රාග්ධන තත්වය සහ ආතතිය පිළිබඳ පූර්ව අනතුරු ඇඟවීම් අධීක්ෂණ නිරීක්ෂණය කරනු ඇත. තවද බැංකු අංශයට ඇති විය හැකි අභියෝගයන්ට මුහුණ දීම සඳහා අතිරේක සුවිශේෂී නියාමන ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳවද ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට අවශ්‍ය නම් සලකා බැලිය හැකිය. එබැවින්, කොවිඩ්-19 ව්‍යාප්තිය තුළ 'නව සාමාන්‍යයේදී' එවැනි වෙනස්වීම් වලට ඉක්මණින් ප්‍රතිචාර දැක්වීමට අධීක්ෂණ නාමයශීලීභාවය අත්‍යවශ්‍ය

වේ. එබැවින්, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ඇතුළු අධීක්ෂණ බලධාරීන්ට කෘතිම බුද්ධිය (Artificial Intelligence), යාන්ත්‍රික ඉගෙනීම (Machine Learning), දත්ත විශ්ලේෂණ (Data Analytics) හරහා අධීක්ෂණ සඳහා තාක්ෂණය (Sup tech) භාවිතය වැනි තාක්ෂණය වැඩිදියුණු කිරීමට හා එහි භාවිතාව වැඩි කිරීමට අවශ්‍ය වේ. අධීක්ෂණ සඳහා තාක්ෂණය ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් කොවිඩ්-19 ව්‍යාප්තිය තුළ 'නව සාමාන්‍යයේදී' අධීක්ෂණ බලධාරීන්ගේ නිරීක්ෂණ සහ විශ්ලේෂණ හැකියාවන් වැඩි දියුණු කිරීමත්, වඩාත් ඉදිරි දැක්මක් සහිත අවදානම් මත පදනම් වූ අධීක්ෂණ ප්‍රවේශයන් සහ භාවිතයන්ට සහාය වීම සඳහා තත්‍ය කාලීන අවදානම් දර්ශක පුවරු (real time risk indicator dashboards) වැඩි දියුණු කිරීමත් උපකාරී වනු ඇත.

පරිශීලක

- බොරිං, සී සහ රෝස්ටෝව් එෆ්, මූල්‍ය ස්ථායීතා ආයතනය (Financial Stability Institute) සංකෘතිය: කොවිඩ්-19 වසංගතයට නියාමන ප්‍රතිචාර (2020 අප්‍රේල්)
- ඒකාබද්ධ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල (International Monetary Fund) සහ ලෝක බැංකු (World Bank) කාර්ය මණ්ඩලික සටහන: "COVID-19: බැංකු අංශය සඳහා නියාමන හා අධීක්ෂණ ඇඟවුම්" (2020 මැයි)
- ටොරොන්ටෝ මධ්‍යස්ථානය (Toronto Centre), "කොවිඩ්-19 ලෝකයේ අධීක්ෂණය සඳහා මාර්ගෝපදේශය", (2020 සැප්තැම්බර්)

100කින් හා 50කින් පහත හෙළීමට අවස්ථාව ලබා දුන්නද බැංකු අංශය ප්‍රාග්ධන සංරක්ෂණ ස්චාරක්ෂක පහත හෙළීමෙන් තොරව බොහෝ දුරට අවශ්‍ය අනුපාතයන්ට අනුකූලව කටයුතු කළේය.

වර්තමාන ආර්ථික පරිසරය තුළ නව ප්‍රාග්ධනය රැස් කිරීමට ඇති අභියෝග සැලකිල්ලට ගෙන මේ වන විට ප්‍රාග්ධන උණනාවයක් ඇති බැංකුවලට වැඩි කරන ලද අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය සපුරාලීම සඳහා නියම කරන ලද අවසාන දිනය 2022 දෙසැම්බර් මස දක්වා දීර්ඝ කරන ලදී. බාසල් III ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූල වීම සඳහා වසර හතරක් තුළ කඩින් කඩ ප්‍රාග්ධනය සඳහා යොදාගන්නා ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අංක 9 (SLFRS 9) ක්‍රියාත්මක කිරීමේ පළමු දින බලපෑම හඳුනාගැනීම දීර්ඝ කිරීම මගින් උසස් තත්වයේ ප්‍රාග්ධනය එක්රැස් කිරීම සඳහා බැංකු දිරිමත් කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 2020 වසර තුළදී බැංකු විසින් නව කොටස් නිකුත් කිරීම් හරහා රුපියල් බිලියන 10.2ක පළමු ස්ථර ප්‍රාග්ධනයක් සහ රුපියල් බිලියන 8.2ක සංචිත එක්රැස් කර ඇත. වසර තුළදී බැංකු අංශයේ නියාමන ප්‍රාග්ධනය සියයට 3.3කින් වර්ධනය වූ අතර එයින්

සියයට 63.2ක ප්‍රතිශතයකට දයකත්වය පළමු ස්ථර ප්‍රාග්ධනයෙන් ලැබිණි.

අධීක්ෂණ හා නියාමන සංවර්ධනයන්

2020 වසර තුළදී බැංකු ක්ෂේත්‍රයේ සුරක්ෂිතතාව හා ශක්තිමත් බව තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය විවික්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති සහ නියාමන ක්‍රියාමාර්ග හඳුන්වා දීම මෙන්ම, බැංකු නව සාමාන්‍යයයට අනුගතවීම සඳහා අවශ්‍ය ඇතැම් නියාමන සුපරීක්ෂාකාරීව ලිහිල් කරමින් කොවිඩ්-19 වසංගතයේ ව්‍යාප්තිය හමුවේ බලපෑමට පත් ආර්ථික අංශ සඳහා සහන සැලසීමට ද මහ බැංකුව කටයුතු කරන ලදී.

ආර්ථික වර්ධනය සඳහා රජය විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දිරිගැන්වීම් සඳහා අනුපූරක වශයෙන් සුදුසුකම් ලබන කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන් සඳහා ණය සහන යෝජනා ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. ඉන් අනතුරුව, කොවිඩ්-19 වසංගතය නිසා බලපෑමට පත් ව්‍යාපාර හා පුද්ගලයන් හට සහන සැපයීම සඳහා මාස හයක ණය සහන කාලයක් හා රුපියල් බිලියන 50ක ප්‍රතිමූල්‍ය යෝජනා ක්‍රමයක් මහ බැංකුව විසින් 2020 වසරේ මාර්තු මස දී

හඳුන්වා දෙන ලද අතර, එකී සහන සැපයීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත අවශ්‍ය නමැයිලිත්වය ලබා දීම සඳහා සහ බැංකු සඳහා අවශ්‍ය ද්‍රවශීලතාවය ලබා දීම සඳහා කොවිඩ්-19 නිසා බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත ඇතිවිය හැකි බලපෑම සැලකිල්ලට ගනිමින් සුවිශේෂී නියාමන ක්‍රියාමාර්ග හඳුන්වා දීමට ද මහ බැංකුව කටයුතු කරන ලදී. පසුකාලීනව කොවිඩ්-19 වසංගතයේ සිදුවූ වර්ධනය හේතුවෙන් ඇතිවූ සංවරණ සීමා සහ ආර්ථික කටයුතු වල ඇතිවූ ඇතහිටීම් සලකා බලමින්, අවස්ථානුකූලව, සංචාරක සහ මගී ප්‍රවාහන වැනි හඳුනාගත් අංශ සඳහා 2021 වසරේදී තවදුරටත් සහන ලබා දෙන ලදී.

අඩු ආදායම් ලබන ණය ගැතියන්ට සහනයක් වශයෙන් ණය කාණ්ඩවල උපරිම පොලී අනුපාත අඩු කරන ලදී. කොවිඩ්-19 නිසා හටගත් ආර්ථික දුෂ්කරතා හමුවේ සිය කෙටි කාලීන මූල්‍ය අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා රන් භාණ්ඩ උකස් තැබූ අඩු ආදායම්ලාභීන්ට සහනයක් සැපයීමේ අවශ්‍යතාවය සලකා බලමින්, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් රන් භාණ්ඩ උකස් අත්තිකාරම් සඳහා අයකළ හැකි උපරිම පොලී අනුපාතවලට සීමා පනවන ලද අතර, මෙවැනි අඩු ආදායම් ලාභී ණය ගැනුම්කරුවන් හට තවදුරටත් සහනයක් ලබා දීම සඳහා මෙම පොලී අනුපාතය ඇතුළුව අනෙකුත් ණය පහසුකම් සඳහා අයකරන ලබන පොලී අනුපාත, 2020 වසරේ අගෝස්තු මස දී තවදුරටත් පහත දමන ලදී. එමෙන්ම, ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාත පහත දැමීම, වෙළඳපොළෙහි පවතින අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව සහ ආර්ථික කටයුතු යලි යථා තත්ත්වයට පත්කිරීම සඳහා ණය පොලී අනුපාත පහත දැමීමේ අවශ්‍යතාව සලකා බලමින්, 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස දී, රජයේ සහ පෞද්ගලික අංශයේ ස්ථිර සේවයේ සිටින වැටුප් ලබන සේවකයන් විසින් දේපළ උකස් මත ලබා ගන්නා නිවාස ණය සඳහා අයකළ හැකි උපරිම පොලී අනුපාතය සියයට 7ක වාර්ෂික අනුපාතයකට සීමා කරන ලද අතර එමගින් මෙරට සාමාන්‍ය ජනතාවගේ නිවාස හිමිකම් පුළුල් කිරීමට රුකුලක් සැපයීම සහ දේශීය ඉදිකිරීම් කර්මාන්තය සහ ඒ ආශ්‍රිත සැපයුම් දාමයන්ට අමතර උත්ප්‍රේරණයක් සැපයීමට ද අපේක්ෂා කෙරේ.

2020 වසර තුළ දී ආර්ථිකය මුහුණ පෑ බහුවිධ අභියෝග සැලකිල්ලට ගනිමින්, මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ ස්ථාවරත්වය තහවුරු කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ රැසක් හඳුන්වා දෙන ලදී. මෙම ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ අතරට, අපනයන සඳහා ලබා දුන් ණය පහසුකම් අපනයන ආදායම් මගින් පියවීමට ලබා දී

ඇති උපරිම කාලය භාණ්ඩ නැව්ගත කළ දින සිට දින 180ක් දක්වා දීර්ඝ කිරීම, කොවිඩ්-19 නිසා මූල්‍ය වෙළඳපොළ මත ඇතිවූ අනිසි ආතතිය සහ විනිමය අනුපාත මත ඇතිවූ පීඩනය මග හැරවීම සඳහා ආනයන සීමාකිරීම, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සහ ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව විසින් සිදු කරන ශ්‍රී ලංකා අන්තර්ජාතික ස්වෛරී බැඳුම්කර ආයෝජන සීමා කිරීම, බහුපාර්ශවීය මූල්‍ය සංවිධාන මගින් මෙරට බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත කෙරෙන ආයෝජන මගින් බැංකු ක්ෂේත්‍රයට ලබා ගත හැකි ප්‍රතිලාභ සැලකිල්ලට ගනිමින්, බලපත්‍රලාභී බැංකු වල ඡන්ද අයිතිය හිමි ප්‍රාග්ධන කොටස් වල ආයෝජන කිරීම් සඳහා පැවති සීමා සංශෝධනය කිරීම, මෙරට තුළට විදේශ විනිමය ප්‍රවාහ ගෙන්වා ගැනීම ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ ඇති අවශ්‍යතාව සැලකිල්ලට ගනිමින් බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට මූල්‍ය ව්‍යුත්පන්න ගනුදෙනු සිදුකිරීමට පහසුකම් ලබා දීම සඳහා අවශ්‍ය විධිවිධාන සංශෝධන හඳුන්වා දීම ඇතුළත් වේ.

2020 වසර තුළදී, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් අනුගමනය කළ යුතු ඇතැම් මාර්ගෝපදේශ සංශෝධනය කරන ලදී. කොවිඩ්-19 ව්‍යාප්තිය මධ්‍යයේ බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් ගිණුම්කරන පරිචයන් ඒකාකාරීව පවත්වාගැනීම තහවුරු කිරීම සඳහා, බලපත්‍රලාභී බැංකු වල මූල්‍ය උපකරණ සඳහා වන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අංක 9 ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා, නිකුත් කළ මාර්ගෝපදේශ සඳහා අවශ්‍ය සංශෝධන හඳුන්වා දීම, බලපත්‍රලාභී බැංකු වල නියාමන අවශ්‍යතා සඳහා කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ

8.8 සංඛ්‍යා සටහන
බැංකු අංශයේ නියාමන ප්‍රාග්ධන සංයුතිය

අයිතමය	වටිනාකම (රු. බිලියන)		සංයුතිය (%)	
	2019 (අ)	2020 (ආ)	2019 (අ)	2020 (ආ)
ප්‍රථම ස්ථරය : ප්‍රාග්ධන	974.6	999.8	100.0	100.0
කොටස් ප්‍රාග්ධනය	323.3	333.5	33.2	33.4
ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අරමුදල්	61.0	62.3	6.3	6.2
නොබෙදූ ලාභ	387.0	385.0	39.7	38.5
පොදු හා අනෙකුත් සංචිත	239.2	247.4	24.5	24.7
වෙනත්	10.8	30.7	1.1	3.1
නියාමක ගැලපීම්	-46.6	-59.1	-4.8	-5.8
දෙවන ස්ථරය : ප්‍රාග්ධන	251.0	265.6	100.0	100.0
ප්‍රත්‍යාගණන සංචිත	26.1	26.5	10.4	10.0
උපකාරක ණය	173.8	167.4	69.2	63.0
පොදු වෙන්කිරීම් සහ වෙනත්	55.6	73.1	22.2	27.5
නියාමක ගැලපීම්	-4.6	-1.4	-1.8	-0.5
සමස්ත නියාමන ප්‍රාග්ධන පදනම	1,225.5	1,265.4		

(අ) සංශෝධිත මූල්‍ය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (ආ) තාවකාලික

ව්‍යාපාර සඳහා සලකනු ලබන උපරිම වාර්ෂික පිරිවැටුම් සීමාව රුපියල් බිලියන 1ක් දක්වා ඉහළ දැමීම, බලපත්‍රලාභී බැංකු වල නිශ්චල දේපල තක්සේරු කිරීම සඳහා ඇති නියාමන රාමුව යටතේ බලපත්‍රලාභී බැංකු වල දේපල තක්සේරුකරුවන් සඳහා ඇති සුදුසුකම් නිර්ණායක යාවත්කාලීන කිරීම සිදු කරන ලදී. කොවිඩ්-19 ව්‍යසනයේ ව්‍යාප්තිය හමුවේ ක්‍රියාත්මක කරන ලද සුවිශේෂී නියාමන ක්‍රියාමාර්ග ඇතුළුව 2020 වසරේ දී බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත නිකුත් කරන ලද සියළු විවක්ෂණශීලී නියාමනයන් මෙම වාර්තාවේ III වැනි කොටසේ දක්වා ඇත.

2020 වසරේ දී, මහ බැංකුව විසින් සිය අභ්‍යන්තර ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආකෘතියක් වන බැංකු තිරසාර ශ්‍රේණිගත කිරීමේ දර්ශකය (Bank Sustainability Rating Indicator) හි ශ්‍රේණිගත කිරීම් ප්‍රතිඵල මත පදනම්ව වඩාත් ශක්තිමත් සහ අවදානම මත පදනම් වූ පරීක්ෂණ යාන්ත්‍රණයක් සහ පරිපූර්ණ නියාමන මාර්ගෝපදේශන රාමුවක් ක්‍රියාවට නංවන ලදී. එමෙන්ම, බැංකුකරණ සමූහ ව්‍යාපාර ව්‍යුහයන් තුළ පවතින අනෙකුත් ව්‍යාපාරයන් මගින් හටගන්නා යම් අවදානම් තත්ත්වයන් බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත පැතිරයෑමට ඇති හැකියාව වැලැක්වීමට ඇති අවශ්‍යතාව සලකා බලමින්, මහ බැංකුව විසින් බැංකු සමූහ ව්‍යාපාර සඳහා එකී සමූහය ම ආවරණය වන පරිදි අවදානම මත පදනම් වූ ඒකාබද්ධ අධීක්ෂණයන් (Group-wide Consolidated Risk-based Supervision - GCRS) පැවැත්වීම සඳහා ක්‍රියාපටිපාටියක් සැකසීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු සම්පාදනය කරන ලද අතර, මෙම GCRS ක්‍රියාපටිපාටිය නව බැංකු පනත සඳහා ද කෙටුම්පත් කෙරෙනු ඇත.

තවද, බැංකු සහ නිරාකරණ තත්ත්වයේ පවතින සහ ශක්‍යතාවයක් ඇති බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන වල අක්‍රීය වත්කම් මිලයට ගැනීම සහ කළමනාකරණය සඳහා වෙන්වූ වත්කම් කළමනාකරණ සමාගමක් පිහිටුවීම සඳහා සංකල්ප පත්‍රිකාවක් සකස් කිරීමට මහ බැංකුව කටයුතු කළේය. මෙම වත්කම් කළමනාකරණ සමාගම පිහිටුවීම මගින් බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනයන්හි අක්‍රීය ණය අත්තිකාරම් අඩු කරමින් ශේෂ පත්‍ර ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සිදුකරන අතර එම ක්‍රියාමාර්ග තුළින් ජනනය වන ද්‍රවශීලතාවය වඩාත් ඵලදායී ආර්ථික අංශවලට ණය ලබාදීම සඳහා යොදා ගැනීමට ඉඩ සැලසීම මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව සවිමත් කිරීමට උපකාරී වනු ඇත.

4.3 බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනවල කාර්යසාධනය

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශය

සාමාන්‍යමය ණය වර්ධනය හා අක්‍රීය ණය ඉහළ යෑම සමඟින් බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ කාර්යසාධනය වසර තුළ දී පසුබෑමට ලක් විය. කොවිඩ්-19 වසංගතය නිසා වර්ධනයට ඇතිවූ බාධකවලට අමතරව මෙම අංශයේ දක්නට ලැබූ ගැටලු හේතුවෙන් පාරිභෝගික විශ්වාසය අඩුවීමද මෙම මන්දගාමීත්වයට හේතු විය. කෙසේ වුව ද, ඇතැම් සමාගම් ආයතනික වශයෙන් අවම නියාමන අවශ්‍යතා සපුරාලීමට වැයම් කරමින් සිටියද, සමස්තයක් වශයෙන් ගත්කළ මෙම අංශය අවම නියාමන අවශ්‍යතාවයන්ට වඩා ඉහළ ප්‍රාග්ධන හා ද්‍රවශීලතා මට්ටමක් පවත්වා ගනිමින් ස්ථාවරව පැවතුණි. 2020 වසර අවසානය වන විට මෙම අංශයේ සමස්ත වත්කම් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 1,401.6ක් වූ අතර එය ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය පද්ධතියේ මුළු වත්කම් වලින් සියයට 5.9ක් නියෝජනය කරන ලදී. මෙම අංශයේ අරමුදල් ව්‍යුහය ප්‍රධාන ලෙස තැන්පතු මත පදනම් වූ අතර පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව ණය ගැනීම්වල පහත වැටීමක් වාර්තා විය. කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් ඇතිවූ අභියෝගයන්ට මුහුණ දීම සඳහා මෙම අංශයට සහාය වීමට නමාශීලී වූ නියාමන සහන ලබාදෙමින් මෙම අංශයේ ස්ථායීතාවය පවත්වා ගැනීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව විවක්ෂණශීලී ක්‍රියාමාර්ග හඳුන්වා දෙන ලදී.

ව්‍යාපාර වර්ධනය

ව්‍යාප්තිය : 2020 වසර අවසානයේ දී මෙම අංශය බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් 40කින්¹ සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් 3කින් සමන්විත විය. 2020 වසර අවසන් වන විට බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ ශාඛා 1,517 සහ වෙනත් සේවා සපයන ස්ථාන 460ක් පැවති අතර ඉන් ශාඛා 1,001ක් (සියයට 66.0) බස්නාහිර පළාතෙන් පිටත පිහිටා තිබිණි.

වත්කම්: 2019 වසරේ වාර්තා කළ සියයට 0.1ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව සියයට 2.2ක (රුපියල් බිලියන 31.0ක) සෘණ වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් ශුද්ධ වත්කම් අඩු වූ අතර, වසර තුළ දී එය රුපියල් බිලියන 1,401.6ක් කරා ලඟා විය. ණය සහ අත්තිකාරම් සමස්ත

1 මුදල් මණ්ඩලය විසින් 2020.07.13 දින ව්‍යාපාර කටයුතු අත්හිට වූ සමාගම් දෙක ද ඇතුළුව

8.9 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල ශාඛා ව්‍යාප්තිය - පළාත් අනුව

පළාත	2019	2020	වසර තුළ වෙනස
	අවසානයට	අවසානයට (අ)	
මධ්‍යම	160	166	6
නැගෙනහිර	117	119	2
උතුරු මැද	99	107	8
වයඹ	156	165	9
උතුර	89	96	7
සබරගමුව	113	116	3
දකුණ	151	162	11
ඌව	67	70	3
බස්නාහිර	480	516	36
එකතුව	1,432	1,517	85

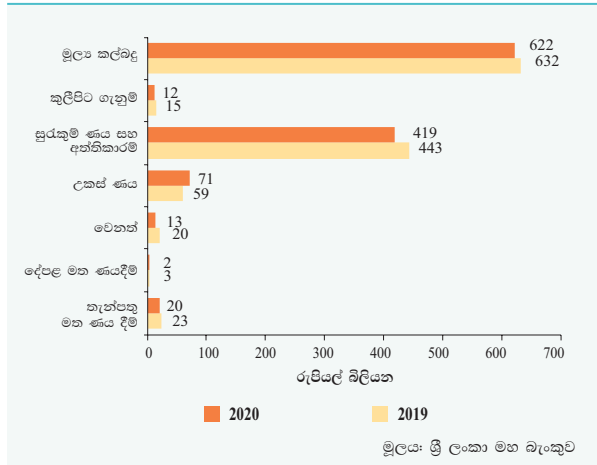
(අ) තාවකාලික මූලාශ්‍ර: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

වත්කම්වලින් සියයට 74.2ක් විය. සමස්ත ණය හා අත්තිකාරම්වලින් ප්‍රධාන කොටසක්, එනම් සියයට 53.7ක්, මූල්‍ය කල්බදු නියෝජනය කළ අතර, වෙනත් ඇපකර මත වූ ණය සියයට 36.2ක් නියෝජනය කරමින් දෙවෙනි වැඩිම කොටස ලෙස වාර්තා විය. කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් රට වසා තැබීම් මධ්‍යයේ වසර තුළ ව්‍යාපාර කටයුතු පහත වැටීම හා වාහන ආනයන සීමා කිරීම නිසා මෙම අංශයේ ණය දීම සැලකිය යුතු ලෙස මන්දගාමී විය. 2019 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 3.0ක සාමාන්‍යමය වර්ධනයට සාපේක්ෂව බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් විසින් ප්‍රදානය කරනු ලැබූ ණය පහසුකම් රුපියල් බිලියන 1,039.9ක් දක්වා සියයට 5.7කින් (රුපියල් බිලියන 62.9) තවදුරටත් පහත වැටුණි.

ආයෝජන කළඹ 2019 වසරේ දී වාර්තා කළ සියයට 20.5ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 158.8ක් දක්වා සියයට 20.2ක වර්ධනයක් වාර්තා කළ අතර සමාගම් කොටස් මිල,

8.9 රජ සටහන

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ සේවාවන් අනුව සපයන ලද සමස්ත ණය සහ අත්තිකාරම් (දළ)

ඉහළ යෑම හා ඒකක භාර, ණය සුරැකුම්පත් සහ මාස 12කට අඩු කාලයකින් කල් පිරෙන රජයේ සුරැකුම්පත් (ලියුමකින් හෝ බැඳීමකින් නිදහස්) වල ආයෝජන ඉහළ යෑම මෙම වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. වෙනත් වත්කම්, ප්‍රධාන වශයෙන් මුදල්, බැංකු හා මූල්‍ය ආයතනවල පවත්වාගෙන යනු ලබන මුදල් ශේෂයන් හා ස්ථාවර වත්කම් යනාදියෙන් සමන්විත වූ අතර එම වත්කම් 2020 වසර තුළදී සියයට 2.6කින් වර්ධනය විය.

වගකීම්: බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ වගකීම්වලින් ප්‍රධාන කොටස තවදුරටත් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ තැන්පතු මගින් නියෝජනය කරන අතර එය සමස්ත වගකීම් වලින් සියයට 53.4ක් විය. 2020 වසර තුළ දී

8.10 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ වත්කම් සහ වගකීම් සංයුතිය

අයිතමය	2019		2020 (අ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතයක් ලෙස	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතයක් ලෙස	2019	2020 (අ)
වත්කම්						
ණය සහ අත්තිකාරම් (ශුද්ධ)	1,102.7	77.0	1,039.9	74.2	-3.0	-5.7
ආයෝජන	132.2	9.2	158.8	11.3	20.5	20.2
වෙනත්	197.8	13.8	202.9	14.5	7.1	2.6
වගකීම්						
සමස්ත තැන්පතු	756.7	52.8	748.6	53.4	5.6	-1.1
සමස්ත ණය ගැනීම්	405.6	28.3	328.0	23.4	-12.6	-19.1
ප්‍රාග්ධන මූලිකාංග	203.2	14.2	248.0	17.7	10.6	22.1
වෙනත්	67.2	4.7	77.0	5.5	0.3	14.6
සමස්ත වත්කම්/වගකීම්	1,432.7	100.0	1,401.6	100.0	0.1	-2.2

(අ) තාවකාලික මූලාශ්‍ර: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

8.11 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයේ තැන්පතු වල සංයුතිය

අයිතමය	වටිනාකම (රු. බිලියන)		සංයුතිය %	
	2019	2020 (අ)	2019	2020 (අ)
ස්ථාවර තැන්පතු	722.2	710.5	95.4	94.9
ඉතුරුම් තැන්පතු	33.5	37.3	4.4	5.0
තැන්පතු සහතිකපත්	0.9	0.8	0.1	0.1
මුළු තැන්පතු	756.7	748.6	100.0	100.0

(අ) තාවකාලික මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

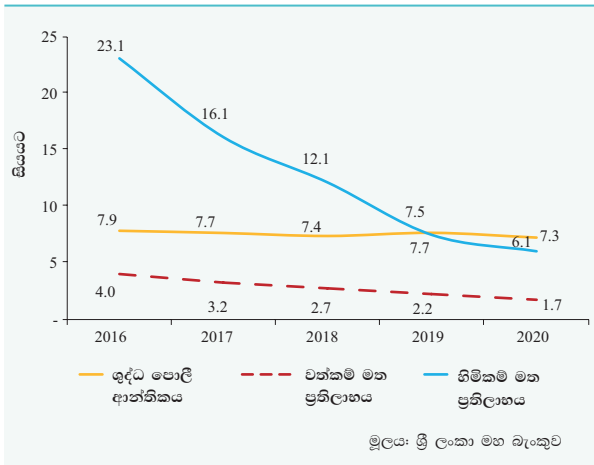
තැන්පතු සියයට 1.1කින් (රුපියල් බිලියන 8.1) රුපියල් බිලියන 748.6ක් දක්වා පහත වැටුණු අතර ණය ගැනීම් සියයට 19.1කින් (රුපියල් බිලියන 77.6) රුපියල් බිලියන 328.0ක් දක්වා විශාල වශයෙන් පහත වැටුණි.

සමීපත්

ලාභදයීත්වය: 2019 වසරට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී මෙම අංශයේ ශුද්ධ පොලී ආදායම රුපියල් බිලියන 111.2ක් දක්වා සියයට 5.3කින් (රුපියල් බිලියන 6.2) පහත වැටිණි. කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් ආර්ථික කටයුතුවල සිදු වූ පහත වැටීම හේතුවෙන් පොලී ආදායමේ සහ පොලී වියදමේ සිදු වූ අඩුවීම මේ සඳහා හේතුවිය. පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව මෙම වසරේ දී පොලී ආදායම සියයට 12.0කින් (රුපියල් බිලියන 31.3) පහත වැටුණු අතර පොලී වියදම සියයට 17.6කින් (රුපියල් බිලියන 25.0) පහත වැටිණි. ශුද්ධ පොලී ආදායමේ අඩුවීම සහ දළ සාමාන්‍ය වත්කම්වල ආන්තික වර්ධනයෙහි සාමූහික බලපෑම හේතුවෙන් මෙම අංශයෙහි ශුද්ධ පොලී ආන්තිකය (ශුද්ධ පොලී ආදායම සාමාන්‍ය වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස) 2019

8.10 රූප සටහන

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ ලාභදයීත්ව දර්ශක

වසරේ වාර්තා වූ සියයට 7.7 සිට 2020 වසරේ දී 7.3ක් දක්වා පහත වැටිණි.

2020 වසරේ දී පොලී නොවන ආදායම සියයට 18.7කින් (රුපියල් බිලියන 7.4) අඩුවීම සහ පොලී නොවන වියදම සියයට 16.4කින් (රුපියල් බිලියන 15.4) පහත වැටීම මෙම අංශයේ ලාභදයීත්වයට බලපෑමක් ඇති කෙරිණි. පරිපාලන වියදම් පහත වැටීම (රුපියල් බිලියන 6.0), අගය කිරීමේ අලාභ/නැවත අත්පත්කරගත් භාණ්ඩ අලෙවිය (රුපියල් බිලියන 1.9), කාර්යමණ්ඩල වියදම් (රුපියල් බිලියන 3.3) සහ අනෙකුත් වියදම් (රුපියල් බිලියන 2.2) පහළයෑම පොලී නොවන වියදමේ පහත වැටීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. මෙම වසරේ අක්‍රීය ණය සඳහා වන ණය අලාභ වෙන් කිරීම් ප්‍රමාණය 2019 වසරට සාපේක්ෂව රුපියල් බිලියන 38.2ක් දක්වා සියයට 26.4කින් (රුපියල් බිලියන 8.0) වර්ධනය විය. මෙම අංශයේ බදු පසු ලාභය රුපියල් බිලියන 13.7ක් වූ අතර 2019 වසරේ වාර්තා වූ ලාභයට සාපේක්ෂව එය සියයට 6.1කින් පහත වැටීමක් වන අතර පොලී ආදායම සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටීම මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය.

ප්‍රාග්ධනය: මෙම වසර තුළ සමස්තයක් ලෙස අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා මට්ටමට ඉහළින් ප්‍රාග්ධනය පවත්වා ගෙන යෑමක් සමඟ සමස්තයක් ලෙස මෙම අංශය තවදුරටත් ස්ථාවරව පැවතුණි. නියාමන අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් විසින් ප්‍රාග්ධනය සැපයීම සහ විශාල සාණාත්මක ශුද්ධ වටිනාකමක් සහිත බලපත්‍රලාභී මුදල්

8.12 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ ආදායම් සහ වියදම් සංයුතිය

අයිතමය	2019		2020 (අ)	
	සාමාන්‍ය වටිනාකම (රු. බිලියන)	සාමාන්‍ය වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස	සාමාන්‍ය වටිනාකම (රු. බිලියන)	සාමාන්‍ය වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස
පොලී ආදායම	259.8	17.0	228.5	15.0
පොලී වියදම	142.4	9.3	117.4	7.7
ශුද්ධ පොලී ආදායම	117.4	7.7	111.2	7.3
පොලී නොවන ආදායම	39.4	2.6	32.0	2.1
පොලී නොවන වියදම	93.8	6.1	78.4	5.2
අක්‍රීය ණය සඳහා වෙන් කිරීම් (ශුද්ධ)	30.2	2.0	38.2	2.5
බදු පෙර ලාභය	32.8	2.2	26.6	1.7
බදු පසු ලාභය	14.5	1.0	13.7	0.9

(අ) තාවකාලික මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

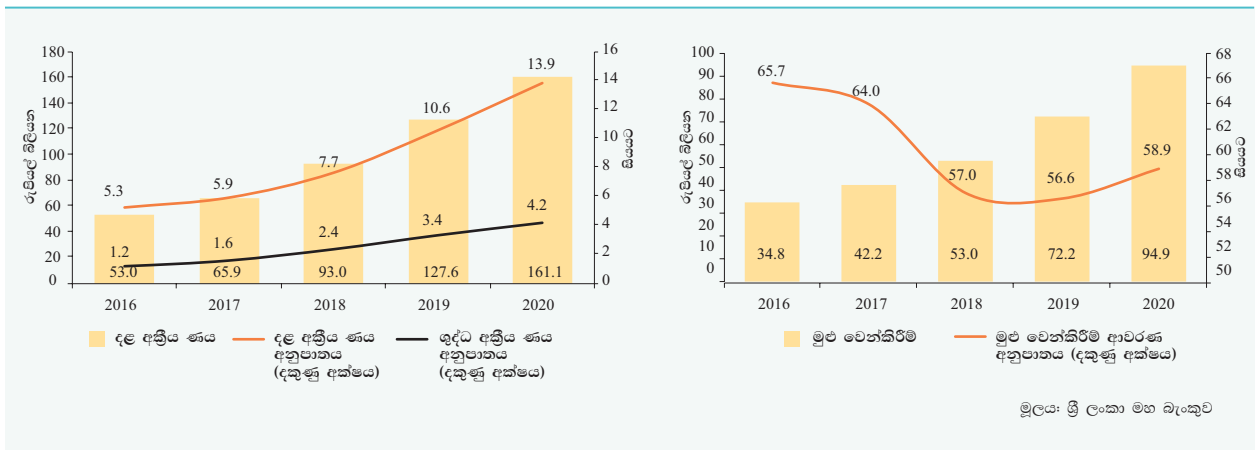
සමාගමක බලපත්‍රය අවලංගු කිරීමත් සමඟ 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 182.0 හා සසඳන විට 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 218.9ක් දක්වා ප්‍රාග්ධන පදනම වර්ධනය විය. කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් ඇති වූ ආර්ථික බලපෑම සැලකිල්ලට ගනිමින් බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වලට අවම මූලික ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූල වීම සිදු විය යුතු කාලයට මාස 12ක දීර්ඝ කිරීමක් ලබා දෙන ලදී. ඒ අනුව 2022 ජනවාරි 01 දින වන විට සපුරාලිය යුතු නව ඉලක්කය රුපියල් බිලියන 2.5කි. මෙම අංශයේ මූලික ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතය සහ සමස්ත අවදානම මත බර තැබූ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අනුපාත 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානයේ දී පිළිවෙලින් සියයට 14.5 සහ 15.7 යන අගයන්හි පැවැති අතර ඒවා 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානයේ දී සියයට 11.1 සහ 12.5 යන අගයන්හි පැවතිණි.

තවදුරටත්, බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් කිහිපයක අවම මූලික ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය සහ/හෝ අවම ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතයන් ඇතුළත්ව, නියමයන්ට අනුකූල නොවීම් නිරාකරණය සඳහා මූල්‍ය අංශය ඒකාබද්ධ කිරීමේ ප්‍රධාන සැලැස්ම (Financial Sector Consolidation Master Plan) හඳුන්වා දෙන ලදී. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය තත්ත්වය තවදුරටත් පිරිහීම වලක්වා ගැනීම, එම ආයතනවල ස්ථායීතාවය පවත්වා ගැනීම සහ තැන්පතුකරුවන්ගේ අරමුදල් සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා මූල්‍ය අංශ ඒකාබද්ධ කිරීමේ ප්‍රධාන සැලැස්ම හඳුන්වා දීමට අමතරව නියාමන ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක්ද හඳුන්වා දෙන ලදී.

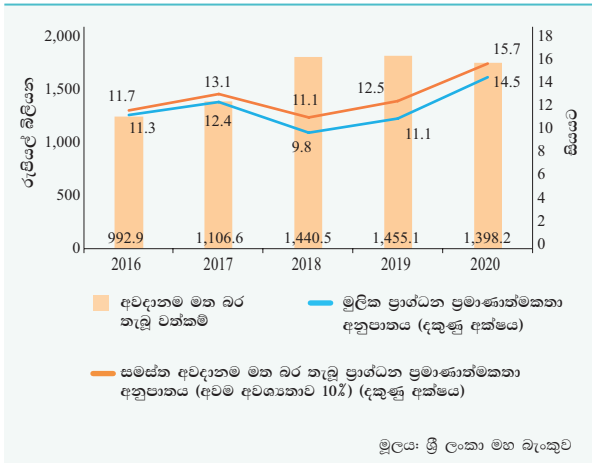
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ අවදානම්

ණය අවදානම: 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට වාර්තා වූ සියයට 0.9ක (රුපියල් බිලියන 10.3) සෘණ වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට සමස්ත දළ ණය සහ අත්තිකාරම් සියයට 3.0කින් (රුපියල් බිලියන 35.9) අඩු විය. දළ අක්‍රීය ණය අනුපාතය, 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට වාර්තා වූ සියයට 10.6ට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට සියයට 13.9ක් දක්වා ඉහළ ගොස් ඇති අතර එමගින් මෙම අංශයේ වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවයේ සැලකිය යුතු පිරිහීමක් පෙන්නුම් කළේය. 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට ශුද්ධ අක්‍රීය ණය අනුපාතය සියයට 3.4ක් ලෙස වාර්තා වූ අතර 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට එය සියයට 4.2ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් ආර්ථික කටයුතු මන්දගාමී වීම මෙයට ප්‍රධානම හේතුව විය. 2020 වසරේ ජුනි මස අවසානය වන විට සියයට 14.1ක් ලෙස වාර්තා වූ දළ අක්‍රීය ණය අනුපාතය 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට සුළු අඩුවීමක් පෙන්නුම් කළේ ය. ණය සහන යෝජනා ක්‍රම සහ අනෙකුත් සහන හේතුවෙන් මෙම අංශයේ ශුද්ධ අක්‍රීය ණය ඌන තක්සේරුවීමක් සිදු විය හැකි අතර ණය සහන යෝජනා ක්‍රම අවසන් වූ පසු අදාළ සංඛ්‍යාලේඛන වාර්තා වීමෙන් පසු ශුද්ධ අක්‍රීය ණය මට්ටම සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යෑමට ඉඩ ඇත. වෙන් කිරීම් ආවරණ අනුපාතය 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානයේ දී වාර්තා කළ සියයට 56.6ට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට සියයට 58.9ක් දක්වා සුළු වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී.

8.11 රූප සටහන
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ අක්‍රීය ණය පහසුකම් සහ වෙන්කිරීම් ආවරණයන්

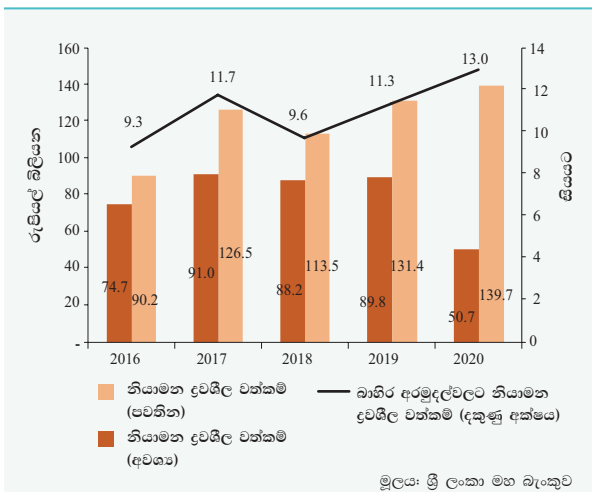
8.12 රූප සටහන
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් සහ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතය

වෙළඳපොළ අවදානම: මෙම අංශයේ වෙළඳපොළ අවදානම පහළ මට්ටමක පැවති අතර වෙළඳපොළ අවදානම පොලී අනුපාත අවදානමෙන් සහ කොටස් අවදානමෙන් (Equity Risk) සමන්විත වේ.

පොලී අනුපාත අවදානම: 2020 අප්‍රේල් සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි තැන්පතු සඳහා ගෙවිය යුතු උපරිම පොලී අනුපාත අඩු කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අළුතින් ප්‍රදානය කරනු ලබන ණය අත්තිකාරම්හි ණය පොලී අනුපාත අඩු වේ යැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ඒ අනුව, මෙම අංශයේ පොලී සහිත වත්කම් හා වගකීම්වල කල්පිරීමේ සාණ පරතරය අධිකව පැවතීම හේතුවෙන් පොලී අනුපාත අවදානම පහළ ගොස් ඇත.

8.13 රූප සටහන
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීල වත්කම්

කොටස් අවදානම: මෙම අංශයේ සමස්ත වත්කම්වලින් ලැයිස්තුගත කොටස්වල ආයෝජන සියයට 1.0 ක අවම මට්ටමක පැවතීම නිසා කොටස් වෙළඳපොළ වෙත නිරාවරණය වීම ඉතා පහළ මට්ටමක පැවති බැවින් වසර තුළ කොටස් වෙළඳපොළ හා සම්බන්ධ අවදානම අවම මට්ටමක පැවතිණි.

ද්‍රවශීලතා අවදානම: 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට මෙම අංශයේ ද්‍රවශීල වත්කම් ප්‍රමාණය අවම නියමන මට්ටමට වඩා ඉහළ අගයක පවත්වා ගැනීමට හැකි විය. මෙම අංශයේ පැවති සමස්ත ද්‍රවශීලතා වත්කම්වල අවම අවශ්‍යතාවය වන රුපියල් බිලියන 50.7ට වඩා රුපියල් බිලියන 89.0ක අතිරික්තයක් වාර්තා කරන ලදී. මහ බැංකුව මගින් ද්‍රවශීලතා වත්කම්වල අවම අවශ්‍යතාවය ලිහිල් කිරීම මගින් නියමන සහන ලබාදීම ද්‍රවශීලතා අතිරික්තයේ වර්ධනයට හේතුවිය. ද්‍රවශීලතා අනුපාතය (තැන්පතු හා ණය ගැනීම්වලට එදිරිව ද්‍රවශීලතා වත්කම් දක්වන අනුපාතය) 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානයේ දී වාර්තා කළ සියයට 11.3ට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානයේ දී සියයට 13.0ක් දක්වා වර්ධනය විය.

රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්

2020 වසර අවසානය වන විට බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 6ක් සහ ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් 7ක් ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් ලෙස පත්කර තිබිණි. යුනියන් බැංකු ඔෆ් කලම්බු පීඑල්සී, ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවකු වශයෙන් සිය මෙහෙයුම් කටයුතු 2020 වසරේ මැයි 01 දින සිට අත්හිටුවන ලදී. නැට්වෙල්ස් සෙකියුරිටීස් ලිමිටඩ් සමාගමට ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවකු වශයෙන් කටයුතු කිරීමට ලබා දී තිබූ පත්වීම 2020 වසරේ නොවැම්බර් 30 දින සිට ඉවත් කෙරිණි. පෑන් ඒෂියා බැංකු කින් කෝපරේෂන් පීඑල්සී හි, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර ව්‍යාපාර සහ ක්‍රියාකාරකම් 2017 අගෝස්තු 15 වන දින සිට තාවකාලිකව අත්හිටුවා ඇත. පර්පෙටුවල් ට්‍රේෂරිස් සමාගමේ ප්‍රාථමික අලෙවිකාර ව්‍යාපාර සහ ක්‍රියාකාරකම් 2017 ජූලි 6 දින සිට තාවකාලිකව අත්හිටුවා ඇත. එසේම, 2017 ජූලි 24 දින සිට එන්ට්‍රස්ට් සෙකියුරිටීස් පීඑල්සී ආයතනය සඳහා රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා වන ප්‍රාථමික වෙන්දේසි සඳහා සහභාගිවීම අත්හිටුවා ඇත. ඒ අනුව බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 5ක් සහ ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් 5ක් දැනට රජයේ සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළ සඳහා වන ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් වශයෙන් ක්‍රියාකාරීව සහභාගී වේ.

වත්කම් සහ වගකීම්: ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් වල සමස්ත වත්කම් ප්‍රමාණය 2020 වසර අවසානය වන විට සියයට 12.4ක් වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින් රුපියල් බිලියන 87.2ක් දක්වා වැඩි විය. වෙළඳ කළඹ, අලෙවිය සඳහා පවතින කළඹ සහ කල්පිරීම තෙක් රඳවාගන්නා කළඹ යනාදියෙන් සමන්විත රජයේ සුරැකුම්පත්හි සමස්ත ආයෝජන කළඹ 2020 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 80.1ක් දක්වා සියයට 15.5 කින් ඉහළ ගියේය. 2019 වසර අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 57.5ක්ව පැවති වෙළඳ කළඹ, 2020 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 62.6ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර 2019 වසර අවසානයේ රුපියල් බිලියන 8.6ක්ව පැවති කල්පිරීම තෙක් රඳවාගන්නා කළඹ 2020 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 14.7ක් දක්වා වර්ධනය විය. 2019 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බිලියන 3.3ක් වූ අලෙවිය සඳහා පැවති කළඹ 2020 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 2.8 දක්වා අඩු විය.

ලාභදයීත්වය: ඵලද අනුපාතවල පහළයෑම හේතුවෙන් ගෙන, ඉහළ ලාභදයීත්ව වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින්, 2020 වසරේ දී ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් වාර්තා කළ බදු පසු ලාභය 2019 වසරේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 3.8 ට සාපේක්ෂව රුපියල් බිලියන 4.9ක් දක්වා වර්ධනය විය. 2020 වසරේ දී වාර්තාගත ප්‍රාග්ධන ලාභය 2019 වසරට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ අතර, එම වර්ධනය, 2020 වසරේ ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් විසින් වාර්තා කරන ලද ප්‍රත්‍යාගණන අලාභය අභිබවමින්, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල ලාභදයීතා වර්ධනය සඳහා විශාල වශයෙන් දායක විය. ඒ අනුව, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය සහ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය පිළිවෙලින් 2019 වසර අවසානය වන විට පැවති සියයට 6.00 සහ සියයට 28.5 ක සිට 2020 වසර අවසානය වනවිට සියයට 7.6 සහ සියයට 30.5ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

ප්‍රාග්ධනය: ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල ප්‍රාග්ධනය සියයට 11.2 කින් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගිය අතර ඒ සඳහා වසර තුළ වාර්තා වූ සමුච්චිත ලාභ හේතු විය. ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල අවදනම් මත බර තබන ලද ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතිකය 2019 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ සියයට 27.6 ක සිට 2020 වසර තුළ දී සියයට 27.0ක් දක්වා ආන්තික අඩු වීමක් පෙන්නුම් කළ ද සියලු ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල එම අනුපාතිකය එහි අවම අවශ්‍යතාවය වන සියයට 10 ට වඩා වැඩි අගයක පැවතුණි.

ප්‍රාථමික අලෙවිකාර අංශයේ අවදනම්

වෙළෙඳපොළ අවදනම: ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් වල වෙළෙඳපොළ අවදනම සුළු වශයෙන් පහළ යෑමක් පෙන්නුම් කරමින් වෙළඳ කළඹ, සමස්ත ආයෝජන කළඹෙහි අනුපාතිකයක් ලෙස 2019 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 82.9ක සිට 2020 වසර අවසන් වන විට සියයට 78.2ක් දක්වා පහළ ගියේය.

ද්‍රවශීලතා අවදනම: 2020 වසර අවසානය වන විට, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල දිනක් ඇතුළත කල් පිරෙන වත්කම් හා වගකීම්වල සාමාන්‍ය නොගැලපීම ඉහළ යෑම හේතුවෙන්, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල සමස්ත ද්‍රවශීල අවදනම් සඳහා නිරාවරණය වැඩි වීමට හේතු විය. 2019 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 11.0 (එක් දිනක් සඳහා වන වගකීම් වලින් සියයට 72.1ක්) ලෙස පැවති දිනක් ඇතුළත කල්පිරෙන වත්කම් හා වගකීම්වල සාමාන්‍ය නොගැලපීම 2020 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 13.1ක් (එක් දිනක් සඳහා වන වගකීම්වලින් සියයට 79.5ක්) දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි විය. ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් විසින් ණය අවදනම් රහිත රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් විශාල ප්‍රමාණයක් පවත්වාගෙන යෑම සහ එවැනි රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් අනපේක්ෂිත ද්‍රවශීලතා පරතරයන් පියවා ගැනීම සඳහා අරමුදල් සපයා ගැනීමේ සුරැකුමක් ලෙස යොදා ගැනීමට ඇති හැකියාව හේතුවෙන්, ද්‍රවශීලතා ගැටලුවලට මුහුණදුන් එක් ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවකු හැර අනෙකුත් ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් වල ද්‍රවශීලතා අවදනම පහළ මට්ටමක පැවතුණි. ද්‍රවශීලතා පරතරයක් පියවා ගැනීම සඳහා පෙර සූදනම් කරගත් හදිසි අරමුදල් සපයා ගැනීමේ සැලසුම් ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් බොහෝමයක් සතුව පැවතුණි.

වෙළෙඳපොළ සහභාගීත්වය

ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරකම්: භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සහ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා වන ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළ වෙන්දේසි සඳහා වන ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ගේ සහභාගීත්වයෙහි මිශ්‍ර කාර්යසාධනයක් පිළිබිඹු කරන ලදී. 2020 වසරේ දී පවත්වන ලද සමස්ත භාණ්ඩාගාර බිල්පත් වෙන්දේසි 53 මගින් පිළිගන්නා ලද සමස්ත ලංසු ප්‍රමාණ සඳහා බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් සහ සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ දායකත්වය පිළිවෙලින් සියයට 58.4, සියයට 41.3 සහ සියයට 0.3ක් විය. කෙසේ වෙතත්, 2020 වසරේ දී පැවැත්වූ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වෙන්දේසි 15ක දී

පිළිගත් බැඳුම්කර වෙත සියයට 31.5, සියයට 35.3 සහ සියයට 33.2 යන මට්ටම්වල දයකත්වයක් ලබාදීමට පිළිවෙලින් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් සහ සේවක අර්ථ සාධක අරමුදල සමත් විය.

ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් හි ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරකම්: 2020 වසර තුළ දී රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් හා සම්බන්ධ ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු (වටිනාකම අනුව ගත්කළ) රුපියල් බිලියන 7,576.5ක් දක්වා සියයට 6.6කින් සැලකිය යුතු අඩුවීමක් දක්නට ලැබිණි. 2020 වසර තුළ දී සිදුකරන ලද සමස්ත ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු ප්‍රමාණයෙන් සියයට 72.4ක් ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනු විය. එකවර මිලදී ගැනුම් සහ එකවර විකුණුම්, 2019 වසර සමඟ සැසඳීමේ දී 2020 වසර තුළ දී පිළිවෙලින්, සියයට 12.5කින් සහ සියයට 35.8කින් වැඩි විය.

බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සමාගම්

බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සමාගම් අංශය විසින් 2020 වසර අවසන් වන විට රුපියල් බිලියන 6.8ක වත්කම් ප්‍රමාණයක් වාර්තා කරන ලද අතර එය පෙර වසරට සාපේක්ෂව සියයට 16.0ක වර්ධනයකි. 2016 අංක 6 දරන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය පනත යටතේ බලපත්‍රලාභී සිව්වන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සමාගම් ලෙස සෛඡය මයික්‍රෝ ක්‍රෙඩිට් ලිමිටඩ් ආයතනය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරනු ලබන බලපත්‍රය හිමි කර ගන්නා ලදී. මුළු වත්කම් වලින් සියයට 85.3කට හිමිකම් කියන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ණය සහ අත්තිකාරම් මෙම අංශයේ විශාලතම වත්කම් කාණ්ඩය වේ. 2019 වසර අවසානයේ දී පැවති රුපියල් බිලියන 4.7ට සාපේක්ෂව 2020 වසර අවසන් වන විට සියයට 21.5ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින් ගනුදෙනුකරුවන් වෙත ප්‍රදානය කළ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ණය සහ අත්තිකාරම් රුපියල් බිලියන 5.8ක් ලෙස වාර්තා විය. කොවිඩ්-19 වසංගතයෙන් බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සමාගම් වෙත අහිතකර බලපෑමක් එල්ල වූ අතර, ඒ හේතුවෙන් මෙම අංශය විසින් 2020 වසර අවසන් වන විට රුපියල් බිලියන 0.1ක අලාභයක් වාර්තා කළේය. කොවිඩ්-19 වසංගතයෙන් අහිතකර බලපෑමට ලක් වූ බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සමාගම් සක්‍රීය කිරීම අරමුණු කරගනිමින්, පවතින ද්‍රවශීල වත්කම් උපයෝගී කර ගනිමින් සිය මෙහෙයුම් පිරිවැය සපුරාලීම සඳහා ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය පනතට අනුව ද්‍රවශීල වත්කම් පවත්වාගෙන යෑමේ අවශ්‍යතාවය මහ

බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය විසින් ඉවත් කරන ලදී. මෙම අංශයේ මූලික ප්‍රාග්ධන මට්ටම රුපියල් බිලියන 2.2ක් වන අතර සියලුම බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සමාගම් මූලික ප්‍රාග්ධනය පිළිබඳ අවම විවක්ෂණතා රෙගුලාසිවලට අනුකූල විය.

රක්ෂණ අංශය

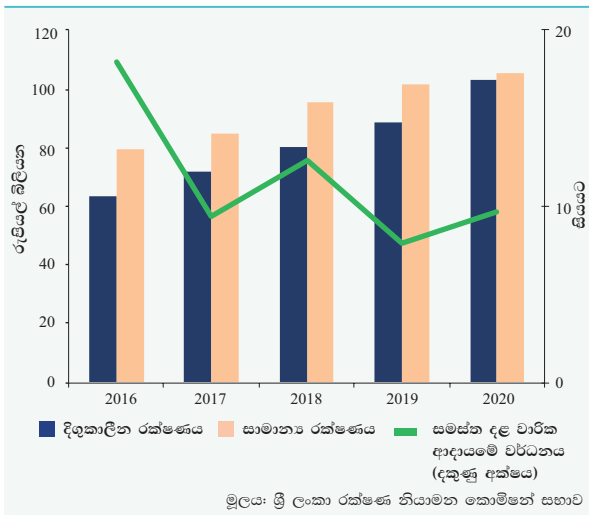
2020 වසර අවසන් වන විට රට තුළ රක්ෂණ සමාගම් 27ක් මෙහෙයුම් කටයුතු වල නිරත වූ අතර, ඉන් 13ක් දිගුකාලීන රක්ෂණ සමාගම් ලෙසත්, 12ක් සාමාන්‍ය රක්ෂණ සමාගම් ලෙසත්, සමාගම් 2ක් දිගුකාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ යන ව්‍යාපාර දෙකෙහිමත් නිරත වූහ.

2020 වසර තුළ රක්ෂණ අංශයේ වත්කම් පදනමේ වර්ධනයක් වාර්තා විය. 2020 වසර අවසාන වන විට රක්ෂණ අංශයේ මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය වාර්ෂික පදනම මත සියයට 14.6කින් වර්ධනය වී තිබුණු අතර එය රුපියල් බිලියන 790.1ක් දක්වා වැඩි වී තිබුණි. දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයෙහි වත්කම් පදනම 2019 වසර අවසාන වන විට තිබූ රුපියල් බිලියන 485.7ක සිට 2020 වසර අවසාන වන විට රුපියල් බිලියන 563.9ක් දක්වා සියයට 16.1ක වර්ධනයක් වාර්තා කළ අතර, සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයෙහි වත්කම් පදනම 2020 වසර අවසාන වන විට රුපියල් බිලියන 226.2ක් දක්වා සියයට 11.0කින් ඉහළ යන ලදී. 2020 වසර අවසාන වන විට රක්ෂණ අංශයේ සමස්ත වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයෙහි වත්කම් තවදුරටත් ඉහළ අගයක් දරමින් සියයට 71.4ක් වූ අතර, මෙය 2019 වසර අවසානයේ වූ සියයට 70.4ට සාපේක්ෂව වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරයි. මෙම වර්ධනයට සමගාමීව රක්ෂණ අංශයේ සමස්ත වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයෙහි සමස්ත වත්කම් 2019 වසර අවසානයට පැවති සියයට 29.6 සිට 2020 වසර අවසානය වන විට සියයට 28.6ක් දක්වා සුළු වශයෙන් පහත වැටුණි.

රක්ෂණ අංශයෙහි දළ ලියාහළ වාරිකය 2019 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බිලියන 190.2 සිට 2020 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 208.6ක් දක්වා සියයට 9.7කින් වර්ධනය විය. සලකා බලන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශයෙහි දළ ලියාහළ වාරිකය සියයට 16.0කින් වර්ධනය වූ අතර සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයෙහි දළ ලියාහළ වාරිකය සියයට 4.2කින් වර්ධනය විය. කෙසේ වෙතත්, 2020 වසර අවසාන වන විට

8.14 රූප සටහන
රක්ෂණ අංශයේ දළ ලියා හළ වාරික අදායම

සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශය රක්ෂණ අංශයේ මුළු දළ ලියා හළ වාරිකයට ප්‍රධාන දායකත්වය දක්වමින් සියයට 50.6ක දායකත්වයක් වාර්තා කළේය. මෝටර් රථ රක්ෂණ කාණ්ඩය සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයෙහි ප්‍රධාන කාණ්ඩය වේ. මෝටර් රථ රක්ෂණ කාණ්ඩයේ දළ ලියා හළ වාරිකය 2020 වසර අවසාන වන විට සියයට 1.9කින් සුළු වශයෙන් පහත වැටුණි.

2020 වසර තුළදී රක්ෂණ අංශයෙහි ලාභදයීත්වය සියයට 25.9කින් ඉහළ යන ලදී. සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයෙහි ලාභදයීත්වයෙහි වර්ධනයක් වාර්තා වූ අතර දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයෙහි ලාභදයීත්වය පහත වැටුණි. දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයෙහි ලාභය සියයට 19.1කින් පහත වැටුණු අතර සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයෙහි ලාභය 2020 වසර තුළදී සියයට 104.9ක වර්ධනයක් වාර්තා කරන ලදී. කොවිඩ්-19 වෛරසය පාලනය කිරීම සඳහා රජය විසින් පනවන ලද ආර්ථික සහ සමාජීය කටයුතු සීමා කිරීම් හේතුවෙන් හිමිකම් පෑම් අඩුවීම මෙම වර්ධනයට හේතුවිය. මේ අතර, මෙම අංශයේ ප්‍රාරක්ෂණ ලාභ සියයට 126.6කින් 2020 වසර අවසන් වන විට වර්ධනය විය.

2020 වසර අවසන් වන විට රක්ෂණ අංශයෙහි හිමිකම් පෑම් රුපියල් බිලියන 80.5ක් වූ අතර එය සියයට 14.1ක පහත වැටීමකි. 2020 වසර අවසන් වන විට සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයෙහි හිමිකම් පෑම් සියයට 27.1කින් පහත වැටුණු අතර දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශයෙහි හිමිකම් පෑම් සියයට 7.5කින් වර්ධනය විය.

සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයේ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය සහ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභය ඉහළ ගිය අතර 2019ට සාපේක්ෂව 2020 වසර තුළ දිගුකාලීන

රක්ෂණ උප අංශයේ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය සහ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභය පහත වැටී ඇත. සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයෙහි වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 2020 වසර අවසානය වන විට සියයට 8.6ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශයෙහි එම අනුපාතය සියයට 3.0ක් දක්වා පහත වැටුණි. සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 2019 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 5.6 සිට 2020 වසර අවසානය වන විට සියයට 17.8ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර, දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශයේ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 2019 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 18.1 සිට 2020 වසර අවසාන වන විට සියයට 13.3ක් දක්වා පහත වැටුණි. ප්‍රාරක්ෂණ අනුපාතය 2019 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 14.3 සිට 2020 වසර අවසානය වන විට සියයට 33.0ක් දක්වා වර්ධනය විය.

8.13 සංඛ්‍යා සටහන
රක්ෂණ අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය

අයිතමය	රුපියල් බිලියන	
	2019 (අ)	2020 (ආ)
සමස්ත වත්කම්	689.6	790.1
රජයේ සුරැකුම්පත්	248.2	291.3
හිමිකම් කොටස්	40.9	43.5
අතැති මුදල් හා තැන්පතු	107.5	131.3
දළ වාරිකය	190.2	208.6
සමස්ත ආදායම	245.8	264.4
වාරික ආදායම	190.2	208.6
අයෝජන ආදායම	55.5	55.7
බදු පෙර ලාභය	30.7	38.6
ප්‍රාර්ථන ප්‍රමාණාත්මක අනුපාතය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	298.0	352.0
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	231.0	246.0
රඳවා ගැනීම් අනුපාතය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	95.8	95.4
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	83.4	77.6
හිමිකම් අනුපාතය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	41.4	38.6
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	66.4	49.3
ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් අනුපාතය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	91.0	83.7
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	104.4	88.3
වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	4.3	3.0
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	5.6	8.6
හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	18.1	13.3
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	5.6	17.8
ප්‍රාරක්ෂණ අනුපාතය (%)		
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	14.3	33.0

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ නියාමන කොමිෂන් සභාව (ආ) තාවකාලික

දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ සමස්ත වත්කම් මත ප්‍රාග්ධනය 2019 වසර අවසානය වන විට පැවති සියයට 23.4 සිට 2020 වසර අවසාන වන විට සියයට 22.0ක් දක්වා පහත වැටුණු අතර සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයෙහි සමස්ත වත්කම් මත ප්‍රාග්ධනය 2019 වසර අවසාන වන විට පැවති සියයට 46.0 සිට 2020 වසර අවසාන වන විට සියයට 49.7ක් දක්වා වර්ධනය විය.

රක්ෂණ අංශයෙහි ආයෝජන තවදුරටත් වැඩි වශයෙන් රජයේ සුරැකුම්පත් මත කේන්ද්‍රගත වී ඇත. දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශය රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනය කර ඇති වත්කම් කොටස 2019 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 39.8 සිට 2020 වසර අවසානයේ සියයට 40.4ක් දක්වා ඉහළ යන ලදී. මේ අතර, සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයෙහි ද රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනය කර ඇති වත්කම් කොටස 2019 වසරේ වාර්තා කළ සියයට 26.9, හා සසඳන කල 2020 වසර අවසානය වන විට සියයට 28.1ක් දක්වා වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී. දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ සමස්ත ආයෝජන වලින් කොටස් වල ආයෝජන 2019 අවසානයේ පැවති සියයට 6.8ට සාපේක්ෂව 2020 වසර අවසන් වන විට සියයට 6.5කින් අඩු වී ඇත. තවද, සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයේ එම අගය 2019 වසර අවසන් වන විට වාර්තා වූ සියයට 7.7 සිට 2020 වසර අවසන් වන විට සියයට 7.4ක් දක්වා පහත වැටුණි.

විශ්‍රාම අරමුදල්

2020 වසර අවසානයේදී විශ්‍රාම අරමුදල් වල වත්කම් මූල්‍ය අංශයේ මුළු වත්කම් වලින් සියයට 15.4ක් වූ අතර එය රුපියල් බිලියන 3,639.7ක් ලෙස වාර්තා විය. විශ්‍රාම අරමුදල් අංශයේ ප්‍රමුඛත්වය දරන සේවක අර්ථසාධක අරමුදල, එම අංශයේ මුළු වත්කම්වලින් සියයට 77.6ක් නියෝජනය කරයි. මීට අමතරව සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදල සහ රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල නම් වූ රාජ්‍ය ආයතන විසින් කළමනාකරණය කරන අරමුදල් දෙකක්ද වේ.

සේවක අර්ථසාධක අරමුදල

1958 අංක 15 දරණ සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් පනත යටතේ අරමුදලේ භාරකාරීත්වය මුදල් මණ්ඩලය වෙත පවරා ඇති අතර, එහි පරිපාලනය කම්කරු කොමසාරිස් වෙත පවරා ඇත. සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් පනතේ විධිවිධානවලට අනුව මුදල් මණ්ඩලය වෙත පැවරී ඇති බලතල, වගකීම් හා කාර්යයන්

ක්‍රියාත්මක කිරීම සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදු කරනු ලබයි.

අරමුදලෙහි මුළු වටිනාකම 2019 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 2,540.4 ට සාපේක්ෂව 2020 වසර අවසානය වන විට සියයට 11.2 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින්, රුපියල් බිලියන 2,824.3ක් දක්වා රුපියල් බිලියන 283.9කින් වැඩිවිය. සාමාජිකයන්ගේ ශුද්ධ දයක මුදල් ලැබීම් (දයක මුදල් ලැබීම්වලින් ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් අඩු කළ පසු) මෙන්ම අරමුදල් ආයෝජනය තුළින් උපයාගත් ආදායම් යන ඒවායෙහි සමස්ත ප්‍රතිඵලය මෙම වර්ධනයට හේතු විය. අරමුදල සාමාජිකයන් වෙත වූ මුළු වගකීම (සාමාජික ගේෂ) 2020 වසර අවසානය වනවිට රුපියල් බිලියන 2,767.8ක් වූ අතර, එය 2019 වසර අග පැවති රුපියල් බිලියන 2,497.6 ට සාපේක්ෂව සියයට 10.8 ක වර්ධනයකි. 2020 වසර සඳහා මුළු දයක මුදල් ලැබීම් සියයට 4.1කින් එනම්, රුපියල් බිලියන 150.7ක් දක්වා අඩු වූ අතර, සාමාජිකයන් හා ඔවුන්ගේ නෛතික උරුමකරුවන් හට සිදුකළ සමස්ත ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් රුපියල් බිලියන 109.7ක් විය. 2019 වසරට සාපේක්ෂව සමස්ත ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් සියයට 13.1 කින් අඩුවීමක් පෙන්නුම් කරන ලදී. ඒ අනුව, 2020 වසරට අදාළ ශුද්ධ දයක මුදල් ලැබීම් පෙර වසරේ පැවති රුපියල් බිලියන 30.9 හා සසඳන කල රුපියල් බිලියන 41.0ක් විය. 2020 වසරේ අරමුදලෙහි වාර්ෂික ලාභය රුපියල් බිලියන 244.9ක් වූ අතර, එය පෙර වසරේ වාර්ෂික ලාභය වූ රුපියල් බිලියන 222.8 හා සසඳන විට සියයට 9.9ක වර්ධනයකි. මෙයට ප්‍රධානතම හේතුව වූයේ 2019 වසරට සාපේක්ෂව පොලී ආදායම රුපියල් බිලියන 22.7 කින් ඉහළ යෑමයි.

අරමුදලෙහි සමස්ත ආයෝජන කළඹෙහි වටිනාකම (පොත් අගය) 2019 වසරේ පැවති රුපියල් බිලියන 2,548.7ට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 2,829.5ක් දක්වා සියයට 11.0කින් වර්ධනය විය. අරමුදලෙහි ආයෝජන ප්‍රතිපත්තිය, අරමුදලෙහි සුරක්ෂිතභාවය ආරක්ෂා කර ගනිමින්, සාමාජිකයින්ට දිගුකාලීන ධන මූර්ත ප්‍රතිලාභයක් ලබාදීමේ අරමුණ පෙරදැරිව ක්‍රියාත්මක කෙරුණු අතර එහිදී ද්‍රවශීල අවශ්‍යතාවයන් වන සාමාජිකයන්ට ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් සහ අනෙකුත් මෙහෙයුම් වියදම් සපුරාගැනීම් යන අවශ්‍යතා ද සලකා බලනු ලැබීය. ඒ අනුව, 2020 වසර අවසානය වන විට අරමුදලෙහි සමස්ත ආයෝජනයන් ගෙන් සියයට 93.4ක් රජයේ සුරැකුම්පත්හි ආයෝජනය කර තිබූ අතර, සමාගම් කොටස්වල සියයට 2.8ක් ද සාංගමික ණයකර වල සියයට 1.2ක් ද ස්ථාවර තැන්පතු

වල සියයට 2.0ක් ද ඉතිරි සියයට 0.6 ප්‍රතිචිකුණුම් ගිවිසුම් වලද ආයෝජනය කර තිබුණි.

ආයෝජන ආදායම: අරමුදලෙහි සමස්ත ආයෝජන ආදායම 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 285.4ක් ලෙස වාර්තා වූ අතර, එය පෙර වසර හා සැසඳීමේ දී සියයට 10.2ක වර්ධනයකි. ක්‍රමක්ෂයලාභ ඇතුළුව පොලී ආදායම, අඛණ්ඩව අරමුදලෙහි ප්‍රධාන ආදායම් ප්‍රභවය ලෙස පවත්වාගෙන යෑමට හැකි වූ අතර එය 2019 වසරේ උපයන ලද රුපියල් බිලියන 254.7ට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 277.4ක් දක්වා සියයට 8.9කින් වර්ධනය විය. එහෙත් 2020 වසරේ ලාභාංශ ආදායම රුපියල් බිලියන 3.0ක් දක්වා අඩු වූ අතර, එය 2019 වසරේ දී වූ රුපියල් බිලියන 6.2ට සාපේක්ෂව සියයට 52.2ක අඩු වීමකි. ලාභය හෝ ආලාභය තුළින් සාධාරණ අගයට ඇති මූල්‍ය වත්කම් මත ශුද්ධ ලාභය/අලාභය 2019 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 1.9ක ශුද්ධ අලාභයක් ලෙස වාර්තා වූ අතර 2020 වසරේ දී එය රුපියල් බිලියන 5.0ක ශුද්ධ ලාභයක් ලෙස දැක්විණි.

අරමුදලෙහි සමස්ත ප්‍රතිලාභය: 2020 වසරේ දී අරමුදලෙහි සමස්ත දළ ආදායම රුපියල් බිලියන 285.6ක් ලෙස සටහන් වූ අතර, එය පෙර වසර හා සැසඳීමේදී සියයට 10.1ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී. මෙහෙයුම් වියදම් සහ බදු වියදම් සඳහා වෙන් කිරීම් කළ පසු 2020 වසර සඳහා ශුද්ධ ලාභය රුපියල් බිලියන 244.9ක් වන අතර එය 2019 වසරට සාපේක්ෂව සියයට 9.9ක වැඩිවීමකි. 2020 වසරේ දී, සාමාන්‍ය ආයෝජන මත සියයට 10.6ක ප්‍රතිලාභයක් උපයා ගැනීමට සේවක අර්ථසාධක අරමුදලට හැකිවූ අතර අරමුදලේ දළ ආදායමට සාපේක්ෂව මෙහෙයුම් වියදම් අනුපාතය

8.14 සංඛ්‍යා සටහන

සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ කාර්යසාධනය පිළිබඳ වසර පහක සාරාංශය

අයිතමය	2016	2017	2018	2019	2020(අ)
අරමුදලේ සමස්ත වටිනාකම (රු. බිලියන)	1,841.5	2,066.3	2,289.4	2,540.4	2,824.3
සාමාජිකයන් සඳහා වූ මුළු වගකීම (රු. බිලියන)	1,810.6	2,020.8	2,254.2	2,497.6	2,767.8
මුළු දායක මුදල් ලැබීම (රු. බිලියන)	118.3	133.3	145.0	157.2	150.7
මුළු ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් (රු. බිලියන)	108.4	117.5	108.0	126.3	109.7
ශුද්ධ දායක මුදල් ලැබීම (රු. බිලියන)	9.9	15.8	37.0	30.9	41.0
පොලී අනුපාතය (%)	10.50	10.50	9.50	9.25	9.00

(අ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

2020 වසරේ දී සියයට 0.58ක් ලෙස පවත්වා ගෙන යෑමට හැකිවිය. තවද, අරමුදලේ ආදායම් බදු වියදම 2019 වසර හා සැසඳීමේදී රුපියල් බිලියන 4.1කින් වැඩි විය. කෙසේ වෙතත්, මූල්‍ය උපකරණ වර්ගීකරණය හා මිනුම්කරණය සඳහා අදාළ වන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති අංක 09ට අනුව ලැයිස්තුගත ව්‍යාපාර කොටස්, සාධාරණ වෙළෙඳපොළ වටිනාකමට ගණනය කිරීම සහ වර්තමාන වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය හේතුවෙන් රුපියල් බිලියන 5.0ක ආදායමක් 2020 වසරේ දී වාර්තා විය. ඒ අනුව, ලාභ සමතුලිතතා සංවිතයට රුපියල් බිලියන 13.0ක් මාරු කිරීමෙන් අනතුරුව, 2020 වසරේ දී සාමාජික ශේෂයන් මත සියයට 9.0ක පමණ පොලී අනුපාතයක් ප්‍රකාශයට පත්කිරීමට සේවක අර්ථසාධක අරමුදලට හැකිවිය.

අවදානම් කළමනාකරණය: කොවිඩ්-19 වසංගත තත්ත්වය යටතේ වුව ද, අභ්‍යන්තර පාලන පරිසරය සුදුසු පරිදි පවත්වා ගෙන යන අතරම, පවතින අවදානම් කළමනාකරණ රාමුවට අනුකූලව ආයෝජන කටයුතු සිදු කරන ලදී. ඒ අනුව, අරමුදලෙහි ආරක්ෂාව සහ ප්‍රශස්ත ප්‍රතිලාභ සහතික කරමින් ආයෝජන කටයුතු වසර පුරා අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යනු ලැබීය. තවද, එවැනි කටයුතුවල වගවීම සහ විනිවිදභාවය පවත්වා ගැනීම සඳහා මහ බැංකුවේ අදාළ අධීක්ෂණ කමිටු හරහා දෙපාර්තමේන්තුවේ අවදානම් මුදල් මණ්ඩලයට වාර්තා කිරීමේ විධිමත් ක්‍රියාවලිය වසර පුරා අඛණ්ඩව සිදු කෙරිණි. කෙසේ වුවද, වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතවල තියුණු අඩුවීමත්, කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි අනපේක්ෂිත උච්චාවචනයන් සහ ආයෝජන පාර්ශවකරුවන්ගේ අවදානම් ශ්‍රේණිගත කිරීම්වල වෙනස් වීම් හේතුවෙන් වසර තුළ ආයෝජන පරිසරයේ සිදු වූ විශාල වෙනස්කම්, දැනට පවතින අවදානම් පරාමිතීන් යාවත්කාලීන කිරීමේ අවශ්‍යතාවයට හේතු විය. ඒ අනුව, වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් ආයෝජන තීරණ ගැනීම සඳහා ව්‍යාපාරික ඒකකවලට පිළිගත හැකි අවස්ථාවන් ලබාදීම සඳහා පවත්නා ආයෝජන මාර්ගෝපදේශ නැවත සලකා බැලීමට හා සංශෝධනය කිරීමට කටයුතු කෙරෙමින් පවතී.

සේවා නියුක්තියන්ගේ භාර අරමුදල

විශ්‍රාම අරමුදල් අංශයේ වත්කම් පදනමෙන් සියයට 10.5 ක දයකත්වයක් දක්වන සේවා නියුක්තියන්ගේ භාර අරමුදල සිය වත්කම් පදනම, සාමාජික සංඛ්‍යාව සහ සමස්ත දයකත්වය අනුව වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. සේවා නියුක්තියන්ගේ භාර අරමුදල සතුව සාමාජික

8.15 සංඛ්‍යා සටහන
සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ සහ සේවා නියුක්තයන්ගේ
හාර අරමුදලේ ක්‍රියාකාරීත්වය

අයිතමය	සේවක අර්ථසාධක අරමුදල		සේවා නියුක්තයන්ගේ හාර අරමුදල	
	2019 (අ)	2020 (ආ)	2019 (අ)	2020 (ආ)
	සමස්ත වත්කම් (රු. බිලියන)	2,540.4	2,824.3	343.3
සමස්ත නොපියවූ සාමාජික ගිණුම් ශේෂය (රු. බිලියන)	2,497.6	2,767.8	339.2	347.6
සාමාජික ගිණුම් සංඛ්‍යාව (මිලියන)	19.4	19.4	15.3	15.9
ක්‍රියාකාරී සාමාජික ගිණුම් සංඛ්‍යාව (මිලියන)	2.9	2.0	2.6	2.5
දායකවත්තා වූ සේවා යෝජිතයන් සංඛ්‍යාව	94,171	70,552	82,375	75,756
සමස්ත දායකත්වය (රු. බිලියන)	157.2	150.7	27.5	27.0
සමස්ත ප්‍රතිලාභ (රු. බිලියන)	126.3	109.7	19.8	18.6
සමස්ත ආයෝජන කළඹ (රු. බිලියන)	2,548.7	2,829.5	335.2	358.4
එයින් රජයේ සුරැකුම්පත් (%)	93.8	93.4	77.7	81.0
දළ ආදායම (රු. බිලියන)	259.3	285.6	32.1	34.5
බෙදාහැරීම සඳහා පවත්නා ලාභය (රු. බිලියන)	223.0	245.1	25.5	27.8
ආයෝජනය මත ප්‍රතිලාභය (%)	10.7	10.6	9.1	8.8
සාමාජික ගිණුම් සඳහා ගෙවූ පොලී අනුපාතිකය (%)	9.3	9.0	8.0	8.0

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
 (ආ) තාවකාලික සේවා නියුක්තයන්ගේ හාර අරමුදල

ගිණුම් මිලියන 15.9කට ආසන්න සංඛ්‍යාවක් පැවතියද 2020 වසරේ දී සක්‍රීයව පැවතියේ එයින් මිලියන 2.5ක් පමණි. 2020 වසර අවසන් වන විට අරමුදලට දායකත්වය දක්වන සේවා යෝජිතයන් සංඛ්‍යාව 2019 වසර අවසානයේදී වාර්තා කළ 82,375ක සිට 75,756ක් දක්වා පහත වැටුණි. මෙම අරමුදලේ සමස්ත නොපියවූ සාමාජික ශේෂයන්ගේ එකතුව 2019 වසර අවසානයේදී වාර්තා කළ රුපියල් බිලියන 339.2 සිට 2020 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 347.6ක් කරා ළඟා වූ අතර එය සියයට 2.5ක වර්ධනයකි. 2020 වසර අවසානයේදී සේවා නියුක්තයන්ගේ හාර අරමුදලේ සමස්ත දායකත්වය රුපියල් බිලියන 27.0ක් දක්වා සියයට 1.8කින් පහත වැටුණු අතර, සමස්ත ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් රුපියල් බිලියන 18.6ක් දක්වා සියයට 6.1කින් පහත වැටුණි.

මේ අතර, 2020 වසර අවසානයේදී, සේවා නියුක්තයන්ගේ හාර අරමුදලේ සමස්ත වත්කම් රුපියල් බිලියන 380.4ක් දක්වා සියයට 10.8කින් ඉහළ යන ලදී. 2019 වසරට සාපේක්ෂව සියයට 6.9ක වර්ධනයක් පෙන්වමින් මෙම අරමුදලේ ආයෝජන රුපියල් බිලියන 358.4ක් දක්වා වැඩි දියුණු විය. මෙම ආයෝජනවලින් රජයේ සුරැකුම්පත්වල සිදු කළ ආයෝජන 2019 වසරේ වාර්තා කළ සියයට 77.7 සිට 2020 වසරේ දී සියයට 81.0ක් දක්වා වර්ධනය විය. මුළු ආයෝජනවලින් ස්ථිර තැන්පතු වල සිදුකළ ආයෝජන 2019 වසරේ දී වාර්තා

කළ සියයට 16.7ට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී සියයට 13.6ක් දක්වා පහත වැටුණි. කෙසේ නමුත්, සමාගම් කොටස් වල සිදු කළ ආයෝජන 2019 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 3.2 සිට 2020 වසරේ දී සියයට 3.3ක් දක්වා සුළු වශයෙන් වර්ධනය විය. සාමාජික ශේෂයන් මත සියයට 8.0ක ඵලද අනුපාතයක් පවත්වා ගැනීමට අරමුදල සමත්විය.

අනෙකුත් විශ්‍රාම අරමුදල්

විශ්‍රාම අරමුදල් අංශයට සියයට 1.9ක දායකත්වයක් දක්වන රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල සාමාජික සංඛ්‍යාව සහ ශුද්ධ දායකත්වය සම්බන්ධයෙන් වර්ධනයක් වාර්තා කළ අතර එහි සමස්ත වත්කම් රුපියල් බිලියන 70 දක්වා සියයට 10.1කින් වර්ධනය විය. අරමුදලේ සක්‍රීය සාමාජික සංඛ්‍යාව 2019 වසර අවසානයේ පැවති 222,739 ට සාපේක්ෂව 2020 වසර අවසානයේදී 235,884ක් විය. මේ අතර, 2020 වසර අවසානය වන විට අරමුදලේ ආයෝජන සියයට 11.7කින් වර්ධනය වෙමින් රුපියල් බිලියන 69.6ක් කරා ළඟා විය. 2019 වසරේ වාර්තා කළ රුපියල් මිලියන 491.0ක ශුද්ධ දායකත්වය සමඟ සසඳන විට 2020 වසර තුළදී රුපියල් මිලියන 507.0ක ධනාත්මක ශුද්ධ දායකත්වයක් පෙන්වීය. 2020 වසරේ දී රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල විසින් සිය සමස්ත ආයෝජන වලින් රජයේ සුරැකුම්පත්වල සිදුකළ ආයෝජන සියයට 40.5ක් විය. 2020 වසර සඳහා සාමාජික ශේෂය මත ඵලද අනුපාතිකය සියයට 9.8ක් විය.

අනුමත විශ්‍රාම වැටුප් හා අර්ථසාධක අරමුදල 2020 වසර අවසන් වන විට විශ්‍රාම වැටුප් අංශයෙන් සියයට 10.0ක් විය. පෞද්ගලික අර්ථසාධක අරමුදල් මගින් ආවරණය වන සාමාජික සංඛ්‍යාව 2020 වසර අවසන් වන විට 186,491ක් වූ අතර, අනුමත විශ්‍රාම වැටුප් හා අර්ථසාධක අරමුදලෙහි මුළු වත්කම් රුපියල් බිලියන 364.9 කි.

8.4 මූල්‍ය වෙළඳපොළ කාර්යසාධනය

දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ

වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාව

2020 වසර තුළදී දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාව අඛණ්ඩව අතිරික්ත මට්ටමක පැවතුණි. මෙම අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව සඳහා බලපෑ ප්‍රධාන සාධක වූයේ, ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය අඩු කිරීම, මහ බැංකුව විසින් ප්‍රාථමික වෙළඳපොළෙන් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මිලට ගැනීම සහ මහ බැංකුව විසින් විදේශ

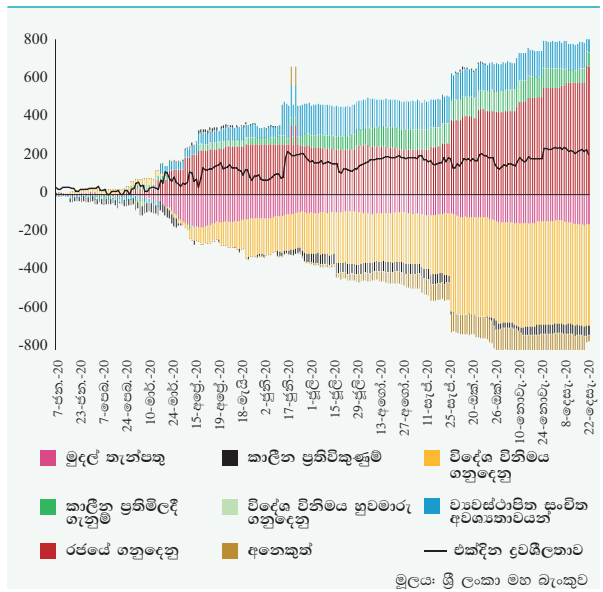

විනිමය මිල දී ගැනීමයි. කොවිඩ්-19 වසංගතයේ බලපෑම හේතුකොටගෙන මහ බැංකුව විසින් හඳුන්වා දුන් විශේෂ ණය යෝජනා ක්‍රම යටතේ ලබාදුන් අරමුදල් සහ මහ බැංකුවේ මුදල් මෙහෙයුම් කටයුතු ද අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවය කෙරෙහි බලපාන ලදී. කොවිඩ්-19 වසංගතයේ බලපෑම හේතුකොටගෙන ඇතිවූ බාධාවන්ට මුහුණ දීම සඳහා මහ බැංකුව ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය අඛණ්ඩව පවත්වා ගනිමින්, වෙළඳපොළ ණය පොලී අනුපාතික අඛණ්ඩව පහළ මට්ටමක පවත්වා ගැනීමට සහාය වීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් 2020 වසරේ දී ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික අවස්ථා පහකදී සමුච්චිත වශයෙන් පදනම් අංක 250කින් අඩු කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් අනුපාතිකය සහ නිත්‍ය ණය පහසුකම් අනුපාතිකය, පිළිවෙළින්, සියයට 4.50 සහ සියයට 5.50ක අගයකින් අඩු විය. මීට අමතරව, මූල්‍ය පද්ධතියට සහ ආර්ථික කටයුතුවලට සහාය වීම සඳහා මුදල් වෙළඳපොළ තුළ ප්‍රමාණවත් ද්‍රවශීලතාවක් පවත්වා ගැනීම තහවුරු කිරීමට මහ බැංකුව විසින් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ලිහිල් කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. තවදුරටත්, මහ බැංකුව විසින් දේශීය වෙළඳපොළ වෙත රුපියල් බිලියන 180.0ක පමණ අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් මුදාහරිමින් 2020 වසරේ මාර්තු සහ ජූනි මාසවල අවස්ථා දෙකකදී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල රුපියල් තැන්පතු වගකීම මත වන ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සියයට 2.0ක අඩු අනුපාතිකයක් දක්වා ප්‍රතිශතයක 3කින් පහත හෙළන ලදී. ඒ අතර, ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය වඩාත් නම්‍යශීලී

කරනු පිණිස, 2020 වසරේ අප්‍රේල් මැද භාගයේ සිට බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් දෛනිකව මහ බැංකුවේ පවත්වාගෙන යා යුතු අවම සංචිත අවශ්‍යතාව සියයට 90 සිට සියයට 20ක් දක්වා අඩු කරන ලදී. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සංශෝධනය කිරීමත් සමඟම 2020 වසරේ ජූනි මස මැද භාගයේ සිට බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව ගණනය කිරීමේදී එම බැංකු විසින් කාසි හා නෝට්ටු වශයෙන් තබා ගන්නා ප්‍රමාණය අනුව සිදු කරනු ලබන ගැලපුම් සියයට 2.00 සිට සියයට 1.00ක් දක්වා අඩු කරන ලදී. එමෙන්ම, හදිසි මූල්‍ය දුෂ්කරතාවකදී පහළ පොලී අනුපාතික යටතේ මූල්‍ය ආයතනවලට භාවිතා කළ හැකි සහ පරිපාලනමය වශයෙන් තීරණය කරනු ලබන බැංකු අනුපාතිකය 2020 වසරේ අප්‍රේල්, මැයි සහ ජූලි මාසවලදී පදනම් අංක 650කින් සියයට 8.5ක් දක්වා පහත හෙළන ලද අතර, එම අනුපාතිකය නිත්‍ය ණය පහසුකම් අනුපාතිකයට වඩා පදනම් අංක 300ක ඉහළ අගයක ස්වයංක්‍රීය ලෙස ගැලපීමට ඉඩහරින ලදී.

වෙළඳපොළ තුළ පැවති ද්‍රවශීලතා මට්ටම්වල විචලනයන්ට අනුව 2020 වසරේ පළමු භාගය තුළ දී මහ බැංකුව විසින් විවට වෙළඳපොළ කටයුතු යටතේ ප්‍රතිමිලදීගැනුම් සහ ප්‍රතිවිකුණුම් යන වෙන්දේසි දෙවර්ගයම පවත්වන ලදී. කෙසේ වෙතත්, දේශීය මුදල් වෙළඳපොළෙහි අඛණ්ඩව පැවති අතිරික්ත ද්‍රවශීලතා තත්ත්වය හේතුකොටගෙන 2020 වසරේ ජූනි මස 17 වන දින සිට 2020 වසරේ සැප්තැම්බර් මස 24 දක්වා කාලය තුළදී මහ බැංකුව විසින් විවට වෙළඳපොළ කටයුතු යටතේ වූ වෙන්දේසි නොපවත්වන ලද අතර, අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව, එක්දින පදනමින් නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් හරහා අඛණ්ඩව අවශෝෂණය කරන ලදී. මුදල් වෙළඳපොළ තුළ ප්‍රමාණවත් අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් පැවතිය ද විදේශ ණය ගෙවීම් හමුවේ ද්‍රවශීලතාව අඩුවීමේ අපේක්ෂාව මෙන්ම, ප්‍රමාණවත් ද්‍රවශීලතාවක් දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ තුළ පවත්වා ගැනීමේ අවශ්‍යතාව ද සැලකිල්ලට ගනිමින් 2020 වසරේ සැප්තැම්බර් 25 වන දින සිට විවට වෙළඳපොළ කටයුතු යටතේ වෙන්දේසි සිදු කිරීම නැවත ආරම්භ කළේ ය. ඒ අනුව, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු හා බැංකු නොවන ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් සඳහා අවශ්‍යතාව මත දිගුකාලීන සහ කෙටිකාලීන ප්‍රතිවිකුණුම් වෙන්දේසි පවත්වන ලදී. මහ බැංකුව විසින් ප්‍රාථමික වෙළඳපොළෙන් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මිලදී ගැනීම හේතුකොටගෙන දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාව සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යෑමත් සමඟ 2020 වසරේ නොවැම්බර් මස 12 වැනි දින සිට විවට වෙළඳපොළ කටයුතු යටතේ වෙන්දේසි නොපවත්වන ලදී.

8.15 රූප සටහන
මුදල් වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාවයේ දෛනික වෙනස්කම් 2020

මුදල් වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික

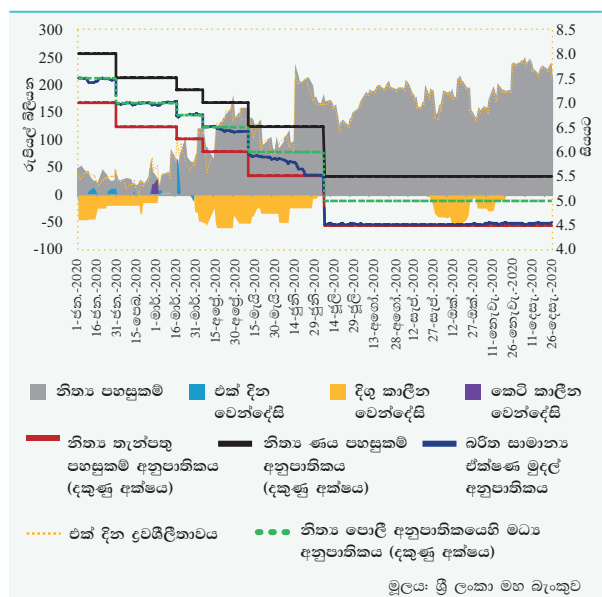
පවත්නා මුදල් ප්‍රතිපත්ති රාමුවෙහි මෙහෙයුම් ඉලක්කය ලෙස සැලකෙන බරිත සාමාන්‍ය ඒකීය මුදල් අනුපාතිකය, මහ බැංකුව විසින් අනුගමනය කරන ලද මුදල් ප්‍රතිපත්ති ලිහිල් කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගවලට අනුරූපව, නිත්‍ය පොලී අනුපාතික කොරිඩෝවෙහි පහළ සීමාව කරා ගමන් කිරීමට ඉඩ සලසන ලද අතර, වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික පහළට නැඹුරු කරවීම මෙහි අරමුණ විය. මහ බැංකුවේ මුදල් මෙහෙයුම් කටයුතු හරහා බරිත සාමාන්‍ය ඒකීය මුදල් අනුපාතිකය, 2020 වසරේ පළමු භාගයේදී නිත්‍ය පොලී අනුපාතික කොරිඩෝවෙහි මධ්‍යය ආසන්නයෙහි පවත්වා ගන්නා ලදී. කෙසේ වෙතත්, වසරේ දෙවන භාගයේදී ණය පොලී අනුපාතික අඩුකොට ආර්ථික කටයුතු දිරිගැන්වීම මෙන්ම, මුදල් වෙළඳපොළ තුළ අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් පවත්වා ගනිමින්, බරිත සාමාන්‍ය ඒකීය මුදල් අනුපාතිකය නිත්‍ය පොලී අනුපාතික කොරිඩෝවෙහි පහළ සීමාව ආසන්නයේ පවත්වා ගැනීමට මහ බැංකුව කටයුතු කළේය. ඒ අනුව, 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට බරිත සාමාන්‍ය ඒකීය මුදල් අනුපාතිකය නිත්‍ය පොලී අනුපාතික කොරිඩෝවේ පහළ සීමාවට මදක් ඉහළින් සියයට 4.55ක් ලෙස පැවතිණි. මේ අතර, බරිත සාමාන්‍ය ඒකීය මුදල් අනුපාතිකයෙහි විචලනයන්ට අනුව යමින් බරිත සාමාන්‍ය වෙළඳපොළ ප්‍රතිමිලදීගැනුම් අනුපාතිකය ද බොහෝ දුරට ඊට සමාන හැසිරීමක් පෙන්නුම් කළේය. ඒ අනුව, ප්‍රතිමිලදීගැනුම් වෙළඳපොළ තුළ අරමුදල්

ප්‍රමාණවත් පරිදි පැවතීම හේතුකොටගෙන 2020 වසරේ දෙසැම්බර් අවසානයේදී බරිත සාමාන්‍ය වෙළඳපොළ ප්‍රතිමිලදීගැනුම් අනුපාතිකය 4.57ක් ලෙස පැවතිණි.

අනෙකුත් ප්‍රවණතා

2020 වසර තුළදී, මහ බැංකුවේ මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාවට නැංවීමේදී දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ තුළ ප්‍රමාණවත් ද්‍රවශීලතාවක් පැවතීම සහතික කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කළේය. අඩු පොලී අනුපාතික යටතේ මුදල් වෙළඳපොළ තුළ ප්‍රමාණවත් ද්‍රවශීලතාවයක් පවත්වා ගැනීම කොවිඩ්-19 වසංගත කාල සීමාව තුළදී මූල්‍ය පද්ධතියේ සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය පවත්වා ගැනීමට උපකාරී විය. 2020 වසර තුළදී මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙත මාස තුනක කාලයක් දක්වා වූ දිගුකාලීන ප්‍රතිවිකුණුම් වෙන්දේසි මගින් දිගුකාලීන ද්‍රවශීලතා පහසුකම් ලබා දෙන ලදී. එමෙන්ම, බැංකු නොවන ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් සඳහා ද දින 15ක් දක්වා දීර්ඝ කරන ලද කාලසීමාවක් සඳහා දිගුකාලීන ද්‍රවශීලතා පහසුකම ලබාදෙන ලදී. කොවිඩ්-19 වසංගතය හමුවේ බලපෑමට ලක්වූ ව්‍යාපාර සඳහා සහනදායී පොලී අනුපාතික යටතේ ණය පහසුකම් සැලසීම සඳහා පුළුල් පරාසයක ඇප සුරැකුම්පත් සහිතව මහ බැංකුව වෙතින් ණය ලබාගැනීම සඳහා නව ණය යෝජනා ක්‍රම හඳුන්වා දීම ද තවත් එවැනි ක්‍රියාමාර්ගයකි. මහ බැංකුව විසින් කොවිඩ්-19 වසංගත තත්ත්වය පැවති කාලසීමාව තුළදී ආර්ථිකමය වශයෙන් වැදගත් විශේෂ ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතා සහිත අංශ වෙත ප්‍රමාණවත් පරිදි අරමුදල් සැපයීම සඳහා මෙන්ම, ආර්ථික කටයුතු නංවාලීමට සහාය දීම සඳහා 1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනතේ 83(1) වන වගන්තිය යටතේ නව ණය යෝජනා ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. ඒ අනුව, ඉදිකිරීම්, ඖෂධ හා අනෙකුත් හඳුනාගත් අංශවල රජයේ කොන්ත්‍රාත්කරුවන් හා සැපයුම්කරුවන් සඳහා වාර්ෂිකව සියයට 4.0 නොඉක්මවූ පොලී අනුපාතිකයක් යටතේ දින 180ක කාලසීමාවක් සඳහා ණය ලබා දීමට, මහ බැංකුව විසින් වාර්ෂිකව සියයට 1.00ක සහනදායී පොලී අනුපාතිකයකට කොන්ත්‍රාත්කරුවන් හා සැපයුම්කරුවන් සඳහා වූ ද්‍රවශීලතා පහසුකම නමින් ද්‍රවශීලතා පහසුකමක් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙත හඳුන්වා දෙන ලදී. ඒ අනුව, මෙම ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ රජයේ කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ට හා සැපයුම්කරුවන්ට නොපියවූ බිල්පත් ගෙවීම සහතික කිරීම සඳහා රජය විසින් නිකුත් කරන ලද ප්‍රතිග්‍රාහක ලිපිය මත පදනම්ව බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් ඔවුන්ට ණය පහසුකම්

8.16 රූප සටහන
විවිධ වෙළඳ කටයුතු, නිත්‍ය පොලී අනුපාතික කොරිඩෝව සහ එක්දින පොලී අනුපාතිකවල හැසිරීම

සැපයූ අතර, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ඇප වශයෙන් ඉදිරිපත් කළ පොරොන්දු නෝට්ටු මත පදනම්ව, මහ බැංකුව විසින් වාණිජ බැංකු වෙත අරමුදල් සපයන ලදී. 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට මෙම ණය පහසුකම් යටතේ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙත මුද්‍යානුකූල ලද අරමුදල් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 7.2ක් විය. මීට අමතරව, සෞභාග්‍යා කොවිඩ්-19 පුනරුද සහන ණය පහසුකමෙහි දෙවන අදියර යටතේ දේශීය ව්‍යාපාර සඳහා සියයට 4.00 නොඉක්මවූ පොලී අනුපාතිකයකට ණය ලබාදීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙත පුළුල් පරාසයක ඇප සුරැකුම්පත් යටතේ සියයට 1.00ක සහනදැයි පොලී අනුපාතිකයකට අරමුදල් සපයන ලදී. 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට සෞභාග්‍යා පුනරුද සහන ණය යෝජනා ක්‍රමයෙහි දෙවන අදියර යටතේ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙත රුපියල් බිලියන 83.4 ක අරමුදල් මුද්‍යානුකූල ලදී.

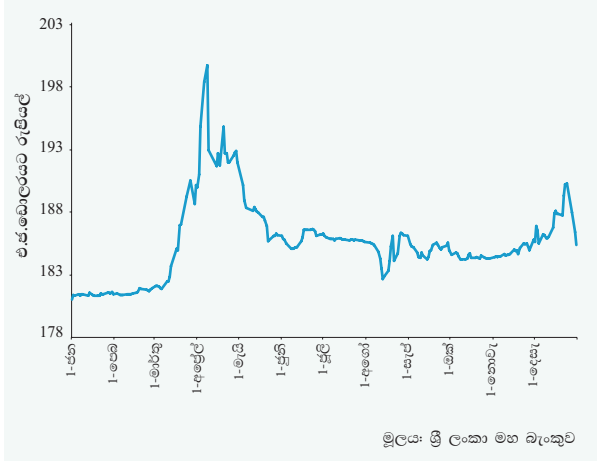
දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ

වසර තුළදී එ. ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියලේ අගය, 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට තිබූ රුපියල් 181.63 සිට 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට රුපියල් 186.41ක් දක්වා සියයට 2.6 ක ප්‍රතිශතයකින් අවප්‍රමාණය විය. පශ්චාත් මැතිවරණ ආර්ථික ස්ථායීතාවයත් සමඟ 2020 වසර ආරම්භයේදී, විනිමය අනුපාතිකය රුපියල් 181ක ස්ථාවර මට්ටමේ පැවතියද, එය දිගු කලක් එසේ නොපැවතුනි. විනිමය අනුපාතය කෙරෙහි සැලකිය යුතු පීඩනයක් මාර්තු මැද සිට නිරීක්ෂණය කරන ලද අතර, කොවිඩ්-19 ගෝලීය අර්බුදයෙන් පසුව අපනයන පරිවර්තනයන් අඩුවීම, සංචාරක ආශ්‍රිත ගලාපීම් අඩුවීම සහ ප්‍රේෂණ අඩුවීම මෙන්ම දේශීය ප්‍රාග්ධන වෙළඳපළින් විදේශ ආයෝජන ආපසු ගලායෑම වැඩි වීම හේතුවෙන් අප්‍රේල් මාසය වන විට විනිමය අනුපාතය රුපියල් 200 මට්ටමට ලඟා විය. කෙසේ වෙතත්, විනිමය අනුපාතය මත ඇතිවූ මෙම පීඩනය, වෙළඳපොළට නව විකුණුම් මිලදී ගැනීම් විනිමය හුවමාරු වෙන්දේසි හඳුන්වාදීමත් සමඟ මහ බැංකුව විසින් කරන ලද මැදිහත්වීම් සහ රජය සහ මහ බැංකුව විසින් ගනු ලැබූ ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග මගින් ලිහිල් කරන ලදී. 2020 වසරේ සැප්තැම්බර් අවසානය වන විට පීඩනය ක්‍රමයෙන් ලිහිල් වුව ද, කෝවිඩ්-19 වසංගතයේ දෙවන රැල්ල මතුවීමත් සමඟ වෙළඳපොළට විදේශ විනිමය ගලා පීම්

අඩු මට්ටමක පැවතීමත්, ක්‍රමානුකූල ආනයන ලිහිල් කිරීම් සමඟ ආනයන සඳහා විදේශ විනිමය ගලා යෑම් සහ ලාභාංශ ගෙවීම් හා විදේශ විනිමය ණය ආපසු ගෙවීම් වැනි විදේශ විනිමය ආපසු ගලා යෑම් නිසා යලිත් විනිමය අනුපාතය මත පීඩනයක් ඇති විය. ගෝලීය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම අඛණ්ඩව පහත හෙලීම මගින් මෙම තත්ත්වය තවදුරටත් උග්‍ර විය. කෙසේ නමුත්, මහ බැංකුව විසින් කරන ලද සීමිත මැදිහත්වීම් සහ ගනු ලැබූ ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් විනිමය අනුපාතය 2020 වසර අවසන් වන විට රුපියල් 185ක මට්ටමක පැවතුනි. තවද, එක්සත් ජනපද ඩොලරයට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියලෙහි සමස්ත අවප්‍රමාණයට අනුගාමීව, 2020 වසර අවසානය වන විට වාණිජ බැංකුවල විදුලි පැවරුම් ගනුදෙනු සඳහා වූ එක්සත් ජනපද ඩොලරයක් සඳහා මිලදී ගැනීම සහ විකිණීමේ සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතය පිළිවෙලින් රුපියල් 184.12ක් සහ රුපියල් 189.18ක් වූ අතර, 2019 වසර අවසානය වන විට සංසන්දනාත්මක සංඛ්‍යා පිළිවෙලින් රුපියල් 179.66ක් සහ රුපියල් 183.33ක් විය. මේ අතර, 2020 වසර තුළ දී යුරෝ, ස්ටර්ලින් පවුම, ජපන් යෙන් සහ ඕස්ට්‍රේලියානු ඩොලරයට සාපේක්ෂව ද ශ්‍රී ලංකා රුපියල අවප්‍රමාණය විය.

මහ බැංකුව 2020 වසර තුළදී දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ තුළ ශුද්ධ ගැනුම්කරුවකු විය. විනිමය අනුපාතයේ ඇති අධික අස්ථාවරත්වය අවම කිරීම සඳහා විදේශ විනිමය සුළු වශයෙන් වෙළඳපොළට විකිණීම සිදු කරන විටදී වුවද, විදේශ විනිමය සංචිත

8.17 රජය සටහන
2020 වසරේදී එ.ජ. ඩොලරයට එරෙහිව
ශ්‍රී ලංකා රුපියලෙහි විචලනය

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ගොඩනැගීම සඳහා වෙළඳපොළෙන් විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම නැවත ආරම්භ කිරීමට මහ බැංකුවට හැකි විය. ඒ අනුව, 2020 වසරේ දී මහ බැංකුව එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 685.4ක් වෙළඳපොළින් අවශේෂණය කර ඇති අතර එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 402.9ක් වෙළඳපොළට සපයා ඇත. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වසර තුළදී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 282.5ක ශුද්ධ මිලදී ගැනීමක් වාර්තා කෙරිණි.

2020 වසර තුළ දී දේශීය විදේශ විනිමය අන්තර් බැංකු වෙළඳපොළෙහි ගනුදෙනු පරිමාව 2019 වසරට සාපේක්ෂව සියයට 5.4 කින් පහළ ගියේය. මෙම කාල සීමාව තුළදී අන්තර් බැංකු විදේශ විනිමය ගනුදෙනු වල මුළු පරිමාව එ.ජ.ඩොලර් මිලියන 18.4ක් වූ අතර එය 2019 වසරේ අදාළ කාලපරිච්ඡේදයේදී එ. ජ. ඩොලර් බිලියන 19.4ක් විය. මෙයට සමගාමීව, අන්තර් බැංකු විදේශ විනිමය වෙළඳපොළෙහි දෛනික සාමාන්‍ය පරිමාව 2020 වසරේ දී එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 77ක් දක්වා අඩුවී ඇති අතර එය 2019 වසරේ දී එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 80ක් විය.

රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළ

2020 වසර පුරාම රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් ඵලද අනුපාතිකයන්හි පහත වැටීමක් පොදුවේ නිරීක්ෂණය විය. අපේක්ෂිත උපායමාර්ගික නිකුත් කිරීමේ විධිවිධානයන්ට අනුකූලව ප්‍රකාශයට පත්කළ නිකුත් කිරීමේ දින දර්ශනය, අරමුදල් ලබාගැනීමේ හැකියාව සහ ඉහළ ගිය කෙටි කාලීන මුදල් වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාව හේතුවෙන් 2020 වසරේ පළමු භාගය තුළදී කෙටිකාලීන රජයේ සුරැකුම්පත් ඵලද අනුපාතික පහත වැටුණි. මේ අතර, කොවිඩ්-19 වසංගතයේ අහිතකර ආර්ථික බලපෑම්වලට එරෙහිව ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග සැලකිල්ලට ගනිමින්, විශේෂයෙන් ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යෑම, වෙළඳපොළේ ණය සේවාකරණයට අනුකූලව සිදුකළ නිකුත් සහ ප්‍රාථමික වෙන්දේසි වලදී භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සහ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම් පිළිගැනීම සඳහා උපරිම ඵලද අනුපාතික ප්‍රකාශයට පත්කිරීම යනාදිය හේතුවෙන් 2020 වසරේ දෙවන හා තෙවන කාර්තූ වලදී ප්‍රාථමික වෙළඳපොළ ඵලද අනුපාතික අඛණ්ඩව පහත වැටුණි. එසේ වුව ද, කොවිඩ්-19 දෙවන අදියර ව්‍යාප්තිය හා 2020 වසරේ අවසාන භාගයේදී ඇති වූ සාමාන්‍යමක ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් 2020 වසරේ හතරවන කාර්තුවේදී රජයේ සුරැකුම්පත්වල ප්‍රාථමික

8.16 සංඛ්‍යා සටහන
රජයේ සුරැකුම්පත්වල ඵලද අනුපාතික

අයිතමය	වාර්ෂික ප්‍රතිශතය			
	ප්‍රාථමික වෙළඳපොළ		ද්විතියික වෙළඳපොළ	
	2019	2020	2019	2020
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්				
දින 91	7.45 - 9.55	4.51 - 7.55	7.40 - 9.79	4.50 - 7.54
දින 182	7.58 - 9.95	3.87 - 8.15	7.55 - 9.96	4.61 - 8.12
දින 364	8.11 - 10.99	4.13 - 8.61	8.04 - 10.91	4.80 - 8.57
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර				
වසර 2	9.79 - 10.85	5.47 - 5.86	8.46 - 11.16	5.16 - 8.94
වසර 3	9.65 - 10.72	5.72 - 9.33	8.86 - 11.42	5.59 - 9.38
වසර 4	-	6.32 - 9.39	9.37 - 11.53	6.02 - 9.59
වසර 5	9.83 - 11.58	6.50 - 9.81	9.56 - 11.58	6.30 - 9.81
වසර 6	-	6.57 - 8.59	9.79 - 11.64	6.37 - 9.89
වසර 8	10.24 - 11.30	7.07 - 9.99	9.85 - 11.69	6.63 - 9.99
වසර 10	10.23 - 11.73	9.99	9.94 - 11.87	6.84 - 10.05
වසර 15	10.59	7.84	10.11 - 12.01	7.13 - 10.18
වසර 20	10.29 - 10.68	-	10.23 - 12.12	7.15 - 10.25
වසර 30	-	-	10.36 - 12.15	7.61 - 10.52

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

හා ද්විතියික වෙළඳපොළ තුළ ඵලද අනුපාතික පහත වැටීමේ ප්‍රවණතාවයේ ආපසු හැරීමක් නිරීක්ෂණය විය. ඒ අනුව දින 364ක භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ප්‍රාථමික වෙළඳපොළ බර තැබූ සාමාන්‍ය ඵලද අනුපාතිකය 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට වාර්තා වූ සියයට 8.45 සිට 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස වන විට සියයට 5.05ක් දක්වා අඩුවූ අතර මධ්‍ය හා දිගුකාලීන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ඇතුළු අනෙකුත් රාජ්‍ය ණය සුරැකුම්පත්හි ප්‍රාථමික වෙළඳපොළ ඵලද අනුපාතික 2020 වසර අවසානය වන විට සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවී ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර සඳහා වූ ඉහළ ද්විතියික වෙළඳපොළ ඵලද අනුපාතික ඇතුළු අහිතකර ජාත්‍යන්තර ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළ තත්ත්වයන්, ස්වෛරීත්ව ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග නිසා ඇති වූ අඛණ්ඩ පීඩන තත්ත්වයන් සහ ප්‍රත්‍යාන්ත සහ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ආර්ථිකයන් විසින් නිකුත් කරනු ලබන ආයෝජන උපකරණයන්හි ආයෝජනය සඳහා ආයෝජකයන් අවදනම් දරීමට මැලිවීම හේතුවෙන් 2020 වසරේ දී සාම්ප්‍රදායික ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළ වලින් නව අරමුදල් රැස්කිරීමේ හැකියාව සීමා විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2020 වසරේ ඔක්තෝබර් මාසයේදී පරිණත වූ ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරය, මූල්‍යකරණ මිශ්‍රණයක් මගින් බාහිර වගකීම අවම කිරීම සඳහා වූ උපායමාර්ගික සැලැස්මකින් යුතුව, විදේශ සංචිත රැස් කිරීම මගින් සහ විදේශ විනිමය ගලා යෑම් කළමනාකරණය කිරීම

මගින් නව නිකුතුවකට යොමු නොවී ප්‍රතිමූල්‍යකරණය කරන ලදී. දේශීය මූල්‍ය මගින් විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් රැස් කිරීමේ දී, ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර සඳහා ඇති ඉල්ලුම හා ද්‍රවශීලතාව සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වූ අතර 2020 වසරේ දී එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 952.8ක පරිණත මුදලට සාපේක්ෂව එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 507.0ක් පමණක් රැස් කර ගන්නා ලදී.

වසංගත තත්ත්වය හා ශ්‍රී ලංකාවේ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම් පහත හෙලීම හේතුවෙන් ප්‍රත්‍යන්ත හා සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ආර්ථිකයන්ගෙන් විදේශ ආයෝජන ඉවත්වීම පිළිබඳ කරමින්, 2020 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළේ විදේශ ආයෝජනවල ශුද්ධ පිටතට ගලායෑමක් නිරීක්ෂණය විය. වසර තුළ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර හා භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල විදේශ ආයෝජන, මුළු ශුද්ධ පිටතට ගලායෑම එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 552.7ක් විය. භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්හි විදේශීය ආයෝජන, සැලකිය යුතු අඩු වීමක් වාර්තා කරමින් 2019 වසර අවසානයේදී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 103.9ට සාපේක්ෂව 2020 වසර අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 6.7ක් දක්වා පහළ ගියේ ය.

රජයේ මැදි කාලීන ණය කළමනාකරණ උපායමාර්ගයෙහි ප්‍රධාන අවධානය යොමුවූ කරුණක් වන, විදේශ ණය ප්‍රමාණයෙන් කොටසක් දේශීය ණය බවට පරිවර්තනය කිරීම මගින්, සමස්ත ණය ප්‍රමාණය තුළ ඇති විදේශ ණය ප්‍රමාණය අඩු කිරීමේ අරමුණ 2020 වසරේ දී සාර්ථක විය. ඒ අනුව, විදේශ ණය ප්‍රමාණය, මුළු රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට පැවති සියයට 49.1 සිට 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට සියයට 42.8ක් දක්වා අඩු වූ අතර මධ්‍ය කාලීනව විදේශ ණය සමස්ත රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණයෙන් තුනෙන් දෙකක් දක්වා තවදුරටත්

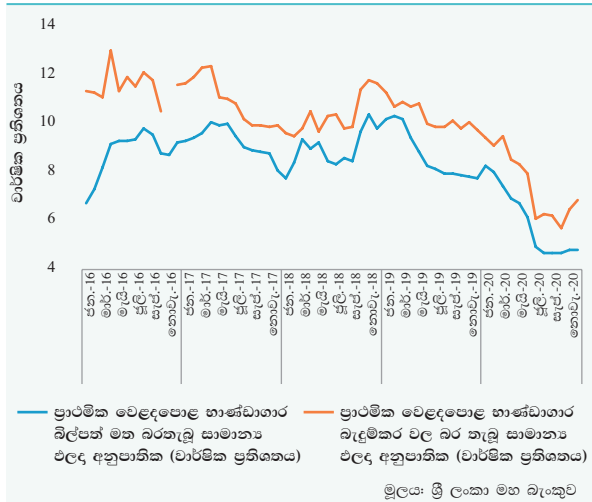
8.17 සංඛ්‍යා සටහන

භාණ්ඩාගාර බිල්පත්හි ප්‍රාථමික වෙළඳපොළ හරිත සාමාන්‍ය ඵලදා අනුපාතික

වසර	පරිණත කාලය			වාර්ෂික ප්‍රතිශතය සමස්ත සාමාන්‍යය
	දින 91	දින 182	දින 364	
2016	8.26	9.23	10.20	9.38
2017	9.01	9.80	10.07	9.77
2018	8.40	8.58	9.68	9.36
2019	8.15	8.44	9.40	9.06
2020	5.93	5.72	6.37	6.09

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

8.18 රූප සටහන
ප්‍රාථමික වෙළඳපොළ තුළ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මත බර තැබූ සාමාන්‍ය ඵලදා අනුපාතික (වාර්ෂික ප්‍රතිශතය)

අඩුකිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. කෙසේ වෙතත්, වසංගත කාලය තුළ රජයේ මුදල් ප්‍රවාහ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා නව භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සහ කෙටි කාලීන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම හේතුවෙන් දිගු කාලීන ණය ප්‍රමාණයට සාපේක්ෂව කෙටි කාලීන දේශීය ණය ප්‍රමාණය, තරමක් ඉහළ ගොස් තිබේ. ඒ අනුව, 2019 වසර අවසන් වන විට පැවති වසර 5.78ක් වූ මධ්‍යම රජයේ දේශීය මුදලින් නාමණය කරන ලද ණය ප්‍රමාණයෙහි සාමාන්‍ය පරිණත කාලය 2020 වසර අවසන් වන විට වසර 4.71ක් දක්වා අඩු විය.

ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය ද සමඟින්, උපරිම ඵලදා අනුපාතික වෙළෙඳපොළට නිවේදනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2020 වසර තුළ දේශීය මුදල් ණය ඉතිහාසයේ අඩුම ඵලදා අනුපාතිකයක් යටතේ ලබා ගැනීමට හැකි වූ අතර, එමගින් පසුගිය වසරවලට සාපේක්ෂව රජයට සැලකිය යුතු පිරිවැයක් ඉතිරිකර ගැනීමට හැකි විය. 2019 වසරට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී පාදකාංක 300 කින් පමණ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල බර තැබූ සාමාන්‍ය ඵලදා අනුපාතික අඩුවී ඇත. 2019 වසරේ දී සියයට 10.74ක් වූ බර තැබූ සාමාන්‍ය ඵලදා අනුපාතිකය යටතේ රුපියල් බිලියන 798.0ක් වූ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුතුවට සාපේක්ෂව, 2020 වසරේ දී සියයට 7.39ක් වූ බර තැබූ සාමාන්‍ය ඵලදා අනුපාතිකය යටතේ රුපියල් බිලියන 1,332.1ක් වූ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කරන ලදී. තවද, 2019 වසරේ දී සියයට 8.92ක් වූ සමස්ත බර තැබූ සාමාන්‍ය ඵලදා අනුපාතිකය යටතේ රුපියල් බිලියන 1,719.3ක් වූ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නිකුතුවට සාපේක්ෂව,

2020 වසරේ දී සියයට 5.82ක් වූ සමස්ත බර කැබු සාමාන්‍ය ඵලද අනුපාතිකය යටතේ රුපියල් බිලියන 2,590.5ක් වටිනා භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නිකුත් කරන ලදී.²

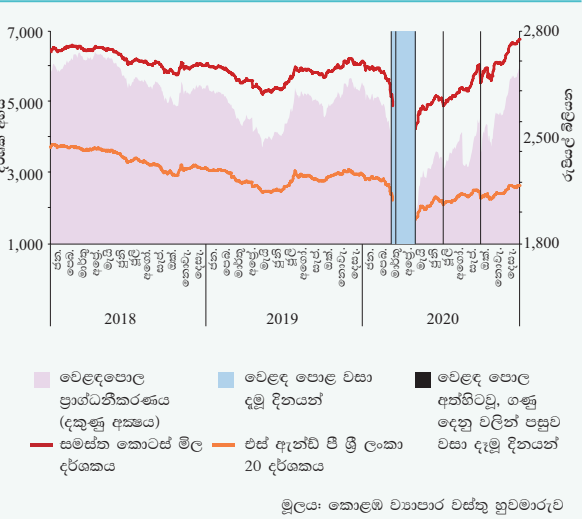
කොටස් වෙළඳපොළ

කොවිඩ්-19 වසංගතය විසින් ඇති කරන ලද පෙර නොවූ විරූ අභියෝග හේතුවෙන් කොළඹ ව්‍යාපාර වස්තු හුවමාරුවෙහි වසර පුරා කෙටිකාලීන උච්චාවචන දක්නට ලැබිණි. වෙළඳපොළේ ඇති අධික උච්චාවචන හේතුවෙන් දර්ශක පාදක පරිපථ කඩනයන් (Index-based circuit breakers) අවස්ථා කිහිපයකදී සක්‍රීය විය. 2020 වසරේ මැයි 12 වන දින සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය (ASPI) දශකයක් තුළ එහි අඩුම අගය වාර්තා කළ නමුත් 2020 වසර අවසන් වන විට සියයට 10.5ක වර්ධනයක් වාර්තා කරන ලදී. එය 2014 වසරෙන් පසු වාර්තා කළ ඉහළම වාර්ෂික වැඩිවීම විය. එස් ඇන්ඩ් පී ශ්‍රී ලංකා 20 දර්ශකය ඒ හා සමාන ප්‍රවණතාවක් පෙන්නුම් කරමින් මැයි මස මැද භාගයේ සිට යථා තත්ත්වයට පත් වුව ද, වසර තුළ දී සියයට 10.2ක අඩුවීමක් වාර්තා කළේය.

කොටස් වෙළඳපොළ දර්ශකයන්ගෙන් බහුතරයක් 2020 වසරේ මැයි මස මැද සිට වැඩිදියුණුවීමක් පෙන්නුම් කරන ලදී. වෙළඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය 2019 වසරට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී සියයට 3.8කින් ඉහළ ගිය අතර 2020 වසර අවසන් වන විට රුපියල් බිලියන 2,960.6ක පැවතිණි. කොළඹ ව්‍යාපාර වස්තු හුවමාරුව 2019 වසරේ දී වාර්තා කළ මිලියන 711.2 ක සාමාන්‍ය දෛනික පිරිවැටුමට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 3.2ක සුවිශේෂී සාමාන්‍ය දෛනික පිරිවැටුමක් වාර්තා කරන ලදී. 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ මෙම දෛනික සාමාන්‍ය පිරිවැටුම 2011 වසරේ සිට වසරක් සඳහා වාර්තා වූ ඉහළම අගය විය. පවත්නා අඩු පොලී අනුපාතය සහ ආකර්ශනීය වෙළඳපොළ තක්සේරු කිරීම් හේතුවෙන් දේශීය ආයෝජකයින් කොටස් ආයෝජන වෙත යොමු වීම මෙයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. ශ්‍රී ලංකාව කලාපීය රටවල් සමඟ සසඳන විට මිල ඉපැයුම් අනුපාතය සම්බන්ධයෙන් පහළම අගයක් වාර්තා කරයි. මිල ඉපැයුම් අනුපාතය සහ මිල පොත් අගය අනුපාතය 2020 වසර අවසානයට පිළිවෙලින් 11.3ක් සහ 1.1ක් විය.

² සමස්ත බර කැබු සාමාන්‍ය ඵලද අනුපාතිකයට, මුළු සාමාන්‍ය ණය ගැනීමේ පිරිවැය ඇතුළත් වන අතර එයට පරිපාලන උපදෙස් මත සිදු කරන ලද නිකුත් ද ඇතුළත් වේ.

8.19 රූප සටහන
කොළඹ කොටස් වෙළඳපොළ සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය, එස් ඇන්ඩ් පී ශ්‍රී ලංකා 20 දර්ශකය සහ වෙළඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය

මූලාශ්‍රය: කොළඹ ව්‍යාපාර වස්තු හුවමාරුව

කෙසේ වෙතත්, ශුද්ධ විදේශ පිටතට ගලායෑම කොළඹ කොටස් වෙළඳපොළ මුහුණදුන් ප්‍රධාන අභියෝගයක් විය. සමස්ත පිරිවැටුම සඳහා විදේශීය ආයෝජකයන්ගේ දයකත්වය පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව දුර්වල විය. පසුගිය වසරේ සමස්ත පිරිවැටුමෙන් සියයට 36.4ක් ලෙස වාර්තා වූ විදේශ මිලදී ගැනීම්වලට සාපේක්ෂව මෙම වසරේ උත්පාදනය වූයේ සියයට 19.8ක් පමණි. 2019 වසරේ දී කොළඹ ව්‍යාපාර වස්තු හුවමාරුවෙන් වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 11.7ක් වූ ද්විතීක වෙළඳපොළෙන් විදේශ ආයෝජන පිටත ගලායෑමට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 51.3 ක විදේශ ගලායෑම් වාර්තා කළේය.

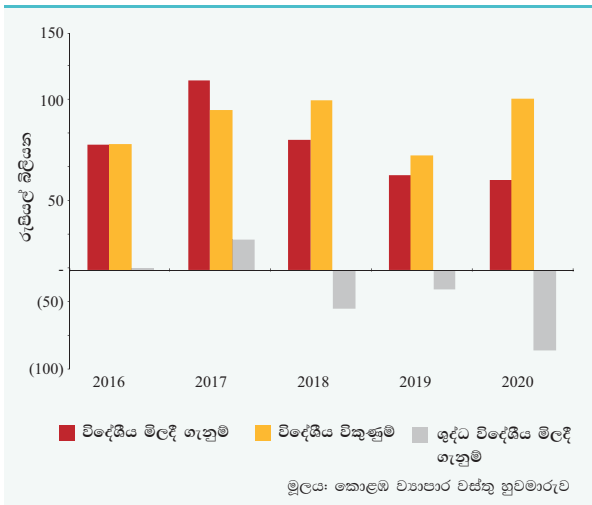
සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාව, කොළඹ ව්‍යාපාර වස්තු හුවමාරුව හා එක්ව වසර තුළදී ප්‍රගතිශීලී පියවර ගණනාවක් හඳුන්වා දීමට කටයුතු කළේය. ලැයිස්තුගත කිරීමේ නීතිරීති සංශෝධනය කිරීම, පෙල තුනේ පරිපථ කඩන ව්‍යුහයක් හඳුන්වා දීම, ඩිජිටල්කරණය සහ දේපල වෙළඳාම් ආයෝජන භාර (Real Estate Investment Trust) වැනි නව නිෂ්පාදන දියත් කිරීම, වෙළඳපොළේ සංවර්ධනය හා සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය සහතික කිරීම සඳහා ක්‍රියාත්මක කළ නව ක්‍රියාමාර්ග වේ.

සාංගමික ණය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළ

වාණිජ පත්‍ර වෙළඳපොළ 2019 වසර හා සසඳන කල 2020 වසරේ දී සාපේක්ෂව වැඩි ක්‍රියාකාරී තත්ත්වයක් පෙන්වීය. 2020 වසරේ දී බලපත්‍රලාභී බැංකුවල සහාය

8.20 රූප සටහන
කොටස් වෙළඳපොළෙහි විදේශ සහභාගීත්වය

ඇතිව නිකුත් කරන ලද වාණිජ පත්‍ර වල වටිනාකම රුපියල් බිලියන 4.5ක් වූ අතර 2019 වසරේ දී එම අගය රුපියල් බිලියන 4.2ක් විය. පසුගිය වසරේ වාර්තා වූ සියයට 13.00 සිට 16.25ක් දක්වා පරාසයට සාපේක්ෂව වාණිජ පත්‍රවල පොලී අනුපාත මෙම වසර තුළ සියයට 6.50 සිට 15.50ක් දක්වා පරාසයක විචලනය විය.

කොවිඩ්-19 වසංගත තත්වය සහ කොළඹ ව්‍යාපාර වස්තු හුවමාරුව සහිත හතක කාලයක් තාවකාලිකව වසා තැබීම, සාංගමික බැඳුම්කර වෙළඳපොළෙහි ක්‍රියාකාරීත්වයට බලපාන ලදී. 2020 වසරේ දී කොළඹ ව්‍යාපාර වස්තු හුවමාරුවේ සමාගම් 8ක් විසින් නිකුත් කරන ලද ආයතනික ණයකරවල මූලික නිකුතු 16ත් රුපියල් බිලියන 21.9ක් රැස් කරන ලදී. 2019 වසරේ දී එම අගය රුපියල් බිලියන 57.9ක් විය. ස්ථාවර පොලී අනුපාත සහිත ණයකර පසුගිය වසරේ පැවති පොලී අනුපාතය වූ 12.30 සිට 15.50ක් දක්වා පරාසයට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී සියයට 9.00 සිට 13.25ක් දක්වා පරාසයක පැවතුණි.

8.5 සංවර්ධන මූල්‍ය සහ මූල්‍ය ප්‍රවේශය

මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන විවිධ වූ ප්‍රතිමූල්‍යකරණ පොලී සහනාධාර සහ ණය ඇපකර යෝජනා ක්‍රමවලට අමතරව 2020 වසරේ දී කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් බලපෑමට ලක් වූ ක්ෂුද්‍ර, කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන් යළි නගාසිටුවීම අරමුණු කර ගනිමින් කාරක ප්‍රාග්ධන ණය යෝජනා ක්‍රම කිහිපයක් ශ්‍රී ලංකා රජයේ උපදෙස් ඇතිව මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.

කොවිඩ්-19 වසංගතයට මුහුණ දීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් ගනු ලැබූ සුවිශේෂ පියවර: ස්වයං රැකියාලාභීන් ඇතුළුව කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් බලපෑමට ලක් වූ ක්ෂුද්‍ර, කුඩා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන්ට සහාය දැක්වීම සඳහා වාර්ෂිකව සියයට 4.00ක පොලී අනුපාතයක් යටතේ මාස 6ක සහන කාලයක් ද ඇතුළුව මාස 24ක ණය ආපසු ගෙවීමේ කාල සීමාවක් සහිතව කාරක ප්‍රාග්ධන ණය සැපයීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් සෞභාග්‍යා කොවිඩ්-19 පුනරුද සහන ණය පහසුකම අදියර තුනකින් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.

ණය යෝජනා ක්‍රමයේ අදියර 1 යටතේ, මුදල් නීති පනතේ 88 වන වගන්තිය ප්‍රකාරව සහභාගීත්ව මූල්‍ය ආයතන සඳහා ප්‍රතිමූල්‍ය පහසුකම් මහ බැංකුව විසින් සපයනු ලැබූ අතර, අදියර 11 යටතේ මුදල් නීති පනතේ 83 වන වගන්තිය ප්‍රකාරව මුදල් මණ්ඩලය විසින් අනුමත කරන ලද ඇපකරයක් මත මහ බැංකුව විසින් සහභාගීත්ව මූල්‍ය ආයතන වෙත ණය ලබා දී ඇත. අදියර 111 යටතේ මුදල් නීති පනතේ 108 වගන්තිය ප්‍රකාරව සියයට 4.00ක වාර්ෂික පොලී අනුපාතයක් යටතේ, ව්‍යාපාර සහ තනි පුද්ගලයන්ට සහන ලබාදීම සඳහා සහභාගීත්ව මූල්‍ය ආයතන වල අරමුදල් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කරන අතර ලබාදෙන ලද ණය සඳහා මහ බැංකුව විසින් සියයට 50 සිට සියයට 80ක් දක්වා ණය ඇප ආවරණයක් සහ ණය අවදනම සහ අරමුදල් පිරිවැය ආවරණය කිරීම සඳහා සියයට 5ක පොලී සහනාධාරයක් සහභාගීත්ව මූල්‍ය ආයතනවලට ලබාදෙන ලදී.

2020 වසර අවසානයේදී සෞභාග්‍යා කොවිඩ්-19 පුනරුද සහන ණය පහසුකම යටතේ මහ බැංකුව විසින් අනුමත කරන ලද කාරක ප්‍රාග්ධන ණය වල මුළු වටිනාකම රුපියල් බිලියන 179.3ක් වූ අතර එය ප්‍රතිලාභීන් 62,573ක් අතරේ මුද්‍රණය ලදී. මහ බැංකුව විසින් අනුමත කරන ලද මුළු කාරක ප්‍රාග්ධන ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 52ක් සේවා අංශයේ කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන්ට සහ තනි පුද්ගලයන්ට ලබා දී ඇති අතර කර්මාන්ත අංශයේ සහ කෘෂිකාර්මික අංශයේ කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන්ට සහ තනි පුද්ගලයන්ට පිළිවෙලින් සියයට 33ක් සහ සියයට 15ක් පමණ ලබා දී ඇත.

ක්ෂුද්‍ර, කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන්ට සහාය වීමට ගෙන ඇති අනෙකුත් පියවර: වැවිලි කර්මාන්ත අමාත්‍යාංශයේ සහ තේ මණ්ඩලයේ සහාය

ඇතිව තේ කර්මාන්ත අංශය සඳහා කාරක ප්‍රාග්ධන ණය යෝජනා ක්‍රමයක් වන සැපයුම් දම පුනර්ජනනීය ණය යෝජනා ක්‍රමය මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. තවද, මුදල් අමාත්‍යාංශයේ සහයෝගය ඇතිව පාස්කු ඉරිදි ප්‍රහාරයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ක්ෂුද්‍ර, කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින් සඳහා කාරක ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සඳහා ණය පහසුකම් සැපයීමේ අරමුණින් ණය ඇපකර යෝජනා ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.

නව සපිරි ග්‍රාමීය ණය ඇපකර යෝජනා ක්‍රමය සහ සෞභාග්‍යා ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ ලබා දෙනු ලබන ණය සඳහා අය කරනු ලබන වාර්ෂික පොලී අනුපාතය සියයට 4.00ක් දක්වා පහත දමන ලදී. ස්වයං රැකියා ප්‍රවර්ධන මූලාරම්භක ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ සහ ස්වශක්ති ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ එක් ණය ගැනුම්කරුවෙකු සඳහා ලබා ගත හැකි උපරිම ණය මුදල් ප්‍රමාණය ඉහළ නංවන ලදී.

මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය: ලෝක බැංකු සමූහයේ සාමාජිකයෙකු වන ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සහයෝගීතාවයේ සහාය ඇතිව මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය පිළිබඳ ජාතික උපාය මාර්ගය සකස් කළේය. 2021 වසරේ මාර්තු මස 04 වන දිනයේ දී එය නිල වශයෙන් දියත් කරන ලද අතර, රටේ මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය ඇති කිරීමෙහිලා වූ උත්සාහයන් සම්බන්ධීකරණය කිරීමේ අරමුණින් මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය පිළිබඳ ජාතික උපාය මාර්ග යෙහි ලේකම් කාර්යාලය ස්ථාපිත කරන ලදී. මේ අතර, මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය පිළිබඳ මහ බැංකුවේ අරමුණු හා සමගාමීව ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවල ක්‍රියාකාරකම් තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීමේ අරමුණින් මහ බැංකුවේ ප්‍රාදේශීය කාර්යාල හය, 2020 වසරේ ජූලි මාසයේ දී ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව හා ඒකාබද්ධ කරන ලදී.

මූල්‍ය සාක්ෂරතාවය: විධිමත් මූල්‍ය අංශයෙන් බැහැරව සිටින පුද්ගලයින් ඉලක්ක කරගනිමින් මූල්‍ය සාක්ෂරතාවය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා මහ බැංකුව අඛණ්ඩව වැඩසටහන් පවත්වන ලදී. 2020 වසර තුළදී මූල්‍ය සාක්ෂරතාවය, ව්‍යවසායකත්ව සංවර්ධන හා නිපුණතා සංවර්ධන සහ ක්ෂුද්‍ර, කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායී ගැටලු පිළිබඳ වැඩසටහන් 183ක් පවත්වන ලදී. පුහුණුකරන්නන් පුහුණුකරවීමේ වැඩසටහන් 3ක් ද ඇතුළුව ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව වැඩසටහන් 26ක් පවත්වා ඇති අතර ප්‍රාදේශීය කාර්යාල මගින් වැඩසටහන් 157ක් පවත්වන ලදී.

8.6 මූල්‍ය යටිතල පහසුකම්

ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති

පුද්ගලයන්ගේ සහ ආයතනවල ගෙවීම් අවශ්‍යතා සපුරාලීම සහ රටේ ආර්ථික කටයුතුවලට සාර්ථකව පහසුකම් සැලසීම සඳහා රට තුළ හොඳින් ක්‍රියාත්මක වන ජාතික ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතියක් සහතික කිරීම උදෙසා මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව කටයුතු කරන ලදී. කොවිඩ්-19 වසංගතය මධ්‍යයේ වුව ද, මහ බැංකුව විසින් ජාතික ගෙවීම් පද්ධතියට ඇති අවදානම් එලඳවීම ලෙස අවම කිරීම මගින් මූල්‍ය පද්ධතියේ සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය සහතික කරන ලදී.

සලකා බලනු ලබන වසර තුළදී, රට තුළ ක්‍රියාත්මක වන විශාල වටිනාකම් සහිත ගෙවීම් සඳහා වන එකම විද්‍යුත් ගෙවීම් පද්ධතිය වන තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය (RTGS) සහ ලංකාසෙක්‍යුර් (Lanka Secure) පද්ධතියෙන් සමන්විත ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය (Lanka Settle System), එලදයි හා කාර්යක්ෂමව ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. ඒ අනුව තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධති ගනුදෙනු වල වටිනාකම පෙර වසර හා සසඳන විට සියයට 28.1ක වැඩිවීමක් වාර්තා කරන ලදී. වටිනාකම අනුව බලන විට, 2020 වසර තුළදී තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය හරහා සිදු කළ ගනුදෙනු වල මුළු වටිනාකම මුදල් භාවිතයෙන් තොරව සිදු කළ මුළු ගනුදෙනු වල වටිනාකමින් සියයට 90.9ක් විය. තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතියෙහි ද්‍රවශීලතා අවදානම අවම කර ගැනීම සඳහා රජයේ සුරැකුම්පත් ඇපයට තබාගෙන පද්ධතියේ ද්‍රවශීලතා අවම සහභාගීත්ව ආයතන වෙත පොලී රහිත එක්දින ද්‍රවශීලතා පහසුකම සැපයීම, මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. සලකා බලන කාලය තුළ දී, තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතියෙහි සහභාගීත්ව ආයතන විසින් භාවිතා කළ එක්දින ද්‍රවශීලතා පහසුකමෙහි සාමාන්‍ය වටිනාකම ව්‍යාපාරික දිනයකට රුපියල් බිලියන 66ක් විය. සලකා බලන වසර තුළ දී, තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය හරහා සිදු කරන අරමුදල් පැවරීම්වල දී අය කරනු ලබන ගාස්තුව එක් ගනුදෙනුවක් සඳහා රුපියල් 1,000 සිට රුපියල් 400ක් දක්වා අඩු කරන ලදී. ඒ සමඟම, තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතියෙහි මෙහෙයුම්කරු ලෙස මහ බැංකුව විසින් අය කරනු ලබන මෙහෙයුම් ගාස්තුව එක් ගනුදෙනුවක් සඳහා රුපියල් 450 සිට රුපියල් 200ක් දක්වා අඩු කරන ලදී.

2020 වසර අවසානයේදී, ලංකාසෙක්‍යුර් (Lanka Secure) සතු මුළු නිර්ලේඛිත සුරැකුම්පත් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන (මුහුණත අගය) 7,340.9ක් විය. එය

8.18 සංඛ්‍යා සටහන
ගෙවීම් පද්ධති මගින් සිදුවූ ගනුදෙනු

ගෙවීම් පද්ධති	2019 (අ)		2020 (ආ)	
	ප්‍රමාණය ('000)	වටිනාකම (රු. බිලියන)	ප්‍රමාණය ('000)	වටිනාකම (රු. බිලියන)
විශාල පරිමාණයේ ගෙවීම් පද්ධති				
තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය	428	117,151	397	150,051
සුළු පරිමාණයේ ගෙවීම් පද්ධති				
ප්‍රධාන වෙක්පත් නිෂ්කාගන පද්ධතිය	46,802	9,863	33,631	7,491
ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය (SLIPS)	36,612	2,104	36,830	2,257
ණය කාඩ්පත්	50,969	277	44,692	222
හර කාඩ්පත්	71,096	195	75,094	210
අන්තර්ජාල බැංකු කටයුතු	36,483	3,875	57,215	4,436
දුරකථන බැංකු කටයුතු	17,630	339	27,350	491
තැපැල් උපකරණ	906	6	646	5
එකතුව	260,926	133,810	275,855	165,162
එක්සත් ජනපද ඩොලර් වෙක්පත් නිෂ්කාගන පද්ධතිය	50	49	32	48

(අ) සංශෝධිත
(ආ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

භාණ්ඩාගාර බිල්පත් රුපියල් බිලියන 1,621.4ක් හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර රුපියල් බිලියන 5,719.5කින් සමන්විත විය.

ලංකාකර්ලියර් (පුද්ගලික) සමාගම විසින් රට තුළ මෙහෙයවනු ලබන වෙක්පත් නිෂ්කාගන පද්ධතිය, 2020 වසර තුළදී සුමට ලෙස ක්‍රියාත්මක විය. 2019 වසර සමඟ සැසඳීමේදී, 2020 වසර තුළදී වෙක්පත් නිෂ්කාගන පද්ධතිය හරහා නිෂ්කාගනය කළ මුළු වෙක්පත් ප්‍රමාණය සියයට 28.1ක පහත වැටීමක් වාර්තා කළ අතර නිෂ්කාගනය කරන ලද වෙක්පත් වල මුළු වටිනාකම සියයට 24.0කින් පහත වැටිණි.

සලකා බලනු ලබන වසර තුළ දී, සුළු පරිමාණ සමූහ ගෙවීම් සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් පහසුකම් සලසන ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතියේ (Sri Lanka Interbank Payment System - SLIPS) ගනුදෙනු ප්‍රමාණය සහ වටිනාකම පිළිවෙලින් සියයට 0.6කින් සහ සියයට 7.2කින් වර්ධනය විය.

ගෙවීම් කාඩ්පත් සහ අනෙකුත් ගෙවීම් සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණයෙහි (Common Card and Payment Switch-CCAPS) පළමු අදියර වන ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර ආශ්‍රිත සේවා සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය (Common ATM Switch-CAS) මගින්, එම යාන්ත්‍රණයට සම්බන්ධ ඕනෑම ටෙලර් යන්ත්‍රයකින් සාමාජික මූල්‍ය ආයතනවල ගනුදෙනුකරුවන් හට මුදල් ආපසු ගැනීමේ සහ ශේෂය පරීක්ෂා කිරීමේ හැකියාව ලබාදේ. 2020 වසර තුළ දී, ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර ආශ්‍රිත සේවා සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය හරහා සිදු කළ ගනුදෙනු ප්‍රමාණය සහ වටිනාකම පිළිවෙලින් මිලියන 48.9ක්

දක්වා සියයට 3.2කින් ද, රුපියල් බිලියන 506.9ක් දක්වා සියයට 19.2කින් ද වර්ධනය විය. 2020 වසර අවසානය වන විට ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර ආශ්‍රිත සේවා සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය හා සම්බන්ධ වී තිබුණු මූල්‍ය ආයතන සංඛ්‍යාව 30ක් විය. 2015 වසර තුළදී තමන්ටම අයත් ස්වයංක්‍රීය ගෙවීම් කාඩ්පත් කළමනාකරණ පද්ධති මෙහෙයවීම් හැකියාවක් නොමැති මූල්‍ය ආයතනවලට සේවා සැපයීම සඳහා හඳුන්වා දුන් ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර සඳහා වූ හවුල් යාන්ත්‍රණයේ (Shared ATM Switch-SAS), සාමාජිකයින් දෙදෙනෙකු සිටි අතර, සලකා බලනු ලබන කාලසීමාව තුළ එහි මෙහෙයුම් කටයුතු සුමටව සිදු කරගෙන ගියේය.

ගෙවීම් කාඩ්පත් සහ අනෙකුත් ගෙවීම් සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණයෙහි තවත් අදියරක් වන විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය (Common Electronic Fund Transfer Switch-CEFTS), සාමාජික ආයතන අතර සුළු පරිමාණ අරමුදල් තත්කාලීනව හුවමාරු කිරීමේ පහසුකම ලබා දීම සඳහා 2015 දී දියත් කළේය. 2020 වසර තුළ දී විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය මගින් සිදු කළ ගනුදෙනු ප්‍රමාණය මිලියන 27.6ක් දක්වා සියයට 86.8කින් ඉහළ ගිය අතර එම ගනුදෙනුවල මුළු වටිනාකම රුපියල් බිලියන 2,415.3ක් දක්වා සියයට 74.7කින් වර්ධනය විය. මහ බැංකුව විසින් විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණයේ ගනුදෙනු සිදු කිරීමේදී, ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් අය කළ හැකි ගාස්තු, එක් ගනුදෙනුවක් සඳහා රුපියල් 50.00 සිට රුපියල් 30.00ක් දක්වා අඩු කරන ලද අතර විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණයේ වගකීම් කළමනාකරණ අවම සීමාවන් (Minimum Liability

Manager Limits) සංශෝධනය කර විද්‍යුත් ගෙවීම් පද්ධතිවල අතිරික්ත ධාරිතාව භාවිතය වැඩි කිරීම සඳහා කටයුතු කළේය.

රජයේ ආයතන සඳහා මංගත ගෙවීම් (Online Payments) පහසුකම් සැලසීමට ලංකාපේ මංගත ගෙවීම් වේදිකාව (LankaPay Online Payment Platform-LPOPP) 2017 වසරේ දී දියත් කරන ලදී. ලංකාපේ මංගත ගෙවීම් වේදිකාව, දැනට රාජ්‍ය ආයතන තුනකට මංගත තත්කාලීන ගෙවීම් පහසුකම් සලසනු ලබන අතර සලකා බලනු ලබන වසර තුළදී, මුළු වටිනාකම රුපියල් බිලියන 66.9ක් වන ගනුදෙනු 85,010ක් ලංකාපේ මංගත ගෙවීම් වේදිකාව හරහා සිදුකර ඇත.

මහ බැංකුව විසින් 2018 දී LANKAQR යන වෙළඳ නාමය යටතේ දේශීය මුදල් ගෙවීම් සඳහා ජාතික ක්ෂණික ප්‍රතිචාර (QR) කේත ප්‍රමිතිය ආරම්භ කරන ලදී. සලකා බලනු ලබන වසර තුළදී LANKAQR ගනුදෙනු වල මුළු ප්‍රමාණය සහ වටිනාකම පිළිවෙලින් 159,218 සහ රුපියල් මිලියන 539.2ක් විය. 2020 වසර අවසානයේ දී, ලියාපදිංචි LANKAQR වෙළෙඳුන් ප්‍රමාණය 169,214ක් විය. සලකා බලනු ලබන වසර තුළ දී, මහ බැංකුව "LANKAQR" ගෙවීම් යෙදුම් භාවිතා කරන මූල්‍ය ආයතන සමඟ එක්ව "රට පුරාම LANKAQR" නමින් මහජනතාව දැනුවත් කිරීමේ දීපව්‍යාප්ත වැඩසටහන දියත් කළේය.

2013 අංක 1 දරන ගෙවීම් කාඩ්පත් සහ ජංගම දුරකථන ආශ්‍රිත ගෙවීම් පද්ධති සඳහා වන නියෝගයෙහි විධිවිධාන යටතේ ගෙවීම් කාඩ්පත් සහ ජංගම දුරකථන ආශ්‍රිත ගෙවීම් පද්ධතිවල කටයුතු නියාමනය හා අධීක්ෂණය, මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. ඒ අනුව, 2020 වසර තුළදී ජාතික ගෙවීම් කාඩ්පත් යෝජනා ක්‍රමය යටතේ මූල්‍ය ආයතන 2ක් සඳහා අනුමැතිය ලබා දුන් අතර තවත් මූල්‍ය ආයතනයක් සඳහා ගෙවීම් කාඩ්පත් පිළිබඳ මූල්‍ය අත්පත්කරුවෙකු ලෙස කටයුතු කිරීමට බලපත්‍ර ලබා දුන්නේ ය. තවද, ජංගම ගෙවීම් පද්ධතිවල සේවා සපයන්නන් වෙත පනවා ඇති රෙගුලාසිවලට අනුකූල වීම අධීක්ෂණය කිරීමෙන් ජංගම දුරකථන පදනම් කරගත් විද්‍යුත් මුදල් පද්ධතිවල සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය සහතික කිරීම සඳහා එතැන් පරීක්ෂණ සහ දුරස්ථ ආවේක්ෂණ කටයුතු සිදු කරන ලදී.

රටතුළ කොවිඩ්-19 පැතිරී යෑම හේතුවෙන් මහ බැංකුව විසින් සාමාන්‍ය ජනතාවගේ ගෙවීම් අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා පියවර කිහිපයක්ම ගන්නා ලදී. එම

පියවරවල් අතර, අන්තර්ජාලය හරහා ලියාපදිංචි වීමේ පහසුකම් සක්‍රීය කිරීම සහ ගනුදෙනුකරුවන් හඳුනා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවයන් (Know-Your-Customer-KYC) ඩිජිටල් ක්‍රමයට ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සියළුම බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම්වලට අනුමැතිය ලබාදීම සහ වැඩිවන තත්කාලීන ගනුදෙනු සපුරාලීම සඳහා ගෙවීම් විසඳුම් කිහිපයක් සඳහා පනවා ඇති සීමාවන් තාවකාලිකව වැඩි කිරීම දක්නට ලැබුණි.

මහ බැංකුව, 2020 වසර "ඩිජිටල් ගනුදෙනු වසර" ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කළ අතර වසර තුළදී ඩිජිටල් ගෙවීම් යාන්ත්‍රණයන් පිළිබඳ පාරිභෝගික දැනුවත්භාවය වැඩි කිරීම සඳහා වැඩසටහන් ගණනාවක් ක්‍රියාත්මක කළේ ය.

මහ බැංකුව විසින් නවෝත්පාදකයින්ට නියාමන අවශ්‍යතා උල්ලංඝනය නොකර ඔවුන්ගේ නිෂ්පාදන හා සේවාවන් පරීක්ෂා කිරීමට ආරක්ෂිත ඉඩකඩ ලබාදීම සඳහා 2020 වසරේ දී ස්ථාපිත කරනු ලැබූ මූල්‍ය තාක්ෂණ නියාමන පරීක්ෂණ අවකාශය (FinTech Regulatory Sandbox) සඳහා අයදුම්පත් කිහිපයක් ලැබුණි. බ්ලොක්චේන් තාක්ෂණය (Blockchain Technology) පදනම් කරගත් ගනුදෙනුකරුවන් හඳුනාගැනීමේ හවුල් යාන්ත්‍රණය (Shared KYC) සඳහා සංකල්ප සාධනය (Proof of Concept) යෙදවීම සහ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා මහ බැංකුව පියවර කිහිපයක් ගන්නා ලද අතර, වසර තුළදී ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධති පිළිබඳ උපදේශනාත්මක සහ අධීක්ෂණ කමිටුව වන ජාතික ගෙවීම් කවුන්සිලය (National Payments Council), විවෘත බැංකුකරණය (Open Banking) හා ඩිජිටල් ගෙවීම් වේදිකාව (Digital Payment Platform) අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා ක්‍රියාකාරී කමිටු දෙකක් පත් කරන ලදී. ජාතික ගෙවීම් කවුන්සිලය මගින් ගෙවීම් පද්ධති ඉදිරි දැක්ම අධීක්ෂණය සඳහා වූ ක්‍රියාකාරී කමිටු හරහා 2020-2022 වසර සඳහා වූ ගෙවීම් පද්ධති ඉදිරි දැක්ම තවදුරටත් අධීක්ෂණය කරන ලද අතර එමගින් නව ගෙවීම් නිෂ්පාදන හඳුන්වාදීම, මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීම සහ අවදානම් අඛණ්ඩව අධීක්ෂණය කිරීම මගින් ගෙවීම් සහ පියවීම් යටිතල පහසුකම් ශක්තිමත් කිරීම සහ ශ්‍රී ලංකාව තුළ මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය වැඩි දියුණු කිරීමට අපේක්ෂා කරයි.

මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීම සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීම

මෙරට මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීමේ කේන්ද්‍රස්ථානය වන මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය, 2020

විශේෂ සටහන 9

තාක්ෂණ ප්‍රතිඉහණය සහ සයිබර් ආරක්ෂාව කෙරෙහි කොවිඩ් -19 හි බලපෑම්

හැඳින්වීම

2020 වසර තුළ, කොවිඩ්19 වසංගතය ලොව පුරා ජනතාවගේ ජීවන රටාවේ පෙර නොවූ වෙනසක් ඇති කළේය. සාම්ප්‍රදායික භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ඇති ඉල්ලුම සැලකිය යුතු ලෙස වෙනස් වූ අතර තොරතුරු තාක්ෂණය හා සම්බන්ධ සේවාවන් සඳහා ඇති ඉල්ලුම ක්ෂණිකව වැඩි විය. මෙම නව ප්‍රවණතාවලට අනුගත වීම, ධනාත්මක හා සෘණාත්මක බලපෑම් ඇති කරන නව වෙළඳපොළ සහ අවස්ථාවන් නිර්මාණය කිරීමට හේතු විය. වර්තමාන තත්ත්වය තුළ ආයතන සහ පොදු ජනතාව අතර අවධානය දිනාගෙන ඇති එවැනි ප්‍රධාන මාතෘකා දෙකක් වන්නේ සයිබර් ආරක්ෂාව සහ සයිබර් අපරාධ ය.¹

තොරතුරු තාක්ෂණය පදනම් කරගත් නව ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්

වසංගතය හේතුවෙන් රටවල් විසින් අනුගමනය කරන ලද සංවරණ සීමා කිරීම් නිසා සාම්ප්‍රදායික ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් හි නව ප්‍රවණතා මතු විය. තොරතුරු තාක්ෂණය හා අදාළ සේවාවන් මත බොහෝදුරට රඳා පවතින එවැනි ප්‍රධාන ප්‍රවණතා කිහිපයක් පහත ඉදිරිපත් කර ඇත.

අ) නිවසේ සිට රාජකාරි කිරීම

වසංගතයේ පළමු රැල්ල අතරතුර, බොහෝ රටවලට සැලකිය යුතු පූර්ව අත්දැකීම් හෝ වසංගතයෙන් පැන නගින නව තත්ත්වයන්ට මුහුණ දීමට සූදානමක් නොතිබුණි. වෛරසය පැතිරීම මැඩපැවැත්වීම සඳහා රටවල් පුරා ක්ෂණික ප්‍රතිචාරය වූයේ විවිධාකාරයේ සංවරණ සීමා පැනවීමයි. මෙම හදිසි වෙනස හේතුවෙන් භෞතික සේවා ස්ථානවල සිට සේවය කල සේවකයින්ට නිවසේ සිට රාජකාරි කිරීමේ ක්‍රමය වෙත කඩිනමින් මාරු වීමට සිදු විය. ඒ සඳහා සුදුසු යටිතල පහසුකම් සේවකයින්ට හෝ ආයතනවලට ප්‍රමාණවත්ව නොතිබුණි. මෙම ගැටලුව ලැප්ටොප් වැනි උපකරණ සම්බන්ධයෙන් පමණක් නොව, ආයතනික පද්ධති සහ ජාල වෙත ආරක්ෂිතව ප්‍රවේශ වීම සම්බන්ධයෙන් ද නිරීක්ෂණය විය. ඊමේල් සහ අන්තර්ජාල භාවිතය වැඩි වීමට අමතරව, බොහෝ ආයතන මේ සඳහා අතරා පුද්ගලික ජාල (VPN) භාවිතා කළහ. තවද, මහා

1 සයිබර් ආරක්ෂාව යනු පරිගණක පද්ධති, ජාල, වැඩසටහන්, උපාංග සහ දත්ත, සයිබර් ප්‍රහාර, හානි හෝ අනවසර ප්‍රවේශයන්ගෙන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා තාක්ෂණයන්, ක්‍රියාවලි සහ පාලනයන් යෙදීමයි. සයිබර් අපරාධ යනු පරිගණකයක්, ජාලගත උපාංගයක් හෝ ජාලයක් සම්බන්ධ ඕනෑම සාපරාධී ක්‍රියාවකි. බොහෝ සයිබර් අපරාධ සිදු කරනු ලබන්නේ සයිබර් අපරාධකරුවන්ට ලාභ උපයා ගැනීම සඳහා වන අතර, සමහර සයිබර් අපරාධ පරිගණක හෝ උපාංගවලට සෘජුවම හානි කිරීමට හෝ අක්‍රීය කිරීමට සිදු කරනු ලබන අතර අනිෂ්ට මෘදුකාංග, නීති විරෝධී තොරතුරු, රූප හෝ වෙනත් ද්‍රව්‍ය ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා පරිගණක හෝ ජාල භාවිතා කරයි.

පරිමාණයෙන් රාජකාරි කටයුතු කිරීම සඳහා පුද්ගලික උපාංග භාවිතා කිරීම, ඉතා කෙටි කාලයක් තුළ ආරම්භ විය. පිළිගත් ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව මෙම පුද්ගලික උපාංග බොහොමයක් ප්‍රමාණවත් ලෙස සුරක්ෂිත කර නොතිබුණි.

ආ) මංගත ඉගෙනීම

අධ්‍යාපන ආයතන වරින් වර වසා දැමීමට සිදු වූ නිසා සියලුම අධ්‍යාපන කටයුතු සුම් (Zoom) සහ මයික්‍රොසොෆ්ට් ටීම්ස් (Microsoft Teams) වැනි අන්තර්ජාල ඉගෙනුම් මාධ්‍ය ඔස්සේ සිදු කිරීමට ගුරුවරු සහ කටිකාචාර්යවරු ඇතුළු ඉගැන්වීමේ කාර්ය මණ්ඩල යොමු වූහ. මෙහිදී සිසුන්ට සහභාගී වීමේ හැකියාව වර්ධනය කිරීම සඳහා අන්තර්ජාල ඉගෙනුම් මාධ්‍ය හෝ ඒ හා සමාන වටිස්ඇප් (WhatsApp) වැනි වෙනත් මාධ්‍ය භාවිතා කරමින් පාඩම් සහ පැවරුම් බෙදා දෙන ලදී. පෙර පාසල් සිසුන් පවා අන්තර්ජාලය හරහා ගුරුවරුන් සමඟ විනාඩි 30 සිට පැය 1 දක්වා ඉගෙනුම් සැසි ආරම්භ කළහ. දෙමව්පියන්ගේ වැඩි පාලනයක් හෝ අවධානයක් නොමැතිව පෙරට වඩා දිගු කාලයක් අන්තර්ජාල පහසුකම් සහිත ජංගම උපාංග භාවිතා කිරීමට මෙහිදී සිසුන්ට අවස්ථාව හිමි විය.

ඇ) ඊ-වාණිජ්‍යය (E-commerce)

සාම්ප්‍රදායික ලෙස වෙළඳ සැල් හරහා භාණ්ඩ අලෙවි කිරීමේ යෙදුණු බොහෝ වෙළෙන්දෝ වේගයෙන් මංගත විකුණුම් ක්‍රම වෙත යොමු වූහ. ඒ අතරම, කොවිඩ්19 වේගයෙන් පැතිරීම වැළැක්වීම සඳහා පැන වූ සමාජ ආර්ථික කටයුතු සීමා කිරීම සහ සංවරණ සීමාවන් හේතුවෙන් ගනුදෙනුකරුවෝ ද වේගයෙන් අන්තර්ජාල මිලදී ගැනීම් වෙත යොමු වූහ. විකුණුම්කරුවන් සහ ගනුදෙනුකරුවන් ඉතා කෙටි කාලයක් තුළ මහා පරිමාණ වශයෙන් මංගත වේදිකාවලට යොමු වුවද, අදාළ පද්ධති ඊට සරිලන පරිදි සකස් වී නොතිබීමෙන් ඒවා බිඳවැටීම්වලට ලක්විය. වසංගතය සැලකිල්ලට ගනිමින් භෞතික මුදල් භාවිතය අඩු වීමක් සිදු වූ අතර මේ නිසා ද මංගත ගනුදෙනු ඉහළ යෑම සිදු විය.

ඈ) මංගත මූල්‍ය සේවා

බොහෝ බැංකු සහ මූල්‍ය ආයතන, තම ගනුදෙනුකරුවන්ට බැංකු ශාඛා වෙත යෑම අවම කිරීම සඳහා මංගත මූල්‍ය සේවා භාවිතා කිරීමට උනන්දු කළේය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අන්තර්ජාල බැංකු වෙබ් අඩවි සහ ජංගම යෙදුම් භාවිතය වැඩි විය. තොරතුරු සාක්ෂරතා මට්ටම අඩු පුද්ගලයින්ට දෛනික අවශ්‍යතා සඳහා මෙම මංගත මූල්‍ය සේවා භාවිතා කිරීමට සිදු වූ අතර මූල්‍ය සේවාවන්හි ප්‍රවේශය පුළුල් කිරීම සඳහා නොයෙකුත් සීමාවන් ලිහිල් කිරීමට ද සිදු විය.

ඉ) සංවරණ සීමා හේතුවෙන් මංගත රැස්වීම් සහ සම්මන්ත්‍රණ (virtual meetings and conferences) පැවැත්වීම

වසංගතය හේතුවෙන් පැනවුණු සංවරණ සීමා සහ සමාජ දුරස්ථ නිර්දේශයන් සමඟ පුද්ගල රැස්වීම් සහ සම්මන්ත්‍රණ, මංගත ක්‍රමවේද ඔස්සේ පැවැත්වීමට ආයතනවලට සිදු විය. මංගත රැස්වීම් මුළුමනින්ම නව සංකල්පයක් නොවූන ද, එය සැලකිය යුතු සේවක පිරිසකට, සාපේක්ෂව නව අත්දැකීමක් විය. විවිධ ආයතන මේ සඳහා විවිධ මෙවලම් භාවිතා කළ බැවින් එය දත්ත සුරක්ෂිතතාවයට අභියෝග කිහිපයක් එල්ල කළේය. බුද්ධිමය දේපළ සහ වෙළඳ රහස් ඇතුළු පුළුල් පරාසයක රහස්‍ය තොරතුරු අන්තර්ජාලය හරහා බෙදාගත යුතු වූ අතර රැස්වීම් කටයුතුවල රහස්‍යභාවය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය ආරක්ෂක පියවරයන් පිළිබඳව බොහෝ රැස්වීම් සංවිධායකයන් සහ සහභාගිවන්නන් දැන සිටියේ නැත.

වසංගතය හේතුවෙන් ඉහළ ගිය අන්තර්ජාල භාවිතය නිසා වර්ධනය වූ සයිබර් අපරාධ

අ) තතුබාන (phishing) ඊමේල්

නිවසේ සිට රාජකාරි කිරීම, සයිබර් අපරාධකරුවන්ට විවිධ වර්ගයේ සයිබර් ප්‍රහාර දියත් කිරීමට කදිම අවස්ථාවක් නිර්මාණය කර දුනි. මෙම ප්‍රහාර වලින් බොහොමයක් ආරම්භ වූයේ අයාචිත තැපැල් / තතුබාන ඊමේල්වලින් (spam/phishing email) වන අතර එමඟින් ඊමේල් භාවිතා කරන්නන්ගේ සංවේදී හා රහස්‍ය තොරතුරු, ඔවුන්ගේ අනුදැනුමකින් තොරව නොදන්නා තෙවන පාර්ශවයකට හෙළි කිරීමට, ඊමේල් පරිශීලකයින්ව පොළඹවයි. සමහර තතුබෑම් ඊමේල් නිර්මාණය කරන ලද්දේ නිශ්චිත පුද්ගලයින් හෝ සංවිධානයක් ඉලක්ක කර ගනිමිනි. මෙම තතුබෑම් ඊමේල් ඉතා සංකීර්ණ ක්‍රම භාවිතා කරමින්, අයාචිත තැපැල් පෙරහන් (spam filter) මග හැර පරිශීලකයින්ගේ ඊමේල් පද්ධති වෙත ළඟා වේ. මෙම සියලු තොරතුරු එක්රැස් කිරීමෙන් පසුව සයිබර් අපරාධකරුවන්ට ව්‍යාපාරවල ඉතා තීරණාත්මක තොරතුරු පද්ධති වෙත සයිබර් ප්‍රහාර සැලසුම් කිරීමට සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි වූ අතර එමඟින් මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට ද හැකි විය.

ආ) උපාංග පොදුවේ භාවිතා කිරීම සහ අනවසර මෘදුකාංග භාවිතය.

බොහෝ සිසුන්ට ඔවුන්ගේ අධ්‍යයන කටයුතු සඳහා දෙමාපියන්ගේ උපාංග බෙදා ගැනීමට සිදු වන අතර සයිබර් ප්‍රහාරකයින් විසින් මෙම සිසුන් ඉලක්ක කර ගනිමින් සයිබර් ප්‍රහාර දියත් කරන ලදී. මෙහිදී අනිෂ්ට වෙබ් අඩවි වෙත පිවිස නොමිලේ ලැබෙන මෘදුකාංග සහ පරිගණක ක්‍රීඩා බාගත කර මෙම උපාංග වෙත ස්ථාපනය කිරීමට සිසුහු නැඹුරු වෙති. නොමිලේ ලැබෙන මෙම මෘදුකාංග බොහොමයක් සමඟ තොරතුරු සොරකම් කිරීම, යතුරු ලොගනය² (keylogging) සහ අන්තර්ජාලයට සම්බන්ධ

² පරිගණක යතුරු පුවරුවක සියලුම යතුරු එබිම රහසිගතව නිරීක්ෂණ මෙවලමක් ලෙස හෝ ඔත්තු මෘදුකාංග ලෙස පටිගත කිරීම සඳහා මෘදුකාංග වැඩසටහනක් හෝ දෘඩාංග උපාංගයක් (යතුරු පුවරුව) භාවිතා කිරීම

වෙනත් උපාංගවලට සයිබර් ප්‍රහාර දියත් කරන බොට්ස් (bot) ලෙස ක්‍රියා කිරීම වැනි විවිධ අරමුණු සඳහා භාවිතා කරන අනිෂ්ට මෘදුකාංග ක්‍රියාත්මක වේ.

ඇ) ව්‍යාජ වෙබ් අඩවි / යෙදුම්

ඊවාණිජයේ උත්පාතය සමඟ සයිබර් අපරාධකරුවන්ට, තතුබාන ඊමේල් (spam email) යැවීමෙන් සහ අන්තර්ජාල වෙළඳසැලක්, බැංකු වෙබ් අඩවියක් ලෙස මවාපාමින් ව්‍යාජ වෙබ් අඩවි හෝ ජංගම යෙදුම් සැකසීම මගින්, ණයපත් (credit card) විස්තර වැනි ගනුදෙනුකරුවන්ගේ සංවේදී දත්ත සොරකම් කිරීම ඉතා පහසුවෙන් කර ගත හැකි විය. සමහර සංවිධානාත්මක අපරාධකරුවෝ වින්දිතයින්ගෙන් සංවේදී දත්ත සොරකම් කර වින්දිතයින්ට අයත් බැංකු ගිණුම් සඳහා මංගත බැංකු පැතිකඩ නිර්මාණය කර මෙම ගිණුම්වල මුදල් සොරකම් කරති.

ඈ) තොරතුරු ආරක්ෂණ අවධානය හැඩවීම

නිවසේ සිට රාජකාරි කිරීම, දුරස්ථ ප්‍රවේශය සහ වෙනත් අවශ්‍යතා සඳහා ඇති ඉල්ලුම වැඩිවීමත් සමඟ බොහෝ ආයතනවල තොරතුරු සුරක්ෂිතතාව කෙරෙහි තිබූ අවධානය ගිලිහී ගොස් ඇත. තොරතුරු ආරක්ෂණ වෘත්තිකයන් ද නිවසේ සිට වැඩ කරන විට සහ ඔවුන්ගේ අවධානය වෙනත් නව අභියෝගයන් වෙත යොමු වන විට, සයිබර් ආරක්ෂාව හා සම්බන්ධ පොදු කාර්යයන් (පද්ධති යාවත්කාලීන කිරීම්, පැවි කළමනාකරණය, ලොග් අධීක්ෂණය, ආරක්ෂක සිදුවීම් පිළිබඳ විමර්ශනය) අවධානයට ලක් නොවන අතර මෙම තත්ත්වයන් ද සයිබර් ප්‍රහාරකයින්ට හොඳ අවස්ථාවක් සපයයි.

ඉදිරි පියවර

වසංගතයේ පැවැත්ම කෙටි කලක් විය හැකි වුවද, එහි බලපෑම ඉදිරි වසර කිහිපය තුළ පවතිනු ඇත. එබැවින්, නව සම්මතයන්ට අනුකූලව ඉදිරියට යෑමට සහ සයිබර් ආරක්ෂණය සහ සයිබර් ප්‍රතිරෝධය වැඩිදියුණු කිරීමට ආයතනවලට කෙටිකාලීන, මධ්‍ය කාලීන හා දිගු කාලීන සැලසුම් තිබීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

අ) සයිබර් ප්‍රහාර සඳහා ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ශක්තිමත් කිරීම

සයිබර් අපරාධ පිළිබඳ නවීකරණය ඉතා වේගයෙන් ඉහළ යන නිසා ඉතා ඉහළ මට්ටමේ සයිබර් ආරක්ෂණ පියවරයන් අනුගමනය කළ ආයතනවලට පවා ඔවුන් සයිබර් ප්‍රහාරවලින් සම්පූර්ණයෙන්ම ආරක්ෂා වී ඇති බවට සහතික වීමට නොහැකි වී තිබේ. සමහර අනිෂ්ට මෘදුකාංග සැබෑ ප්‍රහාරයක් එල්ල කිරීමට පෙර දින 240 ක් වැනි දිගු කාලයක් ආයතනයක පරිගණක ජාලයක අනාවරණය නොවී සිටිය හැකි යැයි විශ්වාස කෙරේ. එමනිසා, බොහෝ ආයතන දැන් අවධානය යොමු කරන්නේ සයිබර් ප්‍රහාර

³ ස්වයංක්‍රීය හෝ අවම මිනිස් මැදිහත්වීමකින් සබැඳි සෙවුම් ලෙස විධාන ක්‍රියාත්මක කිරීමට, පණිවිඩවලට පිළිතුරු දීමට හෝ සාමාන්‍ය කාර්යයන් කළ හැකි මෘදුකාංග වැඩසටහනකි

සඳහා ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ලබා ගැනීම සඳහා ය. එයින් අදහස් වන්නේ, සයිබර් ප්‍රහාරයක් මගින් තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති අක්‍රීය කරනු ලැබුවහොත්, අවම බලපෑමකින් යුතුව ආයතනයට සිය සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වය නැවත ආරම්භ කළ හැකි බවයි. වලාකුළු පරිගණකකරණය (cloud computing) ඇතුළු තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතල පහසුකම් කර්මාන්තයේ වර්ධනයන් මගින් ව්‍යාපාරවලට අවශ්‍ය සයිබර් ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ළඟා කර ගැනීමට හැකි වී තිබේ.

ආ) වසංගත ආශ්‍රිත තත්ත්වයන් සඳහා ව්‍යාපාර අඛණ්ඩ සැලසුම්කරණය (Business Continuity Planning)

මූල්‍ය අංශය ඇතුළු බොහෝ කර්මාන්ත සඳහා ව්‍යාපාර අඛණ්ඩ වැඩසටහන් සැලසුම් කිරීම, පරීක්ෂා කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අනිවාර්ය වේ. මෙම ව්‍යාපාර අඛණ්ඩ වැඩසටහන්වලින් බොහොමයක් ස්වාභාවික හෝ මිනිසා විසින් සාදන ලද ව්‍යසන, තාක්ෂණික අසමත්වීම් වැනි පරීක්ෂණ අවස්ථා ආවරණය කරයි. කෙසේ වෙතත්, වසංගත ආශ්‍රිත ව්‍යාපාර අඛණ්ඩ වැඩසටහන් බොහෝ සංවිධාන තුළ ක්‍රියාත්මක කර හෝ පරීක්ෂා කර නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය. වසංගත අවස්ථාවක විශේෂත්වය නම් සමාජ ආර්ථික කටයුතු සීමා කිරීම හේතුවෙන් තොරතුරු පද්ධති සඳහා භෞතික ප්‍රවේශය ලබා ගත නොහැකි වීම සහ ඒවා හසුරුවන විශේෂ පුද්ගලයින් නොමැති වීමය. මෙවැනි අවස්ථාවක තොරතුරු ආරක්ෂක වෘත්තිකයන් ගේ භූමිකාව ඉටු කළ හැකි වෙනත් සේවකයන් සපයා ගැනීම ආයතනවලට දුෂ්කර විය හැකිය. මෙම සේවකයින්ට වසංගතය බලපාන්නේ නම්, එය එම විශේෂිත සේවා ක්ෂේත්‍රයේ රික්තයක් ඇති කරයි. එබැවින්, ආයතනවලට ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාර අඛණ්ඩ සැලසුම්කරණය සඳහා දුරස්ථ වැඩ කිරීමේ විධිවිධාන සහ ප්‍රමාණවත් මානව සම්පත් ඇතුළත් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

ආ) ප්‍රමාණවත් අයවැයක් වෙන් කිරීම

නිවසේ සිට වැඩ කිරීමේ නව සම්මතයන් සමඟ, සීමිත ප්‍රවේශයන් සහ වෙනත් දැඩි පාලනයන්ගෙන් ආරක්ෂා කළ තොරතුරු පද්ධති ආරක්ෂා කිරීම ආයතනවලට අතිශයින් දුෂ්කර වී ඇත. මෙම නව පහසුකම් සඳහා ඉඩ දෙන අතරම, ආයතන ඔවුන්ගේ තොරතුරු තාක්ෂණ වත්කම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා කෙටි හා දිගු කාලීන සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. සයිබර් ආරක්ෂාව සඳහා විශාල පිරිවැයක් දැරීමට සිදු වන අතර තොරතුරු සුරක්ෂිතතාව සඳහා අයවැයක් වෙන් කිරීම විශාල පරිමාණයේ ආයතනවලට පවා අපහසුය. තොරතුරු සුරක්ෂිතතාවයට අදාළ සම්පත් බෙදා හදා ගැනීම සඳහා විවිධ ක්ෂේත්‍ර තුළ ආයතන අතර සහයෝගිතාව දිගු කාලීනව සැමට ප්‍රයෝජනවත් වනු ඇත. කෙටිකාලීනව, ආයතන තම තොරතුරු තාක්ෂණ වත්කම් ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා පවතින සයිබර් ආරක්ෂණ සම්පත් උපරිම ලෙස භාවිතා කිරීම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කළ යුතුය.

ආ) පරිශීලක දැනුවත්භාවය

සයිබර් ආරක්ෂණයේ වැදගත්ම අංගය ලෙස පරිශීලක දැනුවත්භාවය සැලකිය හැකිය, එයට හේතුව වන්නේ පද්ධති දුර්වලතා නිර්මාණය කර සයිබර් අපරාධකරුවන්ට ආයතනික පද්ධතිවලට ඇතුළුවීමට මග සලසන්නේ පරිශීලකයන් වන බැවිනි. රාජකාරි හා පෞද්ගලික කාර්යයන් අතර පැහැදිලි වෙනසක් නොපවතින අතර නිල කාර්යයන් සඳහා පුද්ගලික උපාංගත් පුද්ගලික කාර්යයන් සඳහා නිල උපාංගත් භාවිතා කිරීම නිතරම සිදු වේ. එබැවින්, අවශ්‍ය ආරක්ෂක අංග සමඟ එවැනි උපකරණ නිසි ලෙස නඩත්තු නොකෙරේ නම් මෙය ද සයිබර් ආරක්ෂාවට අවදානමක් වේ. පරිශීලකයෝ බොහෝවිට මෙම අවදානම් ගැන දැන නොසිටිති. එබැවින්, සයිබර් ආරක්ෂාව පිළිබඳව වඩාත් දැනුවත් වීම සහ ආරක්ෂිතව සිටීම සෑම අයෙකුගේම වගකීමකි. සේවකයින් අතර පරිශීලක දැනුවත්භාවය ඇති කිරීම කෙරෙහි ආයතන වැඩි අවධානයක් යොමු කළ යුතුය. පාසල් හා විශ්ව විද්‍යාල ද එය අනුගමනය කළ යුතුය.

ඉ) ජාතික පරිගණක සිදුවීම් ප්‍රතිචාර කණ්ඩායම් (CIRTs) සමඟ සම්පව කටයුතු කිරීම

රටක් තුළ සයිබර් ප්‍රහාරයන්ට, සයිබර් ආරක්ෂණ ප්‍රතිචාර සම්බන්ධීකරණය කිරීම සඳහා ජාතික මධ්‍යස්ථානය ලෙස සේවය කරන පරිගණක සිදුවීම් ප්‍රතිචාර කණ්ඩායම් බොහෝ රටවල පිහිටුවා ඇත. මේ සඳහා ශ්‍රී ලංකාවේ පිහිටුවා ඇති ආයතනය වන්නේ ශ්‍රී ලංකා පරිගණක හදිසි ප්‍රතිචාර සංසදයයි (Sri Lanka CERT). ඔවුන්ගේ මෙහෙවර වන්නේ රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික අංශයේ ආයතනවල සහ සාමාන්‍ය ජනතාව අතර තොරතුරු තාක්ෂණ භාවිතා කරන්නන් ආරක්ෂා කිරීම ය. එබැවින්, ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට හෝ සංවිධානයකට අවශ්‍ය විටෙක සයිබර් ආරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් ඔවුන්ගේ සේවාවන් සහ උපදේශනය ලබා ගත හැකිය.

සමාජිකය

වසංගත තත්ත්වයන් සමඟ උද්ගත වී ඇති සයිබර් තර්ජන සැලකිල්ලට ගනිමින් සයිබර් ආරක්ෂණය, ආයතන මණ්ඩල තුළ විශේෂ අවධානයට ලක් වන මාතෘකාවක් බවට පත් විය යුතුය. වසංගතයේ දෙවන රැල්ල හරහා ගමන් කරන අතරතුර තුන්වන රැල්ලක් ඇති විය හැකි බවට සැලකිලිමත් වෙමින් සෑම ආයතනයක් ම සයිබර් ප්‍රහාර වැළැක්වීමේ පියවර ක්‍රියාත්මක කළ යුතු අතර සයිබර් ප්‍රහාර හඳුනා ගැනීම, ප්‍රතිචාර දැක්වීම සහ ප්‍රතිසාධන හැකියාවන් ශක්තිමත් කර ගත යුතුය. අද පවතින සම්බන්ධිත ලෝකයේ සයිබර් අපරාධ වලින් ආරක්ෂා වීම සෑම පුද්ගලයෙකුගේම වගකීමකි. ඒ අතරම, සයිබර් අපරාධවලට එරෙහිව සටන් කිරීමට සහ වර්තමාන සහ අනාගත පරම්පරාවන් සඳහා ආරක්ෂිත ලෝකයක් ගොඩනැගීමට ආයතනික, ආංශික, ජාතික සහ ජාත්‍යන්තර මට්ටමින් සාමූහික ප්‍රවේශයක් අවශ්‍ය වේ.

වසර තුළ දී, කොවිඩ්-19 වසංගතය ඇතුළු අභියෝග රැසක් මධ්‍යයේ, සිය මූලික කාර්යයන් ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව අඛණ්ඩව සිදු කළේය. 2006 අංක 6 දරන මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත ප්‍රකාරව, මුදල් විගුද්ධීකරණය/ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම හෝ වෙනත් ඕනෑම නීති විරෝධී ක්‍රියාකාරකමක් සම්බන්ධයෙන් සැක කටයුතු මූල්‍ය ගනුදෙනු පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීමේ, විශ්ලේෂණය කිරීමේ සහ බෙද හැරීමේ ප්‍රධාන කාර්යභාරය මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් ඉටු කරන ලදී. 2020 වසර තුළ දී, වාර්තාකරණ ආයතන, නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතන, නියාමන අධිකාරීන් සහ සාමාන්‍ය ජනතාව මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය වෙත සැක කටයුතු ගනුදෙනු වාර්තා 3,665ක් වාර්තා කරන ලදී. සැක කටයුතු ගනුදෙනු වාර්තා හරහා ලබාගත් තොරතුරු, විවිධ මූලාශ්‍රවලින් ලබාගත් වෙනත් අදාළ තොරතුරු සමඟ විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් අනතුරුව, වැඩිදුර විමර්ශන සිදු කිරීම හෝ නියාමන ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම සඳහා, වසර තුළ දී සැක කටයුතු ගනුදෙනු වාර්තා 2,825ක් අදාළ නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතන සහ නියාමන අධිකාරීන් වෙත අවශ්‍ය අවස්ථාවන්හි දී යොමු කර ඇත. තවද, මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනතේ 6 වන වගන්තිය ප්‍රකාරව, අදාළ වාර්තා කිරීමේ සීමාව වන රුපියල් මිලියන 1.0ක් හෝ ඕනෑම විදේශ මුදල් වර්ගයකින් ඊට සමාන ප්‍රමාණයක් ඉක්මවන මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා සහ විද්‍යුත් මුදල් ප්‍රේෂණ (දේශීය හා විදේශීය) වාර්තාකරණ ආයතන විසින් මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය වෙත අඛණ්ඩව වාර්තා කරන ලදී. ඒ අනුව, වසර තුළ දී මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා මිලියන 4.6ක් සහ විද්‍යුත් මුදල් ප්‍රේෂණ මිලියන 7.3ක් මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය වෙත වාර්තා විය.

මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත, 2016 අංක 01 දරන මූල්‍ය ආයතන (ගනුදෙනුකරුවන් පිළිබඳ නිසි උද්යෝගයෙන් ක්‍රියා කිරීමේ) රීති, සහ මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත යටතේ නිකුත් කරන ලද රෙගුලාසිවල දක්වා ඇති මුදල් විගුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීමේ අවශ්‍යතාවන් හා සම්බන්ධ ආයතනික අනුකූලතාව සහතික කිරීම සඳහා, 2020 වසර තුළදී මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් මූල්‍ය ආයතන සහ නම් කරන ලද මූල්‍ය නොවන ව්‍යාපාර හා වෘත්තීන් සම්බන්ධයෙන් අවදනම මත පදනම් වූ එතැන් පරීක්ෂණ අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් 2020 වසරේ දී, මූල්‍ය ආයතන ආවරණය කරමින්, අංශ විශේෂිත නියාමකයින් සමඟ පවත්වන ලද ඒකාබද්ධ පරීක්ෂණ ද ඇතුළුව, අවදනම මත පදනම් වූ එතැන් පරීක්ෂණ 11ක්, පසු විපරම් පරීක්ෂණ 7ක් සහ ස්ථානීය එතැන්

පරීක්ෂණ 16ක් සිදු කරන ලදී. තවද, ඉහළ අවදනම් සහිත, නම් කරන ලද මූල්‍ය නොවන ව්‍යාපාර හා වෘත්තීන් වන දේපළ වෙළඳාම් නියෝජිතයින් සහ මැණික් හා ස්වර්ණාභරණ අලෙවිකරුවන් ආවරණය වන පරිදි අවදනම මත පදනම් වූ එතැන් පරීක්ෂණ 11ක් සහ පසු විපරම් පරීක්ෂණ 7ක් පවත්වන ලදී. 2020 වසරේ දී පවත්වන ලද පරීක්ෂණ මත පදනම්ව, එක්සත් ජාතීන්ගේ ආරක්ෂක මණ්ඩල සම්බාධකවලට අදාළ පිරික්සුම් කිරීම සම්බන්ධයෙන් වන, ගනුදෙනුකරුවන් පිළිබඳ නිසි උද්යෝගයෙන් ක්‍රියා කිරීමේ රීති උල්ලංඝනය කිරීම සඳහා මූල්‍ය ආයතන 3ක් මත රුපියල් මිලියන 2.3 ක සමස්ත දඩ මුදලක් පනවන ලදී. තවද, මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනතේ ප්‍රතිපාදන සහ ගනුදෙනුකරුවන් පිළිබඳ නිසි උද්යෝගයෙන් ක්‍රියා කිරීමේ රීති හා එයට අදාළව නිකුත් කරන ලද රෙගුලාසිවලට අනුකූල නොවූ මූල්‍ය ආයතන වෙත, හඳුනාගත් දුර්වලතා දැනුම් දීමේ ලිපි 14ක් සහ හේතු විමසීමේ ලිපි 8ක් නිකුත් කරන ලදී. හඳුනාගත් දුර්වලතා දැනුම් දෙමින්, මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් නම් කරන ලද මූල්‍ය නොවන ව්‍යාපාර හා වෘත්තීන් 15ක් වෙත ද ලිපි නිකුත් කරන ලදී. තවද, කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාරික කටයුතුවලට සිදු වූ බලපෑම හඳුනාගැනීම සඳහා 2020 වසරේ ජූලි මාසයේදී, නම් කරන ලද මූල්‍ය නොවන ව්‍යාපාර හා වෘත්තීන් සඳහා මුදල් විගුද්ධීකරණය/ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීමේ අවදනම් සම්බන්ධයෙන් අතුරු දුරස්ථ තක්සේරුවක් සිදු කළේය.

සියලු පාර්ශ්වකරුවන් අතර දැනුවත්භාවය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් විවිධ පියවර ගන්නා ලදී. මුදල් විගුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීමේ අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලිය සහ ආයතනික අනුකූලතාව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා, 2020 වසර තුළ දී මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් මාර්ගෝපදේශ සහ චක්‍රලේඛ කිහිපයක් නිකුත් කරන ලද අතර දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් ද පවත්වන ලදී. නීතිවිරෝධී මත්ද්‍රව්‍ය වෙළඳාමට සම්බන්ධ මුදල් විගුද්ධීකරණය වැළැක්වීම පිණිස නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනවල ප්‍රයත්නයන් තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් විමර්ශකයින් සහ මූල්‍ය ආයතනවල අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල හා ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකාරීත්වය සඳහා වැඩමුළු පවත්වන ලදී. 2020 වසරේ දී, මුදල් විගුද්ධීකරණය/ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම සහ ඒ ආශ්‍රිත අපරාධ සම්බන්ධයෙන් බුද්ධි තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය, ජාතික බුද්ධි අංශ ප්‍රධානී සමඟ අවබෝධතා ගිවිසුමකට එළැඹී අතර, ඒ අනුව මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය,

දේශීය නියෝජිත ආයතන සමඟ අත්සන් තබන ලද අවබෝධතා ගිවිසුම් ගණන 12ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

2020 වසරේ මැයි මාසයේදී යුරෝපා කොමිසම විසින් මුදල් විගුද්ධකරණය වැළැක්වීමේ සහ ක්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීමේ උපායමාර්ගික දුර්වලතා සම්බන්ධයෙන් ඉහළ අවදානම් සහිත තුන්වන පාර්ශ්වයේ රටවල් ලැයිස්තුවෙන් ශ්‍රී ලංකාව ඉවත් කරන ලදී. 2017 ඔක්තෝබර් මාසයේදී මූල්‍ය කාර්ය සාධක බලකාය විසින් ශ්‍රී ලංකාව මුදල් විගුද්ධකරණය වැළැක්වීමේ සහ ක්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීමේ උපායමාර්ගික දුර්වලතා සහිත රටක් ලෙස 'අළු ලේඛණ' ගත කිරීමෙන් අනතුරුව, 2018 පෙබරවාරි මාසයේ දී යුරෝපා කොමිසම විසින් ඉහළ අවදානම් සහිත තුන්වන පාර්ශ්වයේ රටක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව ලැයිස්තුගත කරන ලදී. මූල්‍ය කාර්ය සාධක බලකාය විසින් ශ්‍රී ලංකාව අළු ලේඛණයෙන් ඉවත් කිරීමෙන් පසුව, 2020 වසරේ මැයි මාසයේදී යුරෝපා සංගමය සිය ඉහළ අවදානම් සහිත තුන්වන පාර්ශ්වයේ රටවල් ලැයිස්තුවෙන් ශ්‍රී ලංකාව ඉවත් කරන ලදී. මූල්‍ය කාර්ය සාධක බලකාය සහ යුරෝපා සංගමය විසින් ඉහත සඳහන් ලැයිස්තුවලින් ශ්‍රී ලංකාව ඉවත් කිරීම හේතුවෙන් පසුගිය වසරවල පැවති අහිතකර ප්‍රතිවිපාක පහ වනු ඇති අතර, රටේ ධනාත්මක ආර්ථික දූක්ම සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ විශ්වාසනීයත්වය තවදුරටත් ශක්තිමත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයට සම්බන්ධ නීති ප්‍රතිසංස්කරණ

මහ බැංකුව වෙත පවරා ඇති නියාමන සහ අධීක්ෂණ බලතල ශක්තිමත් කිරීමේ සහ වැඩිදියුණු කිරීමේ අරමුණු ඇතිව මහ බැංකුව විසින් පරිපාලනය කරනු ලබන ප්‍රධාන ව්‍යවස්ථා වන බැංකු පනත, මුදල් ව්‍යාපාර පනත, සහ ලියාපදිංචි ස්කන්ධ සහ සුරැකුම්පත් ආඥා පනත සඳහා නීති ප්‍රතිසංස්කරණ හඳුන්වා දීම 2020 වසර තුළදී අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මුදල් ව්‍යාපාර පනතට හඳුන්වා දෙන ලද සංශෝධන තුළින් බැංකු නොවන මූල්‍ය සමාගම් සම්බන්ධයෙන් නියාමන සහ අධීක්ෂණ බලතල වර්ධනය වන අතර නව බැංකු පනත හඳුන්වා දීම තුළින් බලපත්‍රලාභී බැංකු අධීක්ෂණය සහ නියාමනය කිරීම, විස්තීර්ණ යහපාලන අවශ්‍යතාවයන් වැඩිදියුණු කිරීම සහ ඵලදායී නිරාකරණ ක්‍රමවේද පද්ධතියක් ඇති කිරීම සඳහා ශක්තිමත් පදනමක් සැපයෙනු ඇත. මීට අමතරව මහ බැංකුව ලියාපදිංචි ස්කන්ධ සහ සුරැකුම්පත් ආඥා පනතට සහ මූල්‍ය කල්බදු පනතට සංශෝධන කෙටුම්පත් කිරීමෙහිදී නිරත විය.

එසේම සමාලෝචිත වසර තුළදී නිශ්කාණ, පියවීම හා බුන්වත්භාවය පිළිබඳ නව නීති හඳුන්වාදීම, සුරැකුම්පත් ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් මධ්‍යම ප්‍රතිපාර්ශ්වයක් සහ ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු කිරීමේ වේදිකාවක් ස්ථාපිත කිරීම යන කාරණා ඉලක්කගත කොට ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළ සම්බන්ධයෙන් පවත්නා තෛතික රාමුවෙහි බරපතල වෙනස්කම් සිදුකිරීමට අදාළව මහ බැංකුව සිය ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය යටතේ බහුවිධ ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා ලදී.

මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය

මහ බැංකුව නියාමනය කරනු ලබන ආයතන සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව ශක්තිමත් කිරීම අරමුණ කරගනිමින් මහ බැංකුව යටතේ වෙනම දෙපාර්තමේන්තුවක් ලෙස මූල්‍ය පාරිභෝගික සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව 2020 වසරේ අගෝස්තු මස ස්ථාපිත කළේය.

මෙම දෙපාර්තමේන්තුව මගින්, මූල්‍ය පාරිභෝගික පැමිණිලි හැසිරවීමේ ක්‍රියාවලිය විධිමත් කිරීම, පවත්නා මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ නීති සංශෝධනය කිරීම මගින් හෝ නව නීති සම්පාදනය මගින් මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය සඳහා පහසුකම් සැලසීමට සුදුසු තෛතික ප්‍රතිපාදන හඳුන්වාදීම, සහ විශේෂ පාරිභෝගික පැමිණිලි සඳහා පරීක්ෂණ හෝ විමර්ශන පැවැත්වීම වැනි කාර්යයන් ඇතුළු මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ කටයුතු කිරීමට අපේක්ෂා කෙරෙයි. ඒ අනුව, මෙම වැඩපිළිවෙල තුළ මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය හා සම්බන්ධ ගැටලු සඳහා කඩිනම් පියවර ගැනීමට අධිකාරීන් වෙත අවශ්‍ය බලය ලබාදෙන අතර එමගින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාවය ශක්තිමත් කිරීමට පහසුකම් සැලසෙනු ඇත.

2020 වසරේ අගෝස්තු මස සිට 2020 වසර අවසන් වන විට මූල්‍ය පාරිභෝගික සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 22,000කට අධික දුරකථන ඇමතුම් සංඛ්‍යාවක් සඳහා ප්‍රතිචාර දක්වා ඇති අතර එම කාලය තුළ ෆැක්ස්, විද්‍යුත් තැපැල් හා ලිපි මගින් ලද මූල්‍ය පාරිභෝගික පැමිණිලි/දුක්ගැනවිලි සංඛ්‍යාව 3,500 කට අධික වේ. එම පැමිණිලි/දුක්ගැනවිලි අතරින් සියයට 44ක් පමණ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු හා බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු හා සම්බන්ධ වන අතර සියයට 35ක් පමණ බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් සහ ලියාපදිංචි කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතනයන්ට සම්බන්ධ වේ. තවද, මහ බැංකුව විසින් නියාමනය නොකරනු ලබන ආයතන සම්බන්ධයෙන් වූ පැමිණිලි/දුක්ගැනවිලි සියයට 13ක් පමණ වූ අතර මූල්‍ය පාරිභෝගික

සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ලද මුළු පැමිණිලි/දුක්ගැන්වීම් සංඛ්‍යාවෙන් සියයට 5ක් පමණ මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍ර අහෝසිකරන/අත්හිටුවන ලද මූල්‍ය ආයතන 6ට අදාළව වේ. එසේම, සියයට 2ක් පමණ පැමිණිලි ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන අවසර නොලත් මූල්‍ය ව්‍යාපාර සම්බන්ධයෙන් විය. මූල්‍ය පාරිභෝගික සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යොමු කරන ලද පැමිණිලි සහ දුක්ගැන්වීම්වල ස්වභාවය සලකා බැලීමේදී, මූල්‍ය පහසුකම් සඳහා ඉහළ පොලී අනුපාතයන් අයකිරීම, අයකරනු ලබන දඩ පොලී අනුපාත ඉතා ඉහළ අගයක් ගැනීම, ගිවිසුම් කාලයට පෙර ණය මුදල පියවීමේදී ඉතා ඉහළ පිරිවැයක් පාරිභෝගිකයින්ට දැරීමට සිදුවීම, මූල්‍ය පහසුකම් වෙනුවෙන් විවිධාකාර ගාස්තු හා පිරිවැය අයකිරීම, ණය තොරතුරු කාර්යාංශයේ (CRIB) වාර්තාගතවීම හා සම්බන්ධ ගැටලු, ඇපකරුවන්ගේ බැඳීම් සම්බන්ධ ගැටලු, මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් විසින් ලබාගත් මූල්‍ය පහසුකම් පිළිබඳ තොරතුරු ඔවුන් වෙත අනාවරණය නොකිරීම, අවසරනොලත් මූල්‍ය ව්‍යාපාර, මූල්‍ය පහසුකම් ගෙවීම සම්බන්ධයෙන් ණය සහන ඉල්ලීම් සහ කල්බදු මූල්‍යකරණය හා සම්බන්ධ රථ වාහනයන්හි සන්තකය බදු ගැණුම්කරුවන්ගෙන් නැවත ලබාගැනීම හා සම්බන්ධ ගැටලු ආදිය ප්‍රධාන වේ.

දුර්වල මූල්‍ය සමාගම් සඳහා වන නිරාකරණ සහ බලගැන්වීම් කටයුතු

සමාලෝචනයට භාජනය වන කාල සීමාව තුළ දී මහ බැංකුව විසින් ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ හා ද්‍රවශීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය කළමනාකරණය කරන අතරතුර නිරාකරණ සහ බලගැන්වීම් යන අංශ දෙකෙහි ම ක්‍රියාකාරකම් තව දුරටත් පවත්වා ගෙන යන ලදී. සෙන්ට්‍රල් ඉන්වෙස්ට්මන්ට්ස් සහ ෆින්ෆින්ස් පීඑල්සී (CIFL) ස්ටැන්ඩර්ඩ් ක්‍රෙඩිට් ෆින්ෆින්ස් ලිමිටඩ් (TSCFL) සහ ටිකේඑස් ෆින්ෆින්ස් ලිමිටඩ් (TKSFL) යන මූල්‍ය ආයතනයන්හි තැන්පතුකරුවන් සඳහා සිදු කෙරෙමින් පවතින රක්ෂණ වන්දි ගෙවීමේ කටයුතුවලට සමගාමීව, 2020 වසරේ දී බලපත්‍ර අවලංගු කරන ලද හෝ අත්හිටුවන ලද ආයතන වන ද ෆින්ෆින්ස් කම්පැනි පීඑල්සී (TFC), ඊටීඊසී ෆින්ෆින්ස් ලිමිටඩ් (ETIFL) සහ ස්වර්ණමහල් ෆින්ෆින්ස් සර්විසස් පීඑල්සී (SFSL) යන මූල්‍ය සමාගම් වල තැන්පතුකරුවන් වෙත ද ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ හා ද්‍රවශීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය හරහා රක්ෂණ වන්දි ගෙවීමේ කටයුතු ආරම්භ කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ හා ද්‍රවශීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය යටතේ පවතින රක්ෂණ වන්දි ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයෙන් ඔබ්බට යමින් ගෙවීම් කටයුතු

කාර්යක්ෂමව හා කඩිනමින් සිදු කිරීමේ අරමුණෙන් 2020 වසර තුළ දී රක්ෂිත තැන්පත්කරුවන්ට වන්දි ගෙවීම සඳහා නියෝජිත බැංකු ක්‍රමය හඳුන්වා දුන්නේ ය. ඒ අනුව, 2020 වසර තුළ බලපත්‍ර අවලංගු කරන ලද සහ අත්හිටුවන ලද මූල්‍ය සමාගම් තුනෙහි තැන්පතුකරුවන් සඳහා රක්ෂණ වන්දි ගෙවීම සඳහා නියෝජිත බැංකුව ලෙස මහජන බැංකුව පත් කළේය. ඒ අනුව, 2020 වසර අවසානය වනවිට ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රවශීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය මගින් බලපත්‍ර අවලංගු කරන ලද සහ අත්හිටුවන ලද මූල්‍ය සමාගම් හයේ තැන්පතුකරුවන් 66,731ක් සඳහා රුපියල් මිලියන 21,114.9ක්, රක්ෂණ වන්දි වශයෙන් ගෙවීමට කටයුතු කළේ ය.

නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව සහ ශ්‍රී ලංකා පොලීසියේ අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ සහාය ඇතිව බලගැන්වීමේ කටයුතු තව දුරටත් ක්‍රියාත්මක කළ අතර, මහජනතාවගෙන් ලද පැමිණිලි මත තහනම් යෝජනා ක්‍රම පිළිබඳව විමර්ශන කීපයක් ද 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනතේ විධිවිධාන යටතේ පැවැත්වීමට කටයුතු කළේ ය. එසේම මහ බැංකුව විසින් දැනටමත් නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යොමු කොට ඇති විමර්ශනයන් පිළිබඳව මහ බැංකුවෙහි නීති හා අනුකූලතා දෙපාර්තමේන්තුවේ සහාය ඇතිව විමර්ශන කටයුතු සම්බන්ධීකරණය හා පසු විපරම් කළේය. තවද, දිවයින පුරා තහනම් යෝජනා ක්‍රමවල අයහපත් ප්‍රතිඵලයක් පිළිබඳව දැනුවත් කිරීමේ සහ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව වර්ධනය කිරීමේ අරමුණු පෙරදැරිව විවිධ ස්ථරවල මහජනතාව දැනුවත්කිරීමේ වැඩසටහන් රැසක් ද පැවැත්වීමට කටයුතු කළේය.

මහ බැංකුව, ජාත්‍යන්තර උපදේශකයන්ගේ සහාය ඇතිව, පවතින නියාමන රාමුවෙහි නියාමන බලතල හා නියාමන බල අධිකාරිය නිශ්චිතව දක්වන පරිදි නිරාකරණ රාමුවක් සියළුම බැංකු හා බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන සඳහා සකස් කරමින් පවතී. තවද, යෝජිත නව බැංකු පනතට විසදුම් ප්‍රසම්පාදන සහ බැංකු සඳහා තැන්පතු රක්ෂණය පිළිබඳ විධිවිධාන ඇතුළත් කිරීමට කටයුතු සම්පාදනය කළේය.

විදේශ විනිමය නියාමනය සහ අධීක්ෂණය

2020 වසර තුළදී මහ බැංකුව විදේශ විනිමය මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහා පහසුකම් සැපයීමෙහිලා අඛණ්ඩව කටයුතු කළේය. මේ අනුව, දුර්වල වෙමින් පවතින විදේශ සංචිත ඇතුළුව, වසංගත තත්ත්වය හේතුවෙන් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි මෑතකාලීනව සිදු වූ වර්ධනයන් සැලකිල්ලට ගනිමින්

8.19 සංඛ්‍යා සටහන

විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම් ගනුදෙනුවල සාරාංශය

එ.ජ. ඩොලර් මිලියන

ගිණුම් වර්ගය	ආමුඛ ප්‍රේෂණ		ප්‍රතිමුඛ ප්‍රේෂණ		2020.12.31 දිනට අවසාන ශේෂය	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019
පුද්ගලික විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම්	755.9	841.6	200.4	279.1	2,713.4	2,528.7
ව්‍යාපාරික විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම්	6,796.7	7,660.9	2,805.7	3,174.1	1,951.0	1,335.0
ආමුඛ ආයෝජන ගිණුම්	1,382.9	2,033.9	1,901.1	2,070.8	1,861.1	1,748.7
විශේෂ තැන්පතු ගිණුම් ¹	214.9 ²	෭෭.෩.	3.2 ³	෭෭.෩.	290.0 ⁴	෭෭.෩.
ප්‍රතිමුඛ ආයෝජන ගිණුම්	138.2	8.0	8.4	54.0	෭෭.෩.	෭෭.෩.

෭෭.෩. - ෭෭.෩ නොමැත මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

¹ විශේෂ තැන්පතු ගිණුමට අදාළ රෙගුලාසි 2020.04.08 දින නිකුත් කර ඇත. එබැවින්, 2019 සඳහා සන්සන්දනාත්මක තොරතුරු නොමැත.

² ආමුඛ ආයෝජන ගිණුම්, අක්වෙරළ බැංකු ඒකකයේ ගිණුම් සහ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු වලින් මාරු කරන ලද අරමුදල් හැර

³ විශේෂ තැන්පතු ගිණුම් යටතේ තැන්පතු කල් පිරීමෙන් පසු 2020.10.07 දින සිට බාහිර ප්‍රේෂණ සිදු කරන ලදී.

⁴ අවසාන ශේෂය 2021.01.01 දිනට (දළ වශයෙන්)

2017, අංක 12 දරන විදේශ විනිමය පනතේ විධානයන් යටතේ පියවර කිහිපයක් හඳුන්වා දීමට කටයුතු කළේය. ඒ අනුව, ඇතැම් ජංගම ගනුදෙනු සඳහා වන විදේශ විනිමය මුද හැරීම් කටයුතු සීමා කිරීමට බලයලත් වෙළෙඳුන් වෙත විධිවිධාන නිකුත් කළේය. තවදුරටත් රටේ විදේශ විනිමය සංචිත තත්ත්වයට සහාය දක්වීමේ අරමුණින් විදේශ විනිමය පනතේ 22 වැනි වගන්තිය යටතේ සංක්‍රමණික මාරු කිරීම්ද ඇතුළු රටින් ඉවතට ගලායන ප්‍රේෂණ සීමා කරමින් ඇතැම් ප්‍රාග්ධන ගනුදෙනු සඳහා නියමයක් නිකුත් කළේ ය.

තවද, 2020 වසර අප්‍රේල් මස පළමු භාගය තුළදී විදේශ විනිමය රට තුළට ගලාපිම් ආකර්ෂණය කර ගැනීම සඳහා රජය විසින් කෙරෙන අතිරේක පොලී ගෙවීමක් සහිත විශේෂ තැන්පතු ගිණුම් හඳුන්වා දෙන ලදී. විශේෂ තැන්පතු ගිණුම්වල විදේශීය මුදලින් කෙරෙන තැන්පතු වර්ධනය කිරීමේ අරමුණින් ශ්‍රී ලංකාවේ සිටින හෝ ශ්‍රී ලංකාවේ නේවාසික තැනැත්තෙකු සන්නකයේ තබා ගතහැකි විදේශ මුදල් වටිනාකම එ.ජ. ඩොලර් 15,000ක් දක්වා වැඩි කරමින් විදේශ විනිමය පනතේ 8 වැනි වගන්තිය යටතේ තවත් නියෝගයක් නිකුත් කරන ලදී. තවද, විදේශ මුදලින් ණය ලබාගත් පුද්ගලයින් මුහුණ දෙන දුෂ්කරතා සැලකිල්ලට ගනිමින්, අවසාන පියවර වශයෙන්, විදේශ

විනිමය උපයන්තන්ට සහ විදේශයන්හි සේවය කරන ශ්‍රී ලාංකිකයන් හට ප්‍රදනය කර තිබූ විදේශ මුදල් ණය ශ්‍රී ලංකා රුපියල් වලින් අය කර ගැනීමට බලයලත් වෙළෙඳුන්ට අවසර ලබා දෙමින් විධිවිධාන නිකුත් කරමින් විදේශ විනිමය පනතේ විධානයන්ට අනුකූලව, මහ බැංකුව විසින් විදේශ විනිමය ගනුදෙනු අඛණ්ඩව අධීක්ෂණය කරන ලදී.

දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ තවදුරටත් සංවර්ධනය කිරීමෙහිලා මුදල් හුවමාරු කිරීමේ ව්‍යාපාරයේ නිරතවීමට බලය ලබා දී ඇති පරිසීමිත වෙළෙඳුන්ගේ (Restricted Dealers) ක්‍රියාකාරකම් අඛණ්ඩව නිරීක්ෂණය කරන ලදී. වසර තුළදී පරිසීමිත වෙළෙඳුන් විසින් බැංකු පද්ධතියට එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 132.71ක තැන්පතු සහ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 3.64ක විකුණුම් සිදු කර ඇති අතර, එය 2019 වසරට සාපේක්ෂව පිළිවෙලින් සියයට 51 සහ සියයට 83ක පහත වැටීමකි. සමස්තයක් වශයෙන් ගත් කළ වසංගතය සමඟ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් අඩපණවීම හේතුවෙන් පරිසීමිත වෙළෙඳුන්ගේ කාර්යසාධනයද පහත වැටීමක් දක්නට ලැබිණ. දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළට ගලාපිම්/ගලා යෑම් සහ විදේශ විනිමය මෙහෙයුම් පිළිබඳ සාර්ව ආර්ථික තීරණ ගැනීම ඇතුළු විදේශ විනිමය පනත යටතේ නිකුත් කරන ලද රෙගුලාසි සහ විධිවිධානවලට අනුකූලව, බලයලත්

8.20 සංඛ්‍යා සටහන

2020 වසරේ ප්‍රාග්ධන ගනුදෙනු රුපියල් ගිණුම් (CTRAs) හරහා සිදු කළ ප්‍රේෂණයන් සහ ශ්‍රී ලංකා රුපියල්වලට විදේශ විනිමය විකුණුම් සහ ශ්‍රී ලංකා රුපියල් මගින් සිදුකළ විදේශ විනිමය මිලට ගැණුම්

	2020	2019
සංක්‍රමණික මාරු කිරීම්		
සංක්‍රමණික දීමනාව ප්‍රේෂණය කිරීම සඳහා විදේශ විනිමය දෙපාර්තමේන්තුවේ ලියාපදිංචි කරන ලද ප්‍රාග්ධන ගනුදෙනු රුපියල් ගිණුම් ගණන	742	1,353
ප්‍රාග්ධන ගනුදෙනු රුපියල් ගිණුම් හරහා කරන ලද ප්‍රතිමුඛ ප්‍රේෂණ (එ.ජ. ඩොලර් මිලියන)	12.7	40.7
විදේශ විනිමය විකුණුම් සහ මිලට ගැණුම් (එ.ජ. ඩොලර් මිලියන)		
විදේශ විනිමය විකුණුම් (ආකෘතිය 1)	11,564.4	13,438.9
විදේශ විනිමය මිලට ගැණුම් (ආකෘතිය 2)	16,813.5	17,546.3 ¹

¹ 2019 දෙවන කාර්තුව තුළදී අළුතින් හඳුන්වා දෙන මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ලද මාර්ගගත වාර්තාකරණ පද්ධතියේ පෝරම (I) සහ (II) ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ඇති වූ ගැටළු හේතුවෙන් බලයලත් අලෙවිකරුවන්ගේ ප්‍රමාද වී ඉදිරිපත් කළ අගයන්ට අනුව සකස් කොට ඇත.

වෙළෙඳුන්ගෙන් දත්ත එක්රැස් කිරීම සඳහා පුළුල් දේශ සීමා සහ විදේශ මුදල් ගනුදෙනු මෙහෙයුම් පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමටද අදාළ පියවර ගෙන ඇත.

ණය තොරතුරු

2020 වසර තුළදී ණය තොරතුරු කාර්යාංශය විසින් ණය වාර්තා මිලියන 8.6ක් නිකුත් කරන ලද අතර (මේ අතුරින් ණය ලබා දෙන ආයතන පාරිභෝගික ණය වාර්තා මිලියන 8.3ක් ලබාගන්නා ලදී.) එය පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව සියයට 17.0 ක අඩු වීමකි. 2019 වසරට සාපේක්ෂව 2020 වසරේ දී පෞද්ගලික ණය වාර්තා (iReports) සඳහා වන ඉල්ලුම සියයට 43.0 කින් පහත වැටුණි. 2020 වසර තුළදී පාරිභෝගිකයින් 10,724ක් සිය පෞද්ගලික ණය වාර්තා ලබා ගැනීම සඳහා කාර්යාංශය වෙත පැමිණි අතර, පාරිභෝගිකයින් 1,903ක් බැංකු හරහා සිය ණය වාර්තා ඉල්ලුම් කළහ. 2020 වසර තුළදී පුද්ගලයින් 225ක් පෞද්ගලික ණය වාර්තා මාර්ගගත සේවාව (iReport Online Service) සඳහා ලියාපදිංචි වූ අතර පරිශීලකයින් 1,336ක් සිය පෞද්ගලික ණය වාර්තා වෙත මාර්ගගතව (Online) ප්‍රවේශ වී ඇත. කොවිඩ්-19 වසංගත තත්ත්වය හේතුවෙන් පනවන ලද සංවරණ සීමා මෙම පහත වැටීමට හේතු විය.

2020 වසරේ දී ණය තොරතුරු කාර්යාංශය මගින් සපයන පහසුකම් වර්ධනය කිරීමට ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ගැනීමට කටයුතු කළේය. කාර්යාංශය වෙබ් අඩවිය හරහා මහජනතාවට ඔවුන්ගේ පුද්ගලික ණය වාර්තා (iReport) / ණය තොරතුරු කාර්යාංශ ලකුණු (CRIB Score) අයදුම් කිරීම සහ ලබාගැනීම සඳහා 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මාසයේ දී දියත් කරන ලද මාර්ගගත ණය වාර්තා සේවාව එවන් එක් ක්‍රියාමාර්ගයකි. තවද, ණය සහන සඳහා සුදුසුකම් ලබන

ලද ණය ගැතියන්ගේ ණය ලකුණ (Credit Score) කෙරෙහි අනාගතයේදී බලපෑමක් ඇති නොවනු පිණිස ණය තොරතුරු කාර්යාංශය විසින් ණය ලබාදෙන සාමාජික ආයතන සඳහා ණය සහන කාලය තුළ දී දත්ත වාර්තා කිරීම සඳහා අවශ්‍ය මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කරන ලදී. ණය තොරතුරු කාර්යාංශය විසින් සපයනු ලබන තවත් පහසුකමක් ලෙස 2020 වසරේ ජුනි මාසයේ පටන් සියළුම සාමාජික ණයදෙන ආයතනයන්ට ඔවුන්ගේ මූලික බැංකු පද්ධතිය කාර්යාංශයෙහි දත්ත පද්ධතියට සෘජුවම සම්බන්ධ කරමින් නව “ධාරකයක සිට ධාරකයට මොඩියුලය” (Host-to-Host Modality) හරහා ණය තොරතුරුවලට ප්‍රවේශය ලබා දෙන ලදී. තවද, ක්‍රෙඩිට් ඉන්ෆෝ ඉන්ටර්නැෂනල් ජී.එම්.බී.එච්. (Creditinfo International GmbH) ආයතනය සමඟ හවුල්කාරිත්වයක් හරහා සංවර්ධනය කරන ලද ණය දර්ශකයක් වන “ණය තොරතුරු කාර්යාංශ ලකුණ” (CRIB Score) 2020 වසරේ ජනවාරි මාසයේදී නිල වශයෙන් දියත් කළේය. තවද, අවදානම් ඇගයීමේ අරමුණු සඳහා ණය ලබාදෙන සාමාජික ආයතනවලට ඔවුන්ගේ වර්තමාන පාරිභෝගිකයන්ගේ ණය කාර්යාංශ ලකුණු (CRIB Score) තොග වශයෙන් ලබා ගැනීමට අවස්ථාව සලසා දීමට කටයුතු කළේය. තවදුරටත්, 2020 වසරේ පෙබරවාරි මාසයේදී, ඉදිරිය පුරෝකථනය කිරීමට භාවිත කළ හැකි, ණය කළඹේ අතීත හැසිරීම මත පදනම් වූ “ණය කාර්යාංශ ලකුණෙහි ප්‍රත්‍යාවලෝකන විශ්ලේෂණ වාර්තාව” (Retrospective CRIB Analysis Report) ණය දෙන සාමාජික ආයතන සඳහා නිකුත් කළේය. විශේෂයෙන්ම ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් සහ අංකික ණය ලබාදෙන්නන් ඇතුළු ආයතන විසින් ලබාගන්නා ණය වාර්තා සඳහා අයකිරීම (Digital Lenders) තවදුරටත් අඩුකිරීමට ණය තොරතුරු කාර්යාංශය පියවර ගනිමින් සිටියි.

